

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

Válka na Ukrajině ve vysílání České televize

The War in Ukraine in the broadcast of Czech Television

Magisterská diplomová práce

Bc. Petra Vrbová

Vedoucí práce: Mgr. Věra Bartalosová, Ph.D.

Olomouc 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a informačních zdrojů. Práce má 155 305 znaků.

V Olomouci dne 20. 4. 2023

Petra Vrbová

Poděkování

Ráda bych zde chtěla poděkovat své vedoucí diplomové práce Mgr. Věře Bartalosoové, Ph.D. za odborné a důkladné vedení této diplomové práce, cenné rady a rovněž materiální podklady.

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce se zaměřuje na mediální obraz ruské invaze na Ukrajinu ve vysílání České televize. Cílem je přiblížit způsob reprezentace válečného tématu ve vysílání veřejnoprávní televize, přesněji ve zpravodajství Události a Události v regionech Ostrava, a to ve dvou časových obdobích. Teoretický rámec zahrnuje sociální konstrukci reality, mediální reprezentaci reality, dále mediální koncepty: zpravodajské hodnoty, gatekeeping, agenda setting, priming, framing. Rovněž přibližují téma války v médiích a předchozí výzkumy na toto téma. Pro výzkum byla využita kvantitativní obsahová analýza, jejíž výsledky jsou shrnuty v závěru.

Klíčová slova

mediální obraz, obsahová analýza, agenda-setting, gatekeeping, zpravodajské hodnoty, Česká televize, Události, Události v regionech, válka na Ukrajině

Abstract

The thesis focuses on the media coverage of the Russian invasion of Ukraine in Czech Television. The aim is to present the representation of the war topic in the public television broadcasts, more precisely in the newscasts Události and Události v regionech Ostrava and in two time periods. The theoretical framework includes the social construction of reality, media representation of reality, news values, gatekeeping, agenda setting, priming, framing, media and war and previous research on the topic. A quantitative content analysis was used to conduct the research and the results are summarized in the conclusion.

Key words

media image, content analysis, agenda-setting, gatekeeping, news values, Czech Television, Události, Události v regionech, war in Ukraine

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Teoretická část.....	10
2.1 Sociální konstrukce reality	10
2.2 Konstrukce mediální reality	10
2.3 Zpravodajství.....	13
2.4.1 Zpravodajské hodnoty	14
2.4.2 Gatekeeping	16
2.4.3 Agenda-setting	17
2.4.4 Priming.....	20
2.4.5 Framing.....	20
2.5 Média a válka.....	23
2.6 Dosavadní výzkum	26
2.7 Ruská invaze na Ukrajinu v českém kontextu.....	29
3. Analyzované zpravodajství.....	32
3.1 Veřejnoprávní média	32
3.2 Česká televize.....	32
3.2.1 Kodex České televize	33
3.2.2 Zpravodajský pořad <i>Události</i>	33
3.2.3 Regionální zpravodajství	34
3.2.4 Regionální studio Ostrava	35
3.2.5 zpravodajský pořad <i>Události v regionech</i>	36
4. Metodika výzkumu.....	37
4.1 Obsahová analýza.....	37
4.2 Téma, cíle, výzkumné otázky a hypotézy	38
4.3 Vzorek analýzy	44
4.4 Sledované kategorie, proměnné	46
5. Analytická část.....	56
6. Shrnutí.....	87
7. Závěr.....	90
8. Zdroje	92
9. Seznam grafů a tabulek	101
10. Seznam příloh	103
11. Přílohy	104

1. Úvod

„Česká televize musí divákům zprostředkovat informace o mimořádných událostech, které vážně ohrožují nebo narušují běžný život obyvatel doma i v zahraničí. Takovými událostmi jsou zejména válečné konflikty, teroristické činy, násilné střety, přírodní katastrofy, technologické nebo dopravní havárie (dále kritické situace). Rozhodnutí o zařazení informací o kritických situacích do vysílání včetně prostoru, který jim bude věnován, se řídí především vážností dopadů na komunitu v určitém místě nebo celé zemi.“ (Kodex České televize, 2003)

Uvedená citace z Kodexu České televize odkazuje na povinnost veřejnoprávní televize referovat o válečném konfliktu. Jak již z minulosti víme, ne všem válkám bývá v médiích přisuzována stejná váha a zejména věnovaný prostor ve vysílání. Toto záleželo a záleží na mnoho aspektech, mezi nimi je kulturní blízkost, ale také třeba mezinárodní ekonomické vztahy. Proto po vypuknutí ukrajinsko-ruské války v roce 2022 většina českých médií směřovala svou pozornost právě tomuto tématu, jež se stalo na dlouhou dobu jedním z nejhlavnějších.

Počátkem konfliktu byla ruská ozbrojená intervence na území Ukrajiny dne 24. února 2022. K vyústění napětí vedlo mnoho událostí a konfliktů (Oranžová revoluce, anexe Krymu), které ale tato práce vzhledem k šíři problému blíže popisovat nebude. Zmíněným únorovým útokem započala ukrajinsko-ruská válka a stala se tak klíčovou událostí roku 2022.

Válečná situace je natolik závažná, že se dotýká života každého z nás. Konflikt se stal denní realitou obyvatel Ukrajiny, před touto válkou uteklo a je v době zpracování této diplomové práce na útěku stále přes několik miliónů ukrajinských obyvatel, kteří se před válkou stěhují jak do České republiky, tak do zemí celého světa. Museli se přizpůsobit této situaci, opustit své domovy a mnohdy začít zcela nový život tam, kde nemají žádné kořeny, kde se budou muset naučit novému jazyku, nové společnosti, novým podmínkám.

V dubnu roku 2022 byla provedena analýza v rámci veřejného mínění české společnosti, která může pro obsah této diplomové práce reprezentovat (v jisté míře) postoj české společnosti k válce na Ukrajině a způsob, jak ji občané vnímají. S ruskou invazí na Ukrajině nesouhlasilo 81 % českých obyvatel. Pro dotázané je válka důležitá rovněž z pohledu boje Ukrajiny za demokratické hodnoty: *„Válku na Ukrajině chápe téměř polovina respondentů (48 %) i jako*

*boj za ČR. Nejsilněji spojují výsledek války se situací v ČR nejmladší respondenti (18-24) a respondenti s vysokoškolským vzděláním.*¹

Mezinárodní výzkum z ledna 2023² potvrdil, že i přes to, že válka na Ukrajině trvá nyní více než rok, veřejnost se o vývoj konfliktu stále zajímá, 64 % lidí ze 28 zemí si o konfliktu zjišťuje bližší informace a kolem 70 % lidí zastává názor, že by Ukrajina, jakožto napadený stát, měla být stále podporována.

Již od svého počátku je tato válka zpracovávána médii po celém světě, není tomu, jak už bylo zmíněno, jinak ani v České republice. V rámci této diplomové práce se tedy věnuji vysílání veřejnoprávního média, České televize. Přesněji tomu, jakým způsobem referovala o zahraničním válečném konfliktu, který má celosvětový dopad.

Cílem této diplomové práce je pomocí výzkumné metody obsahové analýzy přiblížit podobu mediálního obrazu tohoto konfliktu ve vysílání veřejnoprávní televize. Konkrétněji budou analyzovány dva zpravodajské pořady, a to celostátní zpravodajství Události a Události v regionech (studio Ostrava). Volba pořadů byla zvolena jednak kvůli zastoupení celostátního denního zpravodajství, ale rovněž tendencím poukázat na významnost regionálního dění a referování o tomto specifickém tématu. Možnost předložit způsob medializace takto závažného tématu regionálním studiem může být přínosné jak pro komparaci s celostátním vysíláním, tak pro jistou charakteristiku regionálních zpravodajství.

V analyzovaném vzorku se zaměřím na konkrétní časové období. To představuje týden po vypuknutí války, tj. 24. 2. do 2. 3. 2022, a týden od uběhnutí půl roku trvání konfliktu, vybráno bylo konkrétně rozmezí od 29. 8. do 4. 9. 2022. Tento časový odstup může poskytnout mediální obraz události, která se průběhem zmíněného roku dále vyvíjela, což přinese rovněž možnost větší perspektivy, jak nahlížet na tvorbu obsahů daných zpravodajství.

Jelikož je druhé zvolené období přelomem měsíce srpna a září, tedy termínem pro konec letních prázdnin a nástup dětí do škol, bude pro výzkum rovněž zajímavé, jak (a pokud vůbec) se témata spojená s integrací a možnostech socializace Ukrajinců v české společnosti (školství,

¹ Agentura Focus. *Válka na Ukrajině optikou české veřejnosti*. In: *focus-agency.cz* [online]. 3. 5.2022. [cit. 4.2.2023]. Dostupné z: <https://www.focus-agency.cz/z-nasich-vyzkumu/valka-na-ukrajine-optikou-ceske-verejnosti>

² BOYON, N. *One year in, global public opinion about the war in Ukraine has remained remarkably stable*. In: *Ipsos.com* [online]. 20. 1. 2023. [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.focus-agency.cz/z-nasich-vyzkumu/valka-na-ukrajine-optikou-ceske-verejnosti>

pracovní trh) nějakým způsobem promítnou do vysílání. Toto ale zakládám pouze na vlastním předpokladu, který analýzou potvrdím či nikoliv.

Při počátku válečné intervence jsem docházela na stáž do regionálního studia České televize Ostrava, kde jsem tak dostala cennou příležitost sledovat náhlé změny a přizpůsobení tvorby vysílaného obsahu o takto aktuálním, specifickém tématu. Moravskoslezský kraj představoval důležitý dopravní uzel pro první cesty uprchlíků v České republice. Ostravské regionální studio tak poskytovalo aktuální zprávy ze situací jak na dopravních stanicích, tak v uprchlických centrech a na dalších místech, které byly přizpůsobeny pro pomoc uprchlíkům z Ukrajiny.

Srovnání zpravodajských relací může být také přínosné z hlediska volby analýzy pořadů stejného média, dosavadní publikované práce se zabývaly převážně obsahem jednoho konkrétního pořadu, komparací rozdílných médií nebo také zpravodajských deníků. Zpracování analýzy celostátního vysílání zpravodajství a regionálního zpravodajství tak může přinést poznatky o formě zpracování války na Ukrajině optikou veřejnosprávního média ve dvou relacích.

Předkládaná diplomová práce je rozdělena na tři části, konkrétně na teoretickou, metodologickou a analytickou část. V teoretické části zpracovávám základní vymezení teorií a konceptů vztahující se k masovým médiím, zpravodajství a televiznímu vysílání. Následně je obsaženo stručné představení výzkumného vzorku, tedy veřejnoprávní televize České televize a vybraných pořadů pro výzkum.

V metodice diplomové práce přiblížím zvolenou metodu výzkumu, kvantitativní obsahovou analýzu, a následně stanovení výzkumných otázek, hypotéz.

Poslední, analytická část, je určena pro analýzu zvolených příspěvků. Na základě výsledků tohoto zkoumání budou ověřovány stanovené hypotézy a předloženy odpovědi na výzkumné otázky. Komparací výsledků analýzy zmíněných relací, zodpovězením výzkumných otázek a finálním shrnutím bude společně s teoretickou částí podán celkový obsah výzkumu.

Záměrem práce je rovněž nastínit důležitost masové komunikace v rámci zakotvení do sociokulturního a politického prostředí, ve kterém se nacházíme a možnostem, které vysílání veřejnoprávní televize poskytuje. Tento typ výzkumu přináší možnost jistého východiska pro zkoumání dalších souvislostí v rámci fungování médií. Možným výzkumným navázáním by mohlo být zkoumání obsahu kvalitativní metodou, například metodou kritické diskurzivní analýzy, ale nabízí se také varianta kvantitativní, a to komparace mezi různými médii, stanicemi.

Toto téma bylo zvoleno nejen kvůli aktuálnosti, ale i kvůli dopadům a vlivu na fungování a způsob smýšlení západního, demokratického světa. Proto je zapotřebí zkoumání zdrojů, které nám denně zprostředkovávají informace a obraz o tak zásadní události, jež tato válka bezesporu je. Komplexní výstup této diplomové práce má za cíl poskytnout takové závěry, na které bude možno navázat. Předpokládám, že vzhledem k období odevzdání této práce, tj. jaro 2023, mohla by být mezi prvními, které zpracovaly téma této ukrajinsko-ruské války. Uvědomuji si, jak je toto téma a rovněž možnosti zkoumání obsáhlé, proto je důležité přispívat jednotlivými výzkumy ze všech možných úhlů pro co největší rozsah poznatků.

2. Teoretická část

Tato část diplomové práce se věnuje teoretickému vymezení konceptů, jež jsou s mediálním obsahem a zpravodajstvím, včetně toho válečného, úzce spjaty.

2.1 Sociální konstrukce reality

Pro uvedení teoretické části nastíním koncept sociální a mediální konstrukce reality.

Je zapotřebí si uvědomit, že způsob, kterým uvažujeme a jakým přístupem vnímáme svět kolem nás, je značně ovlivněn naším sociálním, kulturním okolím, ale také našimi získanými vědomostmi a nabytými zkušenostmi. Sociální realitu chápeme podle konstruktivistických teorií (Berger; Luckmann 1999) jako sociálně konstruovanou, interakce a interpretace probíhají ve společnosti, která je značně ovlivněna institucemi. Ty dle autorů představují realitu, která je objektivní vůči jedincům a stanovují vzorce chování. Na druhou stranu instituce mají svou historii, která poukazuje na vliv lidského myšlení, konání.

Lidé si podle této myšlenky konstruují svět dle svého vlastního vnímání a potvrzují si toto uchování skrze kooperaci a interakcí s ostatními. Realita je tak spjata se společností, jež tvoří prostor pro tvoření definic a konstrukcí reality. Vnímáme ji na základě každodennosti, což postupně zapřičiňuje objektivizaci, která vede k jistým řádům formujících chod společnosti. Pro Bergera a Luckmanna je právě komunikace a interakce mezi lidmi tím, co určuje hodnoty a význam. Postup lze na základě konceptu autorů uvést následovně: externalizace, objektivizace a internalizace. Objektizované prvky a hodnoty si tak jednatel osvojuje a stává se tak součástí sociální reality.

Velice důležitým nástrojem je pro konstruktivistickou teorii v podání Luckmanna (1999) rovněž jazyk, díky kterému označujeme a odkazujeme na život kolem nás, sdílíme tak naše zkušenosti a objektivizujeme. Jedná se o tzv. „sociální komunikaci“. Tímto navážeme na mediální konstrukci reality.

2.2 Konstrukce mediální reality

„Our reality is mediated in ways that make it hard to decide whether life imitates the media or the media imitate life.“ (Bennet, 1996)

S příchodem médií nastal milník na poli komunikace, v přenosu informací se tak zásadně změnil přístup a možnosti, jak pohlížet na realitu, jak v ní fungovat a jak o ni referovat. Způsob, jakým si konstruujeme realitu na denní bázi, budu v této diplomové práci vnímat optikou médií,

kteřá napomáhají k vytváření jistých vzorců a zásad chování. Skrze přijímané obsahy se mění náš pohled, postoj k různým tématům, k životu kolem nás.

Vnímáním reality v součinnosti s médií se zabýval již Lippmann (1922). Při definování teorií vycházel z vlivu médií tehdejších možností, tedy rádia a tisku. V dnešní době je vliv médií na vytváření subjektivních pohledů a přístupů ke vnímání reality ještě více umocněn, jelikož kanály a tím pádem možnosti, díky kterým na nás média mají vliv, se značně navýšil.

Ovlivňovány jsou tak naše názory, postoje, myšlenky, jelikož přísun informací probíhá permanentně ze všech stran, je formována také naše orientace ve světě a společnosti. Lidé nemusí být ani součástí dění či být v blízkosti události a mohou se díky médiím dozvědět řadu aktuálních informací ze všech koutů světa. V rámci této práce se jedná o zprostředkování války na území jiného státu.

Flusser (1985) považoval technické obrazy za zrcadla, která ale neukazují přesnou realitu, nýbrž našemu rozumu její podobu projektují. Jsou tímto ovlivněny subjektivními faktory, což může představovat např. výběr úhlu pohledu.

Také Urban (in Urban; Dubský; Murdza, 2011: 53) konstatuje, že „*Média nastavují zrcadlo společenskému dění. Prvoplánově uvažující divák by při tom mohl očekávat maximálně věrný odraz – obraz reality, tedy že se v něm zrcadlí všechny objekty stejným způsobem. Vyjádřeno slovníkem novinářských etických kodexů: půjde o zrcadlení objektivní, vyvážené a nezaujaté. Z běžného života však víme, jak zrcadla umí skutečnost různě deformovat.*“

Sedláková (2008) přistupuje k vysvětlení reprezentace skutečnosti v médiích podobně. Mediální obraz popisuje jako reprezentaci jisté osoby, události či jevu. Na základě externalizace a objektivizace formuje vnímání a následně i pochopení, chování jedinců. Jde tak o proces, kdy média pracují s konkrétními událostmi, během medializace odkazují na tento svět „*mimo média*“, a tak výpověďmi a produkováním obrazem realitu spoluutvářejí.

„*Vysoký stupeň mediace, který je vlastní dnešnímu civilizovanému světu, vytváří pozoruhodný paradox. Některé společenské jevy a procesy se dostávají do povědomí příjemců mediálních sdělení dříve, než mají možnost porovnat svoji „mediální“ zkušenost s bezprostřední zkušeností osobní.*“ (Křížková 2007:48)

Proto je nutno vnímat mediální konstrukci, která je vždy zvolena z jistého úhlu, ovlivněná je také kulturou a sociálním kontextem, jež se vzájemně ovlivňují. Westley a MacLean (1957) poukazují v této souvislosti na to, že i samotná média jsou rovněž formou zprostředkování

s institucionální povahou, což znamená, že také podléhají vlivům společenským, ekonomickým, jistým pravidlům a zvyklostem.

„Mediální obraz tak z pohledu studia masových komunikačních prostředků zahrnuje jak pokus zachytit ‚materializovaný a zdánlivě uchopitelný otisk‘ reality, tak velmi individualizovanou zkušenost skládanou z dílčích atributů, které mohou být opakovaně rekonfigurovány, remediovány, respektive opakovaně vkládány do různých mediálních rámců a více méně svévolně rekombinovány s jinými prvky jiných mediálních obrazů.“ (Volek 2013: 6)

Tento názor zastává i např. Lapčík (2012: 13), jež uvádí, že významnou část vědění a představ o realitě ve společnosti vytváří či alespoň doplňuje a ovlivňuje, mediovaný obsah.

Vždy je při zkoumání médií vzhledem k výše uvedenému důležité brát na zřetel kontext jak kulturní, ale i společenský, také dále vlastnictví a povahu konkrétního média. Obsahy a přístupy ke tvorbě obsahu se totiž mohou značně lišit, je tedy potřeba při hodnocení a analýze médií rozlišovat, zda jde o média veřejnoprávní či soukromá. Média veřejné služby v České republice, tedy Česká tisková kancelář, Česká televize a Český rozhlas se řídí speciálními zákony, které korigují obsahy veřejnosprávního vysílání.

V západním světě, tudíž i v České republice, převládá převážně standartní přístup o co největší objektivitu zpravodajství, přesněji řečeno o přiblížení v co největší možné míře. Stoprocentní objektivita ale není ve své podstatě možná, vždy lze nalézt i ty nejmenší kroky a přístupy pro tvorbu zpráv, které jsou záměrně či nezáměrně subjektivní k (re)prezentaci reality. I přes to, že se většina zpravodajství a žurnalistů vzhledem ke standardům o objektivitu snaží v co největší míře – vyváženost, neutrálnost, nestrannost a také pravdivost zpravodajství (nebo toto alespoň očekáváme), je zapotřebí obsah produkovaný médii vnímat v síti souvislostí a na základě konceptů o tvorbě zpravodajství, které popisují v rámci této diplomové práce.

Uvědomuji si tak na základě výše uvedeného, že zprávy produkované televizí, mediovaný obsah obecně, je konstruktem, ke kterému tak musíme i přistupovat. Jedná se o kombinaci nástrojů, cílenou prezentaci vybraných témat, úhlů pohledů, názorů. Zvýraznění některých záležitostí a událostí, naopak vynecháním druhých, způsob zachycení a samotné prezentace, tímto vším konstruují média svou vlastní podobu skutečnosti, kterou my všichni, jež toto přijímáme, můžeme jednak přizpůsobovat své uvažování, ale také přijímat za své vlastní. Proto se níže v textu věnuji nástrojům – mediálním konceptům, díky kterým se tato teorie „konstruování“ jen potvrzuje.

2.3 Zpravodajství

Od vzniku televizního vysílání, tedy 30. léta 20. století, se stalo televizní zpravodajství velice zásadním, vlivným komunikačním prostředkem. Přineslo zásadní změny na poli komunikace, vynález televizního přenosu transformoval způsob a možnosti přenosu zpráv a informací, jelikož oslovení masy bylo přímé a rychlejší.

Poslední analýzy sledovanosti televizních stanic dokládají, že sledování televize má u společnosti stále navyšující se tendenci, v roce 2022 se doba průměrné denní sledovanosti u diváků dostala na 4 hodiny.³ Konkrétně Česká televize podle dat oficiálního měření sledovanosti ATO-Nielsen Admosphere stále setrvává ve sledovanosti diváků na nejvyšších pozicích. Zajímavé navýšení sledovanosti bylo možno sledovat v roce 2022, kdy u celodenního průměru věkové skupiny 15+ vzrostl počet diváků na 31,47 %, tímto se Česká televize dostala na první příčku v tomto žebříčku.⁴

Zpravodajství by vzhledem ke svému dosahu na velkou část společnosti mělo informace zprostředkovávat objektivně a nestranně. Hurtíková (2016: 40) ale podotýká, že „(...) *kritérium objektivity a nestrannosti nelze nikdy zcela naplnit, neboť již samotný výběr skutečností, které mají být sděleny, je proces neobjektivní.*“

Na základě vědomí o již zajetých postupech tvorby obsahů zpravodajství (selekce témat na základě zpravodajských hodnot společně s gate keepingem, nástroje framingu, primingu aj.) a mírným odstupem jsme schopni vnímat, pochopit, jak postupy tvorby zpravodajství fungují, jak zprávy číst jako zamýšlený konstrukt, který se nevyhne ani stereotypizaci, ani subjektivním vlivům jednotlivých novinářů.

Ve spojitosti s hodnocením objektivity a vyváženosti médií je nutno uvést teoretické koncepty zpracovávající zpravodajské postupy a nástroje pro tvorbu mediální výstupů.

³ ATO – Asociace televizních organizací. *Česká tvorba v TV sledovanosti vítězí nad zahraniční. Před obrazovkami trávíme průměrně 4 hodiny denně* [online]. 21. 11. 2022 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.ato.cz/2022/ceska-tvorba-v-tv-sledovanosti-vitezni-nad-zahranicni-pred-obrazovkami-travime-prumerne-4-hodiny-denne/>

⁴ ATO – Asociace televizních organizací. *Analýza 1.1.-31.12. 2021/2022, TV živě+TS0-3 ke dni 1.1. 2023* [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.ato.cz/>

2.4.1 Zpravodajské hodnoty

Zmínky o kritériích při výběru zpráv lze najít již v 17. století, pojem „zpravodajská hodnota“ (*news values*) byl ale poprvé použit v titulu *Public Opinion* Waltera Lippmanna (1922), a to na základě autorovy myšlenky, že tyto hodnoty ovlivňují způsob, jak z událostí vznikají zprávy a které z nich se dostávají do médií. I přes to, že uběhlo celé století, jsou zpravodajské hodnoty něčím, čemu bychom stále měli v rámci zpravodajství věnovat pozornost.

V rámci svého výzkumu Lippmann konstatoval, že zprávy nevytváří pravdivý odraz skutečné reality. Jsou totiž produktem, který je vytvořen na základě dané kultury a v ní fungujících pravidel. Jde o výběr „zprávo tvorných“ událostí, následné zpracování se tak stává konstruováním reality.

Stanoveny byly na základě této teorie následující hodnoty: jednoznačnost, prostorová blízkost, překvapivost, osobní zaujetí a konflikt.

„Zpravodajské hodnoty označují soubor kritérií, jimiž média poměřují zpravodajskou přijatelnost událostí a zpravodajskou vhodnost jejich zpracování. Pro zpravodajství je příznačný jeho vcelku velmi stabilní a předvídatelný charakter a obecně známá, konvenční struktura témat.“ (Burton 2001: 248)

Tudíž to, jaké zpravodajské hodnoty zpráva nabývá, rozhoduje o její důležitosti v optice médií. Navazuje rozhodnutí, zda konkrétní zpráva bude zařazena do zpravodajství či nikoliv.

Kategorizace a formulace faktorů na organizační, žánrové a sociokulturní byla vytvořena na základě analýzy zpravodajských hodnot norských analytiků J. Galtunga a M. H. Ruge (1965), kteří analyzovali norské deníky a zkoumali, jak se z události stane zpráva.

Ve zmíněném odborném textu je výběr událostí do zpráv přirovnán velice zajímavým způsobem k rádiovým vlnám a frekvencím. Překonáním jistého prahu se zpráva stává zajímavou, sociokulturní a žánrové hodnoty jsou dle autorů jednoznačnost, kulturní pochopitelnost, novost, jednoduchost, ale také vztah k elitním osobám a národům. Dále jde o personalizaci, negativitu, překvapení, podobnost s dřívějšími zprávami. Jako specifickou hodnotu vnímají výzkumníci předvídatelnost, která se nachází na pomezí organizační a sociokulturní povahy. Jednak formuje očekávání u publika a zároveň médiu pomáhá určit umístění ve správný okamžik vysílání. Když už se daná událost stane zprávou, získala pozornost a významnost, pokračovat to tak bude i nadále.

Jejich analýza přispěla k závěru, že při zařazování témat do zpráv působí selektivní a deformační faktory. V případě selektivního faktoru se jedná o to, že čím více zpravodajských hodnot událost obsahuje, tím více narůstá šance, že bude zpracována do zpráv. Deformační faktor znamená, že při zpracovávání události na základě povědomí o určitých zpravodajských hodnotách, jsou tyto hodnoty umístěny do popředí a probíhá jisté přizpůsobení.

Autoři poukázali nejen na významnost zpravodajských hodnot jakožto na ovlivňující faktor pro zpracování novináři, ale že také záleží na výskytu hodnot u zpráv ostatních, nachází se zde i jistá podoba „konkurence“ mezi samotnými zprávami navzájem. Odvysílání a pozornost věnována jistému tématu, zde konfliktu, je také odkázáno na možnosti téma vůbec zpracovat. Na konkrétních příkladech analytici vysvětlují, že některé konflikty, např. barmské demonstrace v roce 1988, nešlo zpracovat kvůli zcela prostému důvodu – zahraničním novinářům bylo zakázáno vstoupit za hranice země, což je zcela odlišné od aktuálního konfliktu na Ukrajině, kde jsou přítomni zahraniční zpravodajové z celého světa. Prakticky po celou dobu intervence zde má Česká televize své zahraniční zpravodaje, uvést mohu Dolanského, Papadopulose nebo Kubalu.

Při výběru a tvorbě zpráv novináři kladou důraz na to, aby byl divák tématem zaujat, předvídají se reakce a emoce diváků (Olekšák; Zasepa 2008). Jde např. o smutek, žal, politování, nebo na druhou stranu získání sympatií, zaujetí. Proto jsou pro zpracování poutavé právě ty události, které obsahují jistou tragédii, neštěstí lidského života, smrt, nehodu. Toto vše vyvolá u lidí soucit, zájem o dané téma a konkrétní zprávu.

Na myšlence „neštěstí dělá zprávu“ popisuje Gazda (2008) vztah mezi zpravodajstvím a konflikty jako žurnalistickou ideologii. Novinář tak pracuje s jistým schématem, při tvorbě příspěvku totiž rutinním způsobem zapracovává do finální podoby co nejvíce zpravodajských hodnot.

Událost může nabývat jisté závažnosti, významnosti dle výskytu zpravodajských hodnot, díky čemuž můžeme zprávy rozdělit na *soft news* a *hard news* (Tuchmanová 1978). Při zpracování *hard news* je nutné jednat pohotově, zařadit je do zpráv co nejdříve. Jde o důležitá témata, pojednávající o tom, co je vyžadováno zveřejnit co nejdříve a informovat veřejnost. Zpravidla zde řadíme politická, ekonomická témata. Oproti tomu *soft news* nepřináší informační důležitost, jejich zpracování přináší spíše zajímavé informace, jde tedy spíše o doplňující témata běžného, každodenního života.

Obsahy zpráv dle Trampoty (2006) vypovídají jednak o vlastnostech médií, tak zároveň vytváří jistou reflexi společenského prostředí, kde figurují určité hodnoty a ideje. Prezentací a výběrem zpráv, včetně aktérů, svým způsobem formují a posilují stereotypizaci.

Kritéria, která určují, podílejí se na zařazení a obsahu vysílání, jsou pro problematiku této diplomové práce důležité. V analýze se pokusíme nalézt opakující se vzorce, např. výskyt zpravodajských hodnot a případné změny v časovém vývoji. Při konceptu zpravodajských hodnot si v analýze sledovaného vzorku pomohu definováním kategorií dle Sedlákové (2014) a sledována bude konkrétně hodnota negativity, vztah k elitním národům a personalizace, jež byly vybrány na základě povahy tématu, tedy válečnému konfliktu. Přítomnost uvedených zpravodajských hodnot může v jisté míře podložit i předpoklad očekávané standardizace zpravodajského obsahu a očekávání, se kterým k analýze přistupuji.

Zjištěné informace mohou přinést jak zajímavá zjištění v obecné rovině zpravodajství, ale také poslouží pro nastínění produkce mediálního obsahu Českou televizí.

Zpravodajské hodnoty se tak značně podílí na procesu výběru zpráv. Tuto selekci nazýváme v mediálních oborech tzv. *gatekeeping*.

2.4.2 Gatekeeping

S pojmem *gatekeeping* poprvé pracoval psycholog Lewin (1947), na něj v rámci mediální komunikace navázal David White. Ve své práci *The Gatekeeper: A Case Study In the Selection of News* (1950) pracuje s konceptem „hlídače brány“ jakožto s procesem předvýběru těch „správných“ informací a událostí, které se dostanou do zpráv. O tom, zda „zpravodajskou bránou“ událost projde, rozhodují samotní redaktori. Koncept gatekeepingu a agendy-setting se v mnohém doplňuje a prolíná, dohromady tak tvoří rozhodující složku o tom, co se do zpravodajství dostane či nikoliv.

V dané redakci je redaktorů neboli tzv. *gatekeeperů* několik, takže výběr je vícestupňový. Gatekeeping tímto představuje jistou kontrolou a volbou tematického obsahu, který je diskutován v médiích. Trampota (2006) zmiňuje tematické kategorie, které byly v této teorii definovány. Přesněji jde o kategorie politické či poutavé „lidské příběhy“, jež jsou mezi těmi, které budou pravděpodobně umístěny do vysílání.

Teorii se zabývali také například Richard M. Brown (1979) či Pamela Shoemaker (Shoemaker, 1991, Shoemaker & Vos, 2009). Definovány byly čtyři úrovně vlivu veřejného diskursu, těmi

jsou organizační, rutinní, individuální a vliv mimo média. Na výběr zpráv má tedy vliv jak organizační politika a struktura, pravidelné a opakující se rutiny na pomezí individuálních a organizačních úrovní, ale rovněž také vliv individuálního přístupu. Mimo média může představovat formu účinku také politika, ekonomie, ale i technologie.

Pro zkoumání, jak Česká televize nakládala s aktuálním válečným tématem, je důležité si u tohoto konceptu uvědomit, že jsou to právě redaktoři, šéfredaktoři a editoři, kteří mají hlavní a zásadní vliv na to, o kterých tématech se bude ve zpravodajství referovat a také jakým způsobem. I samotní diváci jsou určitým způsobem součástí tohoto procesu výběru, protože jsou to právě oni, kteří se zajímají o konkrétní události, témata a příběhy. Jejich přístup a výběr může být často i rozdílný.

Na první pohled je zřejmé, že ihned po započnutí války na Ukrajině, vzhledem k demokratickým hodnotám, ale také mezinárodní spolupráci, vztahům mezi Českou republikou a Ukrajinou, bude toto válečné téma hrát ve vysílání prim. Válka má velký počet aspektů, ale ne všechny se do vysílání mohou dostat, jelikož se zpravodajství musí věnovat také jiným tématům. Zájmem v rámci teorie gatekeepingu je tedy i k přihlídnutí k aktuálnosti tématu zjistit, jaká konkrétní témata tento výběr splnila a která se naopak do vysílání nedostala.

2.4.3 Agenda-setting

Jak již bylo uvedeno, média mají značný vliv na to, jak společnost získává informace, jakým způsobem si může na základě medializovaného obsahu vytvářet hodnotové postoje, názory, myšlenky. Toto dopadá rovněž na veřejné mínění obecně. Díky technologickým pokrokům přijímáme informace z médií takřka neustále – z televize, internetu, rádia. Každé mediální zprostředkování informací je zamýšlenou interpretací daného média. Koncept nastolování agendy je často zahrnut do analýz produkování zpráv masových médií a lze nalézt nemalý počet studií, které se tématu věnovaly.

S počátkem výzkumu, nebo alespoň naznačení konceptu agenda-setting, přišel již v 19. století sociolog Ezra Park, který se mimo jiné zabýval podmínkami, při kterých se události dostávají do zpráv a která naopak bývají médiu vynechány. Dle Nečase (in Škodová, 2008: 15) je Parkův výzkum označován „*za předchůdce konceptu nastolování agendy právě díky spojení selektivity mediální pozornosti s vývojem veřejných témat.*“

První výzkum zkoumající mediální agendu a její vliv na publikum, *Chapel Hill Study* profesorů McCombse a Shawa z roku 1968, se soustředil na předvolební kampaň. Porovnáním

odpovědí náhodně vybraných (a do té doby nerozhodnutých) voličů o tom, co je nejvíce znepokojuje, s tématy z hlavních zpravodajských zdrojů (noviny, televize, zpravodajské magazíny) vyplynulo, že tito voliči byli značně ovlivněni těmito médii a nastolovanou agendou. Protože ta témata, která později voliči uvedli, se shodovala s nejčastějším obsahem ve zmíněných mediálních zdrojích. Termín „agenda-setting“ zazněl poprvé právě v tomto výzkumu.

Další studie autorů McCombse a Shawa z roku 1972, *The agenda-setting function of mass media*, podložila vztah mezi obsahem médií a tím, jak tato témata mění vnímání a následně i postoj příjemců. Proces nastolování agendy médii tak způsobuje, že příjemci (resp. čtenáři, diváci, posluchači) záměrně i nezáměrně informace budou nejenom přijímat, ale také dávat konkrétním tématům určitou váhu. Pozice zprávy ve vysílání, délka trvání zprávy, zpracování kontextu, ale i grafické zpracování titulků má velký vliv na smýšlení cílového adresáta.

Jak uvádí Cohen (1963), další předchůdce výzkumu teorie nastolování agendy, nejde ani tak o to, že by byly lidem přímo určovány témata a co si o nich myslet, ale nastoluje se to, o čem by měli přemýšlet. S touto myšlenkou si může každý jedinec sám zhodnotit, zda a případně v jaké míře na něj tímto způsobem média působí.

„(...) čím větší má médium publikum a dosah, tím větší je také jeho vliv. Publikum nemusí přijímat interpretaci, kterou nabízí konkrétní médium. Nicméně skutečnost, že určité téma je masově medializováno, vede k tomu, že se stává předmětem veřejného zájmu.“ (Pavelka; Galvasová 2008: 11)

Jde tedy o jistou formu reality, která je veřejnosti prezentována. Zde je nutno opět zmínit W. Lippmanna (1922) a jeho názor, když označil zpravodajská média jako jistou formu kognitivní mapy světa. S rolí médií tedy přichází s pojmem „pseudosvět“, který nám, široké veřejnosti a společnosti celkově, slouží k orientaci ve světě. Abychom se skrze nespočet informací, které se k nám dostávají nejrůznějšími kanály každý den, dokázali vyznat a zejména jim rozumět. Na jistý filtr, který je realitě skrze médii dodáván, poukazuje rovněž Weaver (1984).

Při aplikaci teorie nastolování agendy pro výzkum mediálního obrazu války je třeba uvést, že i přijímání zpráv je volbou, kdy si každý z nás vybírá odkud zprávy čerpá. Válka je specifická svou vzdáleností. Máme na mysli vzdálená přímou zkušeností lidí s touto realitou, většinou totiž obrazy poskytované médii jsou těmi jedinými, jak se, naštěstí, k válce přímo dostaneme. Při tématu této diplomové práce lze toto aplikovat na konkrétním příkladu – díky

zpravodajství je pro nás, Českou republiku, tedy z pozice společnosti mimo Ukrajinu a Rusko, mediální obsah prostředkem, jak se skutečnosti válečné situace přiblížit a zaujmout tak jistá stanoviska.

V demokratických zemích je volba informačních kanálů a subjektivní zhodnocení jejich obsahů samozřejmostí. Bohužel ve státech, kde fungují nedemokratické režimy, slouží agenda skrze média k propagandistickým cílům a občané si často zdroj informací nemohou zvolit.

Pro analýzu této diplomové práce bylo zvoleno zpravodajství České televize, veřejnoprávního média, kterému je dle Kodexu České televize legislativně určeno, jak se zpravodajskou agendou nakládat. Měla by být dodržována nestrannost, vyváženost a postupy při výběru a zpracování zpráv by mělo především zohlednit jak dopady na diváka, tak brát v potaz situaci České republiky v mezinárodním měřítku.⁵ Splněna by také měla být kritéria všeobecné informační kvality, tedy pravdivost, relevance a srozumitelnost.

Jelikož tato diplomová práce pojednává o zpracování konkrétního tématu Českou televizí, je teoretický koncept nastolování agendy více než vhodný, jelikož analyzuji, zda a jak se měnila tematická skladba v rámci vysílání zpravodajství České televize ohledně války na Ukrajině. To, která témata se do vysílání dostanou (a v jaké míře) a jsou tak jistým způsobem označena jako důležitá, je velice rozhodující i v tom, jak válečný konflikt vnímá veřejnost a na základě čeho si může vytvářet hodnotové postoje či názory.

Příkladem k zamyšlení u tematické agendy je například téma únosu ukrajinských dětí směrem na území Ruska. Pokud se o tom mluví na začátku roku 2023, jelikož tomu věnuje pozornost celý svět, znamená to, že dříve se toto nedělo? Tato diplomová práce na tyto otázky samozřejmě neodpoví, ale přistupuji se záměrem alespoň skrze vybraná teoretická východiska nastínit, jak důležitá práce s tématy je a jak lze s nástroji mediální reprezentace nakládat. Proto v této diplomové práci přistupuji k porovnání dvou časových období, abych mohla porovnat, jak se mění tematická skladba zmíněného zpravodajství a která témata byla i po půl roce od počátku intervence prezentována.

Součástí, dle některých teoretiků pokračování, navázání na teorii nastolování agendy, je tzv. *priming*, neboli vypíchnutí a *framing*, rámování.

⁵ Kodex ČT (2003), č. 5.4: „Zařazení a pořadí informací ve zpravodajské agendě se řídí vahou předpokládaných dopadů na život obyvatel České republiky. Při editoriaálním rozhodování však nelze opomíjet mezinárodní vlivy a vztahy, které působí napříč státy, kontinenty či kulturami. Zpravodajství a aktuální publicistika v tomto smyslu ukazují Českou republiku v rámci evropského a světového dění.“

2.4.4 Priming

Koncept primingu má původ v psychologickém pojetí komunikace. Jedná se o specifický aspekt výběru, nastolování témat ve veřejném diskurzu a zaměřování pozornosti veřejnosti. „*Pokud média kladou důraz na nějaké určité téma, může to u členů publika na čas zvýšit zmiňovanou dostupnost postojů.*“ (Tabery in Škodová, 2008: 37) Pro toto je zapotřebí sledovat frekvenci zmiňování konkrétních témat, pravidelnost a jednotlivé prvky, které mohou být zdůrazňovány „vypichováním“.

McCombs (2004) vnímá priming jako důležité rozšíření konceptu agendy-setting. Představuje dle něj nástroj pro ovlivnění veřejného mínění skrze média, a to zejména z důvodu, že nejsme schopni neustále věnovat pozornost všemu, co se aktuálně děje, tudíž na nás působí vybrané konkrétní informace a názory, což se pak podílí na vytváření našich postojů. Skrze mediální působení je nám tak poskytnut jistý referenční rámec, dle kterého posléze přistupujeme k našim rozhodnutím a smýšlení o daném tématu. Mezi nástroji pro vypíchnutí může být umístění zprávy na hlavní stránku novin či zprávy, na které je upozorňováno titulky během vysílání zpráv.

Vhodným příkladem pro pochopení tohoto konceptu může být výzkum, který zpracovali Iyengar, Peters, Krosnick a Kinder (1984). Tento výzkum byl zaměřen na volbu prezidenta Spojených států amerických a informovanost voličů. Předložené vypíchnutí jednotlivých témat společně se spojením s konkrétními uchazeči mělo značný vliv na hodnocení ze strany voličů.

Stejně jako u konceptu nastolování agendy, záleží i zde na vstupních podmínkách – tedy na vlastnostech recipientů, jejich dřívějších znalostech a zda jsou o těchto tématech ochotni, schopni přemýšlet.

Teoretický koncept primingu je ve spojitosti s událostí války neméně důležitý, např. skrze nástroje umístění zpráv v relaci nebo kombinací témat s představiteli konkrétních názorových postojů je velká pravděpodobnost, že takto zamýšlené zpracování tématu konfliktu bude mít dopad na recipienty, ale i na výsledný obraz války v demokratickém prostředí jako takový.

2.4.5 Framing

Na rozdíl od agendy-setting a primingu, které vychází z podobných teoretických základů, je teorie rámování neboli *framing* založen na trochu odlišných východiscích. Tento přístup

se soustředí na rámování témat v podání konkrétních médií a jejich schopnost pracovat s tématy v rámci informačního přenosu tak, že předurčují způsob, kterým vysílaná zpráva bude interpretována u cílového příjemce.⁶ Teorii framingu lze zkoumat nejen pohledem mediálních studií, ale také optikou oborů jako je psychologie, sociologie či politologie.

S mediálním obsahem přijímáme, ač většinou pasivně a nevědomě, zprávy a informace zasazené do rámců. Příběhy zpráv jsou tedy konstruovány, zarámovány tak, aby ovlivnily naše myšlenky a pocity vůči daným tématům. Rámec může představovat slovo, metafora či jiný podobný obsah zvolený novinářem, ale zdrojem rámců může být i publikum nebo např. političtí představitelé.

Pro zasazení rámců je rovněž důležitý kulturní kontext, společenské normy, ale i daná novinářská pravidla, která určují možnosti a hranice rámování. Rámce lze na základě uvedené charakteristiky vnímat jako jakési odchylení od očekávané stoprocentní objektivity, nestrannosti novinářů. Paulína Tabery (in Škodová 2008: 31) zmiňuje, že rámce se mohou vyskytovat nejen v mediálních výstupech, ale také u příjemců, v samotné kultuře a společnosti.

Jak konstatuje Hurtíková (2016: 67) „*Zpravodajské rámy představují mantinely, které nám vymezují, jakým způsobem máme o prezentovaném tématu přemýšlet. Jedná se o předem vytvořené interpretační rámce. Klíčovým prvkem, který dodává sdělení zamýšlené vyznění, je kontext, v němž jsou informace prezentovány. Tematicky stejné sdělení může v jiném kontextu získat odlišný význam. Rám zpravodajského příspěvku je tedy vymezen kontextem. Kontext představuje ustálenou formu, ve které novináři vykreslují události veřejnosti. Její podoba je předurčována charakterem a chováním média (například komerční vs. veřejnoprávní).*“

Entman (1993: 52) považuje rámce za šablony, dle kterých lze zpracovávat informace, proces rámování dle něj znamená: „*Vybrat některé aspekty pozorované reality a udělit jim větší významnost v komunikovaném textu, a to způsobem podporujícím určitou definici problému, příčinnou interpretaci, morální hodnocení, a/nebo doporučení řešení popsané skutečnosti.*“ Tohoto lze dosáhnout různými prostředky – třeba opakováním či umístěním. Dále uvádí, že některé prvky lze zvýraznit, tím je tedy podsouvat jakožto důležité, ale lze je také opomenout, což z rámování činí projev moci ve společnosti a důraz na dominantní řád daného kulturního, společenského schématu.

Princip moci vůči publiku Reese (2003 in Škodová 2008: 31) vysvětluje následovně: „*Rámce jsou organizační principy, které jsou sociálně sdílené a trvalé v čase, které fungují symbolicky,*

⁶ Srovnání např. Iyengar 1991, Goffman 1974

aby významně strukturovaly sociální svět“. Reese i Entman (1993) se tedy shodují v tom, že rámování funguje jako nástroj mocenský, a to např. ohledně politických témat.

Obecné zarámování může být dvojího typu, rozdělujeme jej na epizodické či tematické. (Entman 1993 in Trampota 2006: 123). Epizodické je založeno na konkrétních příbězích, událostech. S příkladem tématu této diplomové práce, tedy války, půjde o zobrazení konkrétní rodiny vyrovnávající se s průběhem války, naopak tematické může zobrazovat úvahy o vývoji války nebo přehled o počtu uprchlíků z Ukrajiny na území ČR. Tematické rámce jsou spíše společensky zaměřené, více obecné. Iyengar (1990) je definuje jako způsoby popisu v kolektivních a sociálních intencích. Rozdíl mezi tematickým a epizodickým shledává v tom, že tematické rámce představují pro publikum kolektivní, obecné závěry, na druhou stranu u epizodického je přisuzována individuální zodpovědnost.

Koncepty a teorie nastolování agendy a rámování jsou si v mnoha vlastnostech, částech zkoumání podobné, v posledních letech dochází ke značnému přiblížení těchto konceptů. „(...) *Ve svém důsledku mají stejný výzkumný cíl: zjistit, jak v současné společnosti probíhá komunikace o politických tématech, jakou roli v ní sehrávají média a jaká je v tomto smyslu vazba mezi médii a jejich publikem.*“ (Tabery in Škodová 2008: 37)

Oproti nastolování agendy je ale povaha výzkumu zkoumání odlišná, Maher (2003) vzhledem k obsahu zkoumání, tedy větší pozornost rámování na přenos významnosti textu mezi podávajícím a příjemcem, uvádí jako vhodnější kvalitativní metody výzkumu. O hlubší analýze formou „*interpretačních balíčků*“ hovoří také Gamson, Modigliani (1989: 2). V této diplomové práci se proto zvoleným kvantitativním výzkumem pokusím alespoň povrchně nastínit používání rámců na základě skladby příspěvků.

Média tak s výše uvedenými koncepty (nastolování agendy, priming, framing) nabývají možností, jak nakládat s (re)prezentací, jak vytvářet u příjemců kontextové vazby a svým způsobem tak ovlivnit výslednou podobu přijetí a zpracování zpráv. Pro válečná a konfliktní témata se jedná o způsoby, jak mohou média spoluutvářet názorové postoje, ovlivnit smýšlení společnosti o konfliktu, ale také např. nastínit obraz potenciálního viníka a oběti.

Proto pro tuto diplomovou práci zahrnuji i v analýze výskyt rámců, a to z důvodu, že právě konflikt specifický tím, že proti sobě stojí min. dvě strany, bývá prezentován v určitém rámci dle toho, na jaké názorové straně stojíme a na základě kterých hodnot fungujeme. A ač je Česká televize ze své podstaty veřejnoprávní médium a je na základě povinností stanovených nejen Kodexem České televize povinna se co nejvíce blížit vyváženosti a nestrannosti, v každé zprávě

jakéhokoliv média, v každém příběhu, který denně někomu vyprávíme, figurují jisté rámce. Ty záměrně či nezáměrně sestavujeme a zároveň tak formujeme nejen vyznění příběhu, ale také ovlivňujeme podobu přijetí zprávy.

2.5 Média a válka

Každý konflikt je specifický, a proto je zapotřebí k němu i takto přistupovat. Válka je událostí, která je pro média důležitá nejen vzhledem k častému výskytu zpravodajské hodnoty negativity, ale také významností pro celou společnost, jelikož ovlivňuje politické, společenské, ale i ekonomické systémy. Podstatná je také kulturní blízkost, jelikož ta značně ovlivní, o kterých válečných konfliktech se v médiích bude mluvit či nikoliv. Možnost médií sdílet informace globálně přináší formu moci. Vystává totiž nástroj, jak snáze předávat informace velkému počtu lidí najednou, podílet se na vytváření názorů jedinců, prezentovat a formovat pohled na realitu, sdílet hodnoty a názorové postoje skrze nástroje, které dříve nebyly možné.

O vojenských operacích je zapotřebí přinášet co nejpřesnější informace pro realistické (re)prezentování směrem ke společnosti v co největší míře, média by měla představovat kritického pozorovatele. Proto se tato diplomová práce zaměřuje na válku, která je aktuální a denně můžeme sledovat, jak české veřejnoprávní médium s válečným tématem pracuje.

Je vhodné poznamenat, že média prezentují svůj obsah dle politického, společenského a kulturního rámce v konkrétní zemi, není tomu ani jinak u témat válečného charakteru. Přístup v diplomové práci vychází z mediálního prostředí v české, tedy demokratické společnosti, proto nezahrnujeme možnosti státní cenzury a propagandy, které záměrně obsah ovlivňují v něčí prospěch. Příkladem země, kde média takto fungují, může být právě Rusko.

Teorie dle Thussu a Freedmana (Freedman; Thussu, 2003) shrnuje roli médií ve válečném konfliktu následovně: 1. média jako kritický pozorovatel 2. média jako tiskový mluvčí (opírající se o postoje a rétoriku vlády, prezentace oficiálních zdrojů) 3. média jako bojiště.

Pro konflikty tak média představují velice zásadní roli. Vzhledem k neustálému technickému pokroku se také zdokonaluje kvalita nástrojů médií a přenosu zpráv. Nepřetržitý, okamžitý přenos obrazů zprostředkovává divákům dynamické situace, díky kterým se diváci výrazně přibližují realitě, která se odehrává na bojištích. Nabývá tak počet možností, jak lze referovat o událostech, a zejména i těch zahraničních. Veřejné mínění a postoje společnosti jsou tak o to více médii ovlivňovány. Lidé si mohou také na základě informování uvědomovat své vlastní bezpečí a to, jaká je blízkost daného konfliktu.

Téma války v médiích nepřináší pouze informace o aktuálních stavech armády a bojů jako takových. Pomocí dramatických, násilných scén, silně emočních záběrů uprchlíků a obyvatel zůstávajících ve zničených domech, je vytvářen emoční nátlak a tím mohou být velice značně ovlivněny postoje příjemců těchto zpravodajství. Jak poznamenává Ottosen (2005), díky možnostem televize vysílat globálně a 24 hodin vkuse, je zpravodajství již nedílnou součástí války.

Seib (in Allan, 2010) zpravodajství o válečných konfliktech komentuje podobně, zaměřuje se také na objektivitu novinářů. Stoprocentní objektivitu a nestrannost vnímá skoro až jako nemožnou, naopak zpravodajství vnímá jako součást, aktéra zahraniční politiky. Autor poukazuje na konkrétních případech konfliktu v Iráku z roku 1991 a Somálsku v roce 1992 fakt, kdy původně mediálně a politicky přehlížený konflikt na základě užití humanitárních rámců získal mnohem větší pozornost. Ovlivněny tak byly postoje jak tvůrců politik, tak jejich kroky k humanitární a vojenské pomoci.

I přes potřebu objektivního a neutrálního přístupu veřejnoprávního média, Hanitzsch (2004) odkazuje, že již Bell (1997) prosazoval vizi žurnalistiky, která sehrává morální roli a v uvědomění si své zodpovědnosti rozlišuje mezi dobrem a zlem. Normativním přístupem lze tak podle Galtunga (1998) mírové zpravodajství vnímat rovněž jako společensky odpovědnou žurnalistiku.

Některé studie zaměřené na válečné zpravodajství (Evans, 2010) navíc naznačují, že média jsou v současnosti jedním z nejvlivnějších faktorů zahraniční politiky. Mohou nepřímo ovlivňovat tvůrce politiky, a to ovlivňováním veřejného mínění a přímo tím, že ovlivňují pohled společnosti na realitu.

Proto je zásadní, aby zpravodajství velice opatrně pracovalo s informacemi a jejich interpretací. Přínos obrazu o bojích může značně ovlivnit postoje a rozhodnutí vlád o případné pomoci v jakékoliv podobě. Nelze opomenout ani sílu fake news, které mnohdy mohou způsobit špatné vyložení situace, vyústit do špatné interpretace a způsobit tak ještě více škod.

Díky zpracování obrazu války v médiích se většina společnosti dozví o faktech, ke kterým by jinak neměli příležitost se dostat. Média tak již nejsou pouhým zprostředkovatelem. Očekáváme od nich, že budou při zpracovávání témat dodržovat demokratické hodnoty. Pro toto zavedli Siebert, Peterson a Schramm (1956) pojem „*social responsibility of the press*“.

„Masmédiá prinášajú vysokú informovanosť občanov modernej spoločnosti. Stali sa najvýznamnejším zdrojom informácií o problematike, s ktorou človek inak nemá osobnú

skúsenosť. Zvyšuje sa tak podiel sekundárne sprostredkovaných informácií na úkor autentických zážitkov.“ (Dóczy 1973: 169)

Lidé se tak nejen dozvídají o tom, kdo zaútočil na koho, kdo vyhrává, ale také jsou zachyceny zničené domy, školy, ženy událostí nuceny rodit ve sklepě, plačící lékaři, umírající děti. Toto a mnohem více je díky zpravodajství dnešní doby zaznamenáno, což může přispět ke krokům, které mohou vést ke zlepšení, pomoci, odsouzení viníků. Záznamy a zpracované obsahy mohou posloužit později jako důkazy pro právní šetření.

Díky přítomnosti zahraničních zpravodajů přímo u bojišť mohou být vysílány nejaktuálnější zprávy. Významným milníkem pro válečné zpravodajství bývá označován konflikt v Perském zálivu v roce 1991, kdy americká televizní stanice CNN vysílala nepřetržité a necenzurované záběry přímo z místa bojiště, tímto tak měla zásadní vliv na zahraniční politiku a veřejné mínění. Tento vytvářený nátlak nepřetržitým vysíláním obrazů války bývá označován jako tzv. *CNN-efekt*.⁷ Válka v Perském zálivu je také vhodným příkladem, že ne všem válečným konfliktům se dostává ze strany médií stejné míry pozornosti. Světová zpravodajství sledovala konflikt, který probíhal v době, kdy se ve světě udávaly další desítky válečných bojů.

Rozsah referování o válce na Ukrajině ve vysílání českých médií značně převyšuje výstupům referujících o válce v Jemenu či Iráku. Ukrajinsko-ruský konflikt je nám mnohem bližší nejen geograficky, ale i sociálně, jelikož již před intervencí v únoru 2022 žilo v České republice značné procento ukrajinských a ruských obyvatel, nelze opominout ani významné rusko-české vztahy zejména v obchodní sféře.

Jak uvedl politolog Yuri Zhukov (2022)⁸ při debatě o zpravodajství k tématu ukrajinsko-ruském konfliktu, výběr obsahu ze strany novinářů se odvíjí od předpokladu, že diváky zajímá to, co je jim blízké (blízkost opět jedna ze zpravodajských hodnot). Selektivnost při referování o konfliktech i dle názoru Zhukova závisí na prostředí, ve kterém se konkrétní média nachází.

⁷ ČT24. *CNN je průkopníkem nepřetržitého zpravodajství*. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 1. 6. 2010 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/1338018-cnn-je-prukopnikem-nepretrziteho-zpravodajstvi>

⁸ GREGORY, T. *Bias in Media Coverage of Conflict*. Pearson Global Forum Convenes Academics, Practitioners to Discuss Global Discrimination & Marginalization. In: *harris.uchicago.edu* [online]. 13. 1. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://harris.uchicago.edu/news-events/news/bias-media-coverage-conflict>

2.6 Dosavadní výzkum

Evans (2010) a Biernatzski (2003) shrnuli do svých publikací velice přínosné podněty pro zpracování jak teoretické, tak praktické části této diplomové práce, neméně zajímavé jsou publikace Jaromíra Volka, jehož texty o válečném zpravodajství, např. konstrukce obrazu nepřítele nebo kritický pohled na *CNN-efekt* (Volek 2002) byly pro tuto diplomovou práci inspirativní.

Biernatzski (2003) v jednom z vydání *Communication Research Trends – War and Media* uvádí vzhledem k tematice práce jakýsi trojúhelník, složkami jsou armáda – média – veřejnost, a jeho evoluci, kde shrnuje vliv vývoje technologií na konkrétních konfliktech, což přináší možnost porovnat, kam a jak se posunula média, která známe dnes a možnosti, jak média konflikty prezentují.

Evans (2010) se zaměřil na rámování konfliktu a způsob, jak mediální prezentace může ovlivnit nejen veřejnost, ale také politické zástupce. Rámcování a prezentovaný obraz konfliktu zkoumá především na použitém jazyce zpravodajství, tudíž jde spíše o kvalitativní přístup výzkumu, nicméně pro tuto práci svým vysvětlením rámcování a jeho vlivu na tvorbu postojů veřejnosti i tvůrců politik byl text rovněž obohacující a nabídl další perspektivu, jak lze na téma nahlížet. Zásadní je autorův přístup k rámcům a konfliktům. Zastává totiž názoru, že rámce se mohou značně podílet na názoru společnosti ohledně konfliktu, stejně tak napomoci k přiklonění k té či oné straně konfliktu (Evans 2010: 211).

Dalšími zahraničními texty, jež poskytly různé pohledy, jak lze ke zmíněným teoretickým mediálním konceptům přistupovat, jsou analýzy o tématu agendy setting, primingu, framingu dle Hanitzche (2004) nebo Falkheimerera a Olssona (2015), kteří se věnovali rámcování události teroristického útoku ze 22. července v Norsku na ostrově Utøya.

Regionální zpravodajství bývá ve výzkumech zkoumáno převážně při analýze mediálních rutin konkrétních redakcí, kvalitativní analýzy jazykových prostředků či možnostech medializace konkrétní regionální události. Dosud nebylo publikováno mnoho výzkumů, které by porovnávaly v rámci výstupů České televize celostátní pořad Události a regionální vysílání. Publikace *Regionální média v evropském kontextu* (Waschková Císařová; 2007) přináší názory na problematiku regionálních médií z různých optik a témat.

V dnešní době lze nalézt poměrně rozsáhlý počet výzkumů věnujících se mediálnímu obrazu válek a konfliktů. Pevně jde o bakalářské a diplomové práce, které se věnují analýze

konkrétních médií. Samozřejmě byly vydány i odborné publikace, které se tématem rovněž zabývaly. Tyto výzkumné analýzy se zabývaly např. válkou v Iráku, ve Vietnamu, Sýrii, Perském zálivu, izraelsko-palestinským konfliktem.

Většinou byla pro výzkum užívána metoda kvantitativní obsahové analýzy, někteří výzkumníci zvolili ale také kombinaci metod, například s diskurzivní analýzou. Jsem si vědoma, že výzkum na základě kvantitativní metody představuje jisté limity v rámci podrobnějšího popisu a představení hlubších významů a kontextových souvislostí, které nabízí kvalitativní metody. Ale stejně jako v níže uvedených příkladech, přistupuji k výzkumu jako k jednomu dílu většího celku. Výzkumy se v mnohém teoretickém přístupu podobají, navazují na sebe a doplňují se. Představa pouze jednoho výzkumu, zahrnující všechny teoretické a metodologické přístupy je zkrátka nereálná.

Vzhledem k datu vypuknutí ukrajinsko-ruské války (tj. únor 2022) výzkumy a analýzy teprve postupně vznikají a publikují se, zatím tedy nemohlo vyjít mnoho analýz zabývajících se konkrétně touto válkou. Téma předkládané diplomové práce bylo mimo jiné zvoleno z důvodu aktuálnosti a příležitosti zpracovat analýzu o tomto konfliktu mezi prvními a položit tak rovněž základy pro další výzkum.

Lze nalézt výzkumy, které analyzovaly předešlé konflikty Ruska a Ukrajiny. Způsob mediálního pokrytí války na Ukrajině v roce 2014 zpracovává studie Zhukova a Bauma (2016). Příkladem českých diplomových prací mohou být výzkumy Heleny Grabowské (2015) a Kláry Husákové (2016). Husáková zkoumala postup českých médií také v období ukrajinské krize, pro výzkum zvolila konkrétně analýzu mediálních postupů *Hospodářských novin*, *Práva* a *Mladé Fronty DNES*. Komparací zvolených periodik tak poskytla jejich jistou charakteristiku při práci s válečným tématem a nastínění způsobů, které se tištěným médiím nabízí.

Zajímavým zpracováním mediálního obrazu ukrajinské války v roce 2014 přináší diplomová práce, kterou zpracovala Anastasiia Naimushinova (2021). Pro výzkum zvolila jak česká média, tak ukrajinská a ruská. Komparací obsahů zvolených (online) médií předložila mezinárodní porovnání zobrazování ukrajinské války v médiích.

Podnětný byl pro mě výzkum srovnávající mediální pokrytí konfliktu na Ukrajině v roce 2014 v médiích polských, švédských, ukrajinských a ruských (Nygren, Glowacki, Hök, Kiria, Orlova, Taradai 2018), který poukázal na rozdíly v rámcování konfliktu, ale i přístupu novinářů a korelací mezi mediálním prostředím a politicko-historickým kontextem v konkrétních zemích.

I přes aktuálnost zkoumaného tématu již přeci ale pár výzkumů o situaci na Ukrajině v roce 2022 zpracováno bylo. Takovým příkladem může být diplomová práce Petra Vrby (2022) a jeho analýza rámcování války na Ukrajině ve vysílání americké stanice CNN. Eliška Pavlíková (2023) provedla rozbor rozhovorů Deníku N, Volkohon (2022) zpracoval analýzu rámcování v ukrajinských a ruských sociálních médiích. Rovněž byly již publikovány i disertační práce, které mohou být velice přínosné, např. Kwei (2022). Postupně tedy jak v České republice, tak v zahraničí, přibývá počet prací, které tento válečný konflikt zpracovávají optikou různých pohledů a studijních oborů.

Příkladem výzkumu o mediálním obrazu války metodou obsahové analýzy může být bakalářská práce Jakuba Engelmajera (2010), který zkoumal zpravodajství Lidových novin o obětech iráckého konfliktu mezi léty 2006-2009, podobný výzkum analyzující mediální obraz války v tisku vypracovala Ivičičová (2013). Autorka zvolila podobnou cestu výzkumu, zejména v oblasti zkoumání zpravodajských hodnot při tématu válečného konfliktu.

Možnost zkoumat válečnou tematiku v médiích formou obsahové analýzy zvolila i Lea Gentric, ve své bakalářské práci zabývala izraelsko-palestinským konfliktem a jeho mediálním obrazem v pořadu Horizont ČT24. Svůj výzkum založila na podobných teoretických základech, které jsou zahrnuty také v této diplomové práci. Díky výsledkům mohla autorka nejen informovat o způsobu medializace konkrétního válečného konfliktu, ale svými výsledky také poskytla jistou charakteristiku toho, jaké postupy zkoumaný pořad používá a kolik prostoru válečnému tématu a násilí obecně poskytuje.

Všechny výše uvedené výzkumy byly pro tuto diplomovou práci přínosné nejen ve výzkumných postupech a podobných teoretických základech, ale také možnostech pohledu, jak lze na postupy médií o tématu války pohlížet.

Možnosti, jak lze přistupovat k výzkumu televizních zpravodajství a hodnocení objektivity, předkládají pravidelné analýzy agentur, např. Media Tenor či Nielsen Admospher, které kontrolují tvorbu obsahu vybraných zpravodajství.

Po provedené rešerši dosavadních výzkumů lze nalézt jistý společný záměr, a to poskytnout pohled na to, jak média pracují s tématy příspěvků a zejména s tak závažným tématem, jako je válečný konflikt, kde se nachází jisté hranice objektivity a jaké mohou být zvoleny nástroje reprezentace. Vzhledem k tomu, že ukrajinsko-ruská válka stále trvá a dopady lze sledovat celosvětově, očekáváme do budoucna značný nárůst výzkumů a analýz v tomto tematickém kontextu.

2.7 Ruská invaze na Ukrajinu v českém kontextu

Ruská invaze započala 24. února 2022 a jedná se o jisté vyvrcholení již dlouhodobého konfliktu a napětí mezi Ruskem a Ukrajinou. Vladimír Putin, prezident Ruska, označil ruský válečný útok jako „speciální vojenskou operaci“ (Simmons, 2022). Válka na Ukrajině, nazývaná také jako Putinova válka či ukrajinsko-ruská válka, změnila politickou a sociální situaci nejen na území Ruska a Ukrajiny, ale dopady jsou bezpochyby celosvětové.

Členové NATO a OSN ozbrojený útok na Ukrajinu odsoudili a společně se členské země pokouší různými nástroji přimět Rusko ke stažení vojsk. Ostatní země se nesmí do bojů přímo zapojit, proto je Ukrajině poskytována pomoc zejména finanční, armádní a humanitární. I Česká republika podnikla na našem území zásadní kroky pro to, aby probíhala jak co nejsnadnější integrace uprchlíků z Ukrajiny v České republice, tak aby byl zastaven veškerý majetek ruských oligarchů a nalezeny kontakty, jež s Ruskem z našeho území spolupracují. Válka rovněž ovlivnila průmyslový a obchodní trh mezi Ruskem a zeměmi, které se staví na stranu Ukrajiny.

Česká média referují o válečném konfliktu již od prvního dne. Pro analýzu této diplomové práce bylo zvoleno konkrétně zpravodajství veřejnoprávní České televize. Od začátku ruské agrese na území Ukrajiny se navýšil počet sledovanosti televizních zpravodajství, co se týče České televize, průměrná sledovanost kanálu ČT24 se po zaútočení Ruska na území Ukrajiny zvýšila až na hodnoty nadprůměru.⁹ Toto v jistém měřítku vypovídá o zájmu obyvatel České republiky o válečné zpravodajství, proto je zapotřebí věnovat pozornost tomu, jak veřejnoprávní médium nakládá s mediálním obrazem a formuje tak agendu, která následně rezonuje ve společnosti.

„Ve vyspělé moderní době se stále častěji setkáváme s vlivem vzdálených událostí na blízké dění, a dokonce i na náš soukromý život. Rozhodující roli v tomto ohledu samozřejmě hrají tištěná a elektronická média. Zprostředkovaná zkušenost od prvních písemných zkušeností utváří jak vlastní identitu jedince, tak základní organizaci společenských vztahů.“ (Giddens, 1999: 340)

⁹ ROŽÁNEK, F. *Data: Válka na Ukrajině stále zajímá televizní diváky, přibylo těch mladších*. In: Lupa.cz [online]. 23. 3. 2022 [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/aktuality/data-valka-na-ukrajine-stale-zajima-televizni-divaky-pribylo-tech-mladsich/>

Česká televize by měla dle Kodexu České televize (2003) zpracovávat svůj obsah co nejvíce objektivně, vyváženě a přinášet kritickou reflexi reality. Od března 2022 začala Česká televize vysílat rovněž zpravodajství Události překládané do ukrajinštiny. Petr Dvořák, ředitel České televize, komentuje tento krok jako součást veřejnoprávní služby.¹⁰

Úkol veřejnosprávní televize je nejen přinášet informace o válce, ale jde také o dopady na Českou republiku, které tato válka zapříčinila. Tato televizní stanice po celou dobu konfliktu posílá své zpravodaje na území Ukrajiny pro zajištění informací přímo z míst bojů, ale také pro aktuální zprávy o společenské, humanitární situaci, např. o fungování ukrajinské infrastruktury při útocích. Důležitá je rovněž informovanost v domácích zprávách o situaci ukrajinských obyvatel na našem území. Integrace Ukrajinců rovněž zapříčinila neshody mezi některými skupinami obyvatel, dochází tedy k částečnému rozdělování názorového postoje české společnosti.

Ukrajinská minorita je dle Českého statistického úřadu (2015) nejpočetnější diasporou v České republice, převážně byli součástí české společnosti již v minulosti, zejména ve velkých městech: Praha, Karlovy Vary, Brno, Ostrava, Děčín. Ukrajinská menšina je oficiálně uznávána Radou vlády pro národnostní menšiny; dva zástupci ukrajinské občanské společnosti v ČR se účastní jednání rady, která slouží jako poradní orgán vlády. Proto je v tomto případě téma uprchlíků pro média jedním ze zásadních pro vykreslení obrazu konfliktu.

„Uprchlíci slouží novinářům především k dokreslení popisované situace (války) či oblasti, přičemž nejdůležitější jsou v těchto kontextech jejich počty – tedy kolik lidí se stalo uprchlíky, kolik uprchlíků žije nebo se vrací do dané oblasti. Uprchlíci jsou v těchto člancích homogenní masou, a to především objekty pomoci, produkty válek či jiných katastrof a objekty politického vyjednávání.“ (Klvaňová 2007 :32)

Tato událost se ihned v únoru stala globálním, hlavním tématem jak na půdě politické, tak mediální a společenské. Aktuální situace válečných bojů je natolik závažná, že se dotýká života každého z nás. Dopady války, včetně ekonomické a uprchlické krize, jsou výrazné a bohužel ani na jaře 2023 konflikt stále není u konce.

S přihlédnutím k roku 2014, kdy Západ svými stanovisky podpořil Ukrajinu, její nezávislost a integritu, narostla míra spolupráce mezi těmito zeměmi a vazby se prohloubily. I tehdy měl

¹⁰ Česká televize. *Česká televize začíná tlumočit Události do ukrajinštiny*. Tisková zpráva. In: ceskatelevize.cz [online]. 11. 3. 2022 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/press/tiskove-zpravy/?id=9666&strana-2=10&category=2>

konflikt zásadní vliv na českou ekonomiku a hospodářství, sankce měly vliv rovněž na vývoj cen energií, stejně jako je tomu dnes. Česká republika i v roce 2014 podpořila Ukrajinu v rámci vytvořeného programu MEDEVAC 17,5 milionů, Ministerstvo zahraničí 12 milionů a toto jsou jen některé z výčtu celkové pomoci (Řiháčková in Kucharczyk 2015: 32).

Proto sledávám důležitost zkoumání zdrojů, které nám denně zprostředkovávají obraz o takto zásadní události, jež probíhající válka na Ukrajině bezesporu je. V této diplomové práci bude s výsledky obsahové analýzy směřována pozornost k tomu, jak se vyvíjel mediální obraz války ve vysílání České televize jak na úrovni celostátní, tak regionální.

3. Analyzované zpravodajství

V této části se budu zaměřovat na stručné představení analyzovaného média a pořadů této diplomové práce.

3.1 Veřejnoprávní média

V demokratické společnosti představují veřejnoprávní média důležitou roli. Společně se soukromými médii tvoří duální mediální systém¹¹. Vliv na smýšlení obyvatel je ze strany médií samozřejmý, proto je úkolem veřejnoprávních médií podávat zpravodajství objektivní, vyvážené a neutrální, aktuální a pravdivé.

V České republice mezi veřejnoprávní média patří Česká televize, Český rozhlas a Česká tisková kancelář.

3.2 Česká televize

Jak již bylo výše zmíněno, Česká televize je institucí veřejné služby České republiky. *„Prvořadým úkolem České televize je zprostředkovávat informace ve zpravodajských a aktuálních publicistických pořadech. Divákům poskytuje informace důležité pro jejich všestrannou orientaci a svobodné utváření názorů. Pevné místo v programu zaujímá regionální zpravodajství.“* (Kodex ČT, 2003)

České televize dle Zákonu č. 483/1991 Sb., Zákonu České národní rady o České televizi, musí svou činnost spravovat dle Kodexu České televize. Ten stanovuje a vymezuje zásady a pravidla fungování veřejnoprávní televize České republiky.

¹¹ „Na úrovni EU je role veřejnoprávního vysílání je uznána Protokolem 29 připojeným ke Smlouvě o fungování EU a důležitost systému tzv. duálního vysílání uvádí směrnice o audiovizuálních mediálních službách. Tyto předpisy jsou podpořeny řadou doporučení a deklarácí Evropského Parlamentu, Rady ministrů, a Rady Evropy. Zejména Rada Evropy, jakožto organizace jejíž hlavní poslání je ochrana lidských práv a podpora právního státu, považuje existenci veřejnoprávního vysílání za nezbytnou a důležitou pro současnou společnost“
Ministerstvo kultury České republiky. *Veřejnoprávní vysílání* [online]. [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/verejnopravni-vysilani-cs-489>

3.2.1 Kodex České televize

Kodex České televize stanovuje podobu naplňování veřejné služby, včetně zásad o podávání informací, ale i podobu jazykového projevu, pravidla natáčení či přístup při krizovém vysílání. Česká televize se tak na základě Kodexu České televize zavazuje k zásadám plnění zpravodajských služeb jakožto veřejnoprávní instituce, dodržování stanovených principů a nařízení.

„Zařazení a pořadí informací ve zpravodajské agendě se řídí vahou předpokládaných dopadů na život obyvatel České republiky. Při editoriačním rozhodování však nelze opomíjet mezinárodní vlivy a vztahy, které působí napříč státy, kontinenty či kulturami. Zpravodajství a aktuální publicistika v tomto smyslu ukazují Českou republiku v rámci evropského a světového dění.“ (Kodex ČT 2003)

Vzhledem k tématu této diplomové práce, je zásadní, jakým způsobem je definován postup při výběru a rozhodování o tématech při kritických událostech v mezinárodním měřítku, tedy včetně válek a konfliktů jak u nás, tak v zahraničí. *„Při informování o válečných a ozbrojených konfliktech ve zpravodajství a publicistice Česká televize neopomine věnovat pozornost humanitárním otázkám včetně způsobu zacházení s civilním obyvatelstvem, zajatci a uprchlíky, a to bez ohledu na strany konfliktu.“* (Kodex ČT 2003)

„Česká televize musí divákům zprostředkovat informace o mimořádných událostech, které vážně ohrožují nebo narušují běžný život obyvatel doma i v zahraničí. Takovými událostmi jsou zejména válečné konflikty, teroristické činy, násilné střety, přírodní katastrofy, technologické nebo dopravní havárie (dále kritické situace). Rozhodnutí o zařazení informací o kritických situacích do vysílání včetně prostoru, který jim bude věnován, se řídí především vážností dopadů na komunitu v určitém místě nebo celé zemi.“ (Kodex ČT 2003)

3.2.2 Zpravodajský pořad *Události*

V obsahové analýze této diplomové práce jsou zkoumány, analyzovány dva vybrané zpravodajské pořady České televize, konkrétně se jedná o pořad *Události* a *Události v regionech*.

Události jsou denní, celostátně vysílanou zpravodajskou relací. Odvysílána je v tzv. *prime-time* (od 19. hodiny večerní) z pražského televizního studia, délka programu bývá přibližně

55 minut. Jedná se o souhrn stěžejních událostí konkrétního dne jak v České republice, tak i ve světě. Při tvorbě by tedy měl být kladen důraz na jistou komplexnost a vyváženost.

Celostátní zpravodajské relace, které jsou zařazeny do večerního vysílání, by měly referovat jak o domácích, tak zahraničních událostech, aby poskytly komplexnější informovanost divákům o tom nejdůležitějším, co se událo.

„Skládají se z původních obrazových zpravodajských příspěvků zpravodajů a reportérů z místa události, které jsou uváděné a doprovázené živým slovem moderátorů ze zpravodajského studia. Mají ustálenou formální a grafickou podobu, jednotné barevné pojetí dekorace i hudebně vizuálního řešení hlavní znělky, předělů, upoutávek, titulků (headlines) a dalších efektů, při nichž je využito předností počítačové grafiky.“ (Lokšík, In: Osvaldová a kol. 2011: 81-82).

3.2.3 Regionální zpravodajství

Od počátku vysílání České televize byly samozřejmě rovněž informace z regionů zahrnuty do vysílání. Důraz na zahrnutí těchto zpráv z regionů a specifikace čísel vymezující prostor, který by měl být určen právě regionálním zprávám, byl ale zpracován a definován později.

Pro vysílání regionálních redakcí je zapotřebí, aby byl obsah nejširší v rámci témat, na rozdíl od redakce pražské, kde se nachází konkrétní tematicky zaměřené redakce (ekonomika, věda atd.). Regionální studia se musí tedy zaměřit na komplexní okruh témat a zajistit jistý přehled, ale aplikovat uvedené s ohledem na danou konkrétní oblast.

Potenciál a možnosti, které se s regionálními studii nabízí, je široký. Přenos informací z různých koutů republiky je zásadní. Mnoho teoretiků vyzdvihuje na regionální mediální rovině zásadní blízkost dění a publika, která je v porovnání s celostátním vysíláním výraznější. Je tak podporováno vytváření regionální identity a sounáležitosti. Na základě charakteristik Brečka a Benkovičové (1998) užívá Dóczy (2015) charakteristiku „tvůrce myšlenek v regionu“, který má vliv na vývoj regionálního povědomí, ale i např. ekonomického či kulturního rozvoje. Tato blízkost ke konkrétním oblastem má ve své podstatě schopnost přenést na diváky větší pocit sounáležitosti, včetně toho, že se navyšuje uvědomění si jistých možností, jak se lze podílet na společenském, ale i politickém dění v regionu.

Významnosti regionálních médií na Slovensku se věnoval Tušer (2007: 25). Dle něj jsou regionální média důležitá vzhledem ke každodennímu životu, protože jsou to právě regiony

a lokální dění, kde se nás události a konkrétní problematika týkají nejvíce, Tušer tímto zdůrazňuje regionální, lokální identitu. Rovněž podotýká, že jde o zcela přirozenou psychologickou zákonitost: „*Čím více je událost adresátovi bližší, tím zajímavější pro něj zprávy o této události jsou.*“ (ibid)

Jde tedy o pochopení rozdílu v zacílení zpráv jednotlivých relací. Celostátní vysílání má tendence prezentovat celorepublikový postoj a zůstat tak na obecnější rovině. V porovnání s tímto má regionální zpravodajství tendenci více přiblížit konkrétní oblast, konkrétnější problémy a zasáhnout menší, užší skupiny obyvatel. V rámci této diplomové práce jsou vhodným příkladem zprávy o humanitárních tématech. Vysílání celostátní zprávy o humanitárních sbírkách po republice je neméně důležité, ale na regionální úrovni jde o zcela jinou rovinu dopadu. Pokud jsou zachycena konkrétní místa a divák tak ví, jak a kde se může ihned zapojit, může ho to nejen inspirovat k jednání, ale zcela jistě tak divák vnímá větší sounáležitost a tendenci pomoci.

Právě tyto rozdíly mezi pořady vysílání mě inspirovaly k výběru vzorku zkoumání, jelikož válka sama o sobě nabízí širokou škálu témat, každá vysílací stanice má tak mnoho variant a nástrojů, jak o konfliktu informovat, čemu bude přikládat váhu a poskytovat vysílací prostor.

3.2.4 Regionální studio Ostrava

Regionální studio, tedy TS Ostrava, se řadí mezi 3 hlavní studia České televize. Pro oblast Moravskoslezského kraje je fungování ostravského studia velice zásadní, pro podpoření této myšlenky je zapotřebí si zarámovat skutečnost, že tento kraj je specifický jak svým průmyslem, historií, ale i specifickými sociálními problémy, což často při porovnání např. s oblastí Čech vypovídá o rozdílných tématech či problémech konkrétních oblastí.

Toto regionální vysílání se podílí na tvorbě produkce České televize, vznikají zde zpravodajské, publicistické, dokumentární pořady, ale i např. zábavní pořady či pořady pro děti a mládež. Zákon o České televizi prošel v roce 2001 změnami, které měly vliv na vznik regionálních pořadů, a to konkrétně *Zajímavosti z regionů* nebo *Týden v regionech*. (Lokšik in Waschková Císařová 2007: 76) Studia v regionech se rovněž podílí na tvorbě ranního vysílání *Dobrého rána, Regiony ČT24*.

3.2.5 zpravodajský pořad *Události v regionech*

Pořad Události v regionech je ve vysílání České televize na kanálech ČT24 a ČT1, vysílán je od 18. hodiny večerní s délkou vysílání 25 minut. Během víkendů se vysílá ve střídavém režimu ze studia brněnského nebo ostravského a jedná se o sestřih nejzajímavějších událostí z uplynulého týdne, proto také název Týden v regionech.

4. Metodika výzkumu

Pro výzkum této diplomové práce byla zvolena metoda kvantitativní obsahové analýzy, jelikož díky nástrojům a možnostem této metody lze pracovat s velkým počtem dat a poměrně dlouhým časovým úsekem zvoleného reprezentativního vzorku zkoumání. Při analýze pracují se záznamy vysílání, které systematicky zpracují.

4.1 Obsahová analýza

Obsahová analýza je generalizující, objektivní a má jasně stanovené kroky postupu. Je bezesporu systematická, kvantitativní, proto je vhodná k výzkumu tematické agendy médií. S tímto přístupem pro výzkum mediální agendy publikoval Bernard Berelson v roce 1952 svou práci *Content Analysis in Communication Research*.

Poznatky bádání zejména z praktické části mohou poskytnout objektivní a systematický záznam, jehož výsledky budou přehledné a tím také umožňující dostatečné shrnutí závěrů. Jak uvádí Scherer (1998: 29-30):

„Charakteristickým rysem této metody je vysoká míra strukturovanosti a s tím je spojen i vysoký stupeň ověřitelnosti. Při rozboru podléhá každý krok explicitně formulovaným pravidlům. Mezi další přednosti této metody patří možnost zpracovat velké množství textů (nebo jiných mediovaných obsahů) a výsledky šetření podrobit statistickým analýzám. Výsledky se pak navíc dají precizně a přehledně znázornit v číselných hodnotách, tabulkách a grafech.“

Tato metoda bývá využívána agenturami zabývající se analýzou médií a měřením jejich produkovaného obsahu, kvalitou těchto obsahů a dochází tak rovněž k jisté kontrole nad plněním veřejné role médií. Jako příklad agentury zabývající se tímto výzkumem lze uvést Media Tenor, jež uvádí následující charakteristiku obsahové analýzy:

„Mediální analýza nabízí možnost nepředpojatého poznání obsahu tím, že jednotlivé obsahy zpracovává podle předem definované metodiky, tzv. kódovací knihy. Detailní popis metodiky v kódovací knize zajišťuje, že se data získávají jednotným způsobem, ať už je analyzuje kdokoliv. Metodika slouží nejen ke klasifikaci informací, ale rovněž k jejich rozklíčování a interpretaci. Převedeno do praxe, seznámí-li se zadavatel podrobně s metodickými principy, rozumí datům stejně jako analytik, který je zpracoval. To eliminuje prostor pro zkreslení.“¹²

¹² HAVLÍČEK, P. *Obsahová analýza nabízí nezaujatost a přehled*. In: *hn.cz* [online]. 19. 1. 2005 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://hn.cz/c1-15507760-obsahova-analyza-nabizi-nezaujatost-a-prehled>

Současně Scherer (1998) uvádí v teoretickém přístupu k této metodě související pojmy *reliabilita* a *validita*. Reliabilita by měla zaručit, že správně zvoleným a zdokumentovaným postupem a metodou výzkumu jednoho výzkumníka by se mělo druhým výzkumem jiného výzkumníka dojít k totožným výsledkům. Validita je požadavkem a kontrolujícím dohledem pro to, že správnou metodou a postupem bude změřeno opravdu to, co je zamýšleno změřit.

Zvolená metoda má samozřejmě své limity, pro komplexní a úplný výzkum mediálního obrazu by bylo zapotřebí zakomponovat i kvalitativní metodu, která by pracovala např. s kontexty, diskursem apod. Jak uvádí Trampota (in Škodová 2008: 41), obsahová analýza je vhodná pro zkoumání obsahu komunikovaného médií, ale již nikoliv, pokud nám jde o zkoumání jednotlivých významů a reakci příjemců, na základě výsledků nelze ani jistě predikovat vliv a účinky do budoucna. Poukazuje na nedostatky obsahové analýzy při případné potřebě zjištění míry vlivu na příjemce zpráv či jak konkrétně byl obsah zprávy zarámován a sémanticky pojat.

Zjištěné výsledky ale mohou posléze posloužit jako část navazujícího výzkumu, kdy by bylo možno zkombinovat tyto odlišné přístupy a přinést tak další zajímavé poznatky.

4.2 Téma, cíle, výzkumné otázky a hypotézy

Rusko-ukrajinské vztahy vzhledem k historickému vývoji států, událostem během posledních třiceti let a tendenci Ukrajiny orientovat se na Západ, vyústily do situace, kdy Rusko dne 24. února 2022 vojensky napadlo území Ukrajiny a tím započalo ozbrojenou válku. Jelikož jde o neoprávněné, nelegální napadení suverénního demokratického státu, stala se ukrajinsko-ruská válka událostí, ke které již od počátku směřuje pozornost celého světa.

Západ¹³, včetně České republiky, se v čele s politickými zastupiteli staví na stranu Ukrajiny a poskytuje Ukrajině pomoc ve všech možných oblastech. Z těchto, ale i z důvodu závažnosti konfliktu, je potřeba společnost o vývoji války informovat v co nejpřesnější, nejobjektivnější rovině. Proto je cílem předkládané diplomové práce poskytnout jistý soubor informací a hodnot o tom, jak je téma prezentováno veřejnoprávní televizí a na základě jakých struktur a postupů.

V rámci výzkumu tak budou získávána analytická data a porovnány budou jednak přístupy ve dvou zpravodajských relacích zvoleného média, tak rovněž dvě časová období. Období zkoumání byla zvolena na základě předpokladu dostatečného množství příspěvků, a to pochopitelně vzhledem k aktuálnosti zkoumané události. První týden po vypuknutí války

¹³ Při analýze označujeme jako „Západ“ ty země, které zastávají proukrajinské stanovisko a odsuzují nelegální intervenci Ruska na Ukrajinu. Do této skupiny řadíme členské státy OSN, NATO a EU.

je důležitý z mého pohledu proto, o jak závažnou a nečekanou událost se jednalo a jak téma rezonovalo ve společnosti.

Druhé období, týden na přelomu měsíce srpna a září je podstatný tentokrát vzhledem k mému výzkumnému očekávání, že období konce prázdnin může být jakýsi milník v začlenění ukrajinských dětí do českého školství, a proto by měl počet příspěvků o tématu dostatečný, stejně tak související zprávy např. o počtech Ukrajinců na českém pracovním trhu. Jedná se ale pouze o mou hypotézu, kterou na základě analýzy potvrdím či vyvrátím. Prvotní záměr je srovnat počáteční období války s dalším obdobím, které je vzdálenější od počátku války a poskytne tak jiné výsledky, proto se půlroční odstup jeví jako vhodný. Samozřejmostí je také během analýzy a srovnání brát na vědomí, že Události v regionech jsou vysílány od pondělí do pátku, tedy oproti Událostem postrádají dva vysílací dny. Proto více než konkrétní zjištěná čísla bude důležité pracovat s procentuálním zastoupením.

Na základě stanovení cíle vyplývají také výzkumné otázky (HVO = hlavní výzkumná otázka, VVO = vedlejší otázka) a hypotézy (=H).

HVO1: Jaký byl mediální obraz války na Ukrajině ve vysílání České televize?

HVO2: Jak velký prostor byl válce na Ukrajině věnován ve zpravodajství České televize?

HVO3: Jaké byly rozdíly ve formálních a obsahových postupech při tvorbě mediálního obrazu ukrajinsko-ruské války v pořadech Události a Události v regionech (Ostrava)?

HVO4: Jakým způsobem se lišil vysílaný obsah o tématu po vypuknutí konfliktu v porovnání s časovým odstupem po půl roce od trvání války?

Následuje stanovení několika dalších, dílčích otázek, které pomohou pro zodpovězení. Na základě analytických dat a formulování odpovědí na uvedené otázky poté bude možno poskytnout ucelený pohled na mediální obraz zpravodajství České televize.

VVO1: Jaká témata se v souvislosti s válkou na Ukrajině objevovala ve zvolených relacích České televize nejčastěji?

H1a: V analyzovaném zpravodajství bude tematická skladba různorodá, v prvním sledovaném období budou převažovat témata *armáda* a postoje jednotlivých zemí konfliktu.

H1b: Druhé analyzované období je očekáván větší výskyt témat spojených se začleňováním Ukrajinců do české společnosti.

Tyto hypotézy jsou stanoveny na základě očekávané tendence pro objektivitu, různorodost pořadu a s přihlédnutím k vývoji samotného konfliktu. Na začátku intervence je předpokládáno, že médium poskytne nejen pohled na konkrétní boje, ale také dá prostor pro vyjádření zemí konfliktu, stejně tak reprezentantům zemí zbytku světa.

Vliv na tematickou skladbu má také demografické publikum – regionální zpravodajství, jak již bylo zmíněno, pracuje více s příběhy, konkrétními událostmi, které mohou být divákovi bližší, budou tedy preferovány témata týkající se uprchlíků, humanitární pomoc.

Dle teorie agendy setting, ale i zpravodajských hodnot, poskytuje válka mnoho témat, která o ní mohou referovat. Je specifická již zmíněnou zpravodajskou hodnotou negativity, tudíž témata spojená s armádou, uprchlíky, oběťmi jsou očekávána ve velké míře. Podobný vliv bude mít také zpravodajská hodnota vztah k elitním národům, ke které přisuzují výskyt témat *Politická a mírová jednání, Uvalení sankcí na Rusko, Ekonomické, hospodářské a energetické dopady*.

Vzhledem k tomu, že jde v obou případech o pořady České televize a proces medializace má jistá pravidla (např. Kodex ČT), je očekávána tedy mezi tematickou agendou také jistá diferenciací a proměna v čase.

Na základě teoretického přístupu agendy-setting (McCombs 2004) víme, jak důležité je zkoumání témat, která jsou do vysílání vybrána a jak s nimi redakce zpravodajství nakládá (vč. počtu příspěvků, umístění příspěvku v relaci atd.). Výběr témat má značný vliv na publikum, a proto v rámci analýzy mediálního obrazu války ve vysílání je zapotřebí tematickou agendu zkoumat velice pozorně.

Pro výzkum byly stanoveny tematické kategorie, které budou přiřazovány ke každé výpovědi. Cílem je na základě grafu shrnout nejen tematickou skladbu pořadů, ale i frekvenci jednotlivých témat u původců výpovědi.

VVO2: Které zpravodajské hodnoty lze v příspěvcích zkoumaných pořadů nalézt a jak často byly zastoupeny?

H2: Nejčastěji se bude v analyzovaných příspěvcích vyskytovat zpravodajská hodnota *negativita*.

Stejně jako u většiny dosavadních výzkumů mediálního obsahu, i tato diplomová práce má za cíl analyzovat výskyt zpravodajských hodnot. Vzhledem k situaci na Ukrajině a povaze tohoto válečného konfliktu předpokládáme, že zpravodajská hodnota negativity se bude

vyskytovat nejvíce. Předpoklad zakládám nejen na povaze tématu, protože téma války je primárně vnímáno jako negativní skutečnost, ale také na teoretickém vymezení dle Galtunga a Rogeové (1965). Rovněž na základě již provedených výzkumů na podobné téma, např. Ivičičová (2013) a výsledků její analýzy, kdy se potvrdily hypotézy nejčastějšího výskytu zpravodajské hodnoty negativity v rámci tématu válečného konfliktu v médiích.

Pozornost bude věnována tomu, jak Česká televize pracuje se zpravodajskými hodnotami. Podle výše uvedeného přístupu Gazdy (2008) očekávám, že konflikty jsou pro zpravodajství velice „poutavé“ zejména kvůli naplnění několika zpravodajských hodnot najednou.

VVO3: Jak velký prostor dostávalo téma války na Ukrajině ve zpravodajství České televize?

H3a: Příspěvkům o tématu války na Ukrajině bude věnován nadpoloviční vysílací čas relací v prvním sledovaném období.

H3b: S odstupem času bude příspěvků o válečné agendě ubývat zejména v regionálním vysílání.

H3c: Válečná agenda bude v prvním období na rozdíl od období druhého umístěna na první pozici analyzovaných pořadů.

Na základě již provedených podobných analýz (např. Pfauser 2006, Grabovská 2015) očekáváme při srovnání rozdílných časových období změnu v délce stopáže určené tomuto tématu. Přesněji budeme pozorovat pokles mediálních výstupů s uplynutím času než v blízkém období po vypuknutí konfliktu, odhad je založen na základě empirické zkušenosti a doby trvání konfliktu, tedy nyní již skoro rok.

Při analýze vybraných příspěvků v rozdílných obdobích je pravděpodobné, že se bude měnit krom délky stopáže a poskytnutého prostoru také proměnná „pořadí příspěvku“ (dle teorie primingu), což rovněž ovlivňuje nastolování agendy a prisuzování důležitosti příspěvku. Opět připomeneme poznámku Gazdy (2008) „*Umístění bezvýznamné zprávy na první stranu z ní udělá zprávu dne.*“

Na přední místa relací se válečné zprávy budou dostávat zejména v prvním sledovaném období a při eskalaci konfliktu, s časovým odstupem bude umístění pravděpodobně rozdílné. Umístění příspěvků bude také rozdílné dle povahy pořadu – v regionálním vysílání bude zejména ve druhém období umístění příspěvků o Ukrajině na jiných než prvních pozicích v porovnání s celostátním vysíláním.

Při této hypotéze sledujeme proměnnou počet příspěvků o tématu, pořadí v příspěvku a pořadí, abychom zjistili nejenom přístup tvoření agendy, ale také našli i případné rozdíly ve zkoumaných relacích.

VVO4: Jaký byl poměr zahraničních a domácích zpráv ve zkoumaných pořadech?

H4: Předpokládám, že zprávy týkající se válečného konfliktu na Ukrajině v prvním sledovaném období a v pořadu Události budou převážně zahraniční, v regionálním vysílání z logiky věci vyvozují předpoklad větší míry zpráv domácích.

Pro zjištění použijeme poměr počtu příspěvků spadající do jednotlivých kategorií, ale zejména rozdělením na domácí a zahraniční zprávy (z pohledu České republiky).

VVO5: Který autor výpovědi dostával nejvíce prostoru?

H5a: Sledované relace dávaly přednost původcům výpovědi, jež reprezentují proukrajinský postoj, tedy krom Ukrajiny a zástupců zejména představitelů Západu.

H5b: V pořadu Události bude nejvyšší počet původců výpovědi představitelů států a mezinárodních organizací, v relaci Události v regionech vysokých hodnot výskytu očekáváme naopak u ukrajinských občanů a zástupců veřejnosti vzhledem k povaze obou pořadů.

Při tak obsáhlém tématu, jako je válka a přidružených témat, se dá vyvodit předpoklad, že možnost vyjádřit se k tématu války dostane široká škála lidí, jejichž postoje nemusí být jednotné ani jednoznačné. Proto je pro výzkum mediálního obrazu více než důležité zjistit, kdo dostával prostor se k tematice vyjádřit.

Pro tuto výzkumnou otázku poslouží kódování do kategorie „Původce výpovědi“ (při každé výpovědi) a následně budu také kódovat charakter výpovědi, abychom uvedla více souvislostí k těmto vyjádření. Pro zachování objektivního mediálního výstupu by měla Česká televize vysílat zpravodajství neutrálního charakteru (viz. Kodex ČT), ale vzhledem ke specifickému tématu války není vyloučeno, že budou zastoupeny i výpovědi negativní či pozitivní, což na stranu druhou může značit vyváženost.

VVO6: S jakými mediálními rámci analyzovaná zpravodajství pracují při reprezentaci válečného konfliktu na Ukrajině?

H6a: Pro téma války předpokládáme při kategorizaci obecných rámců větší podíl tematických rámců v obou analyzovaných zpravodajstvích.

H6b: Česká televize bude pracovat nejméně s proruským rámcem.

Rámce jsou nedílnou součástí tvorby zpravodajských obsahů, lze hovořit o jistém navázání na nastolování agendy. Jak uvádí Goffman (1974), rámce jsou velice důležité pro to, jak příjemci zpráv budou na danou událost nahlížet. Je nutno podotknout, že většinový postoj české společnosti a politiků je proukrajinský¹⁴, proto neočekáváme, že by se mediální obraz výrazně lišil.

Obecný rámec je zkoumán na základě teorie Entmana (2003), který poukázal na vztah mezi zpravodajskými médii, rámci a politikou rámce díky příkladu propojení politiky prezidenta Bushe a zpravodajství po 11. září 2001. S užitou kategorizací tematický/epizodický rámec pracoval v rámci analýzy např. také Iyengar (1990), který společně s rámci na obecné rovině pozoroval důsledky užití rámců u příjemců, konkrétně definování chudoby ve spojitosti s vládou. Společenská odpovědnost byla připisována na základě tematických rámců, oproti tomu u epizodických rámců inklinovala tendence lidí určovat odpovědnost individuálně.

Jak poznamenává Dimitrova (2018), „breaking news“ by z logiky věci měly být pravděpodobněji v epizodických rámcích, na druhou stranu při konfliktu, který trvá již přes rok, je velice pravděpodobné, že řada témat a událostí, které byly původně prezentovány v epizodickém rámci, jsou později postupně prezentovány v rámci tematickém, obecnějším.

U specifických rámců (zvoleny byly humanitární, protiruský, proruský, prozápadní) záleží na více faktorech a kategoriích, velkou roli hraje představuje původce výpovědi, téma výpovědi, ale i charakter výpovědi. Zajímavé mohou být výsledky pro porovnání mezi celostátním a regionálním vysíláním a přístupem těchto redakcí k užívání rámců.

VVO7: Jakého charakteru byly zprávy, které se týkaly války na Ukrajině?

H7a: Výskyt zpráv deskriptivního charakteru bude převyšovat nad interpretativním charakterem.

Na základě výsledků podobných výzkumů mediálního pokrytí konfliktní události předpokládáme vyšší počet výskytu interpretativních zpráv nad deskriptivními (viz. Zatloukal 2006).

¹⁴ HOUDEK, P. *Za Ukrajinou stojí 90 procent české společnosti. Ale to neznamená, že proti těm zbylým máme používat právo jako kladivo*. In: denikn.cz [online]. 11. 3. 2022 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://denikn.cz/834512/za-ukrajinou-stoji-90-procent-ceske-spolecnosti-ale-to-neznamena-ze-proti-tem-zbylym-mame-pouzivat-pravo-jako-kladivo/>

H7b: Předpokládáme vyšší počet hard news zejména v prvním sledovaném období. Hard news budou při porovnání zvolených pořadů převažovat v pořadu Události.

Konflikt je jako téma význačný svou důležitostí, a to zejména pokud zrovna probíhá jeho vývoj či např. zásadní změny na bojištích. Hard news přináší informace o důležitých událostech a těch, které jsou aktuální a potřebují být odvysílány co nejdříve. Z těchto důvodů můžeme stanovit předpoklad, že zpravodajství bude obsahovat hard news zejména v prvním sledovaném období, tedy po vypuknutí války. Ve druhém sledovaném období očekáváme hard news převážně v celostátním vysílání v porovnání s regionálním, kde čekáme převážně soft news.

U kódování kategorie na hard news a soft news vycházím z teoretického konceptu Tuchmanové (1978) (viz. kapitola 2.4 Zpravodajské hodnoty).

H7c: Vzhledem k tomu, že zkoumaným tématem ve zpravodajství je válka, bude v analyzovaném vzorku převažovat frekvence negativních výpovědí.

Při povaze veřejnoprávního média očekáváme rovněž zastoupení vysokého počtu neutrálních výpovědí (zejména u redaktorů) pro zachování standardní objektivní povahy zpravodajství.

S výsledky analýzy budou výsledky zpracovány do grafů, tedy přesněji porovnáám zvolené relace ČT a naměřené hodnoty během dvou období, se kterými pak společně na základě odpovědí na hypotézy provedu interpretaci a shrnutí výsledků.

4.3 Vzorek analýzy

Budu postupovat dle kroků, které byly definovány Schererem (2004), a to následovně: výběr médií pro analýzu, zvolení obsahu pro zkoumání, zvolení časového období výzkumného vzorku, a nakonec je třeba správně definovat obsahové jednotky.

Výběrový soubor pro analýzu je zpravodajství České televize, do vzorku byly vybrány pořady Události a Události v regionech – Ostrava. Jelikož analyzovaná data použiji ke komparaci pořadů, počítá se s rozdílem vysílacích dnů mezi pořady – tedy regionální vysílání je pouze od pondělí do pátku, proto toto bude zohledněno a výsledky budou převedeny na procenta pro reprezentativní srovnání.

Pro výzkum byla zvolena dvě časová období. Týden po vypuknutí války, resp. od 24. února 2022 do 2. března 2022, a následně týden od 29. srpna do 4. září 2022. První zvolené období bylo zvoleno vzhledem k očekávání, že ihned po napadení Ukrajiny Ruskem bude konflikt

hlavním tématem všech médií, zejména vzhledem k závažnosti situace a aktuálnosti události, o které by měly být informace odvysílány co nejdříve.

Druhé období je vybráno se záměrem zkoumat mediální obraz války s odstupem půl roku od počátku okupace, takto zvolený časový odstup nabízí porovnat data a sledovat případné změny v mediálním obsahu. Zároveň jde ale rovněž o důležité období z dalšího pohledu. Zaměřila jsem se na měsíc září, jelikož představuje konec prázdnin a znamená návrat dětí do škol. V tomto období lze předpokládat výskyt příspěvků zejména v oblasti socializace uprchlíků, přesněji ukrajinských dětí v českém školství a socializace Ukrajinců do české společnosti obecně. Na stranu druhou očekáváme pokles příspěvků obsahující záběry z bojišť a příběhů obětí, a to na základě již zmíněného trvání války.

Zdroj zkoumaných obsahů je online archivní záznam vysílání České televize – iVysílání.

Do analýzy byl zařazen každý příspěvek, který splnil stanovenou podmínku, resp. souvisí s válkou na Ukrajině. Jde tedy o příspěvky, jejichž hlavní nebo vedlejší téma obsahuje informace o konfliktu, aktuálním dění, ale také např. o válečných dopadech na zbytek světa. Zahrnovat tak budeme příspěvky, jež budou obsahovat následující klíčová slova v odpovídající podobě (všechny tvary a čísla, odvozeniny se stejným kořenem a významem): Ukrajina (Ukrajinci včetně), Rusko (vyjma carského Ruska), Rusové včetně, Putin, Zelenskyj, uprchlíci (z Ukrajiny), kontextuálně ale musí obsah souviset jistým způsobem s tematikou války, toto odvozuji na základě kontextu či výskytu zmínek o válce. Příkladem, kdy zpráva zakódována nebude, bude zpráva o úmrtí M. Gorbačova, ač zde může figurovat slovo „Rusko“, ale spojení s válkou zde není žádné. Jiný případ nastává u příspěvku o jeho pohřbu, kde byla vysvětlována absence zahraničních politických představitelů z důvodu nesouhlasu s válkou.

Jednotkou analýzy je výpověď, resp. ucelená jednotka informací se stejným tématem a jedním původcem výpovědi, při změně původce výpovědi kódujeme jako další výpověď. Výjimku představují novináři (moderátor, reportér), jejichž výpověď kódujeme jako jednu v případě stejného tématu i valence, při změně kódujeme jako výpověď další.

Jako konec příspěvku považujeme uvození další zprávy moderátorem ve studiu či odhlášení reportéra, ve sporných případech také tematickými předěly. Pro začátek příspěvku je rozhodující předěl od předchozí zprávy, budeme tedy vycházet z definice konce příspěvku, tzn. začátek nového příspěvku je uvození zprávy moderátorem ve studiu nebo reportérem (v případě nutnosti opět může pomoci sledování tematických předělů celého příspěvku).

Mezi kódované výpovědi nezařazujeme headlines na začátku, ani upoutávky na další zprávy během nebo na konci vysílání.

4.4 Sledované kategorie, proměnné

Kategorie, znaky pro podchycení, budou kódovány podle předem definovaných hodnot. Kategorické členění, včetně možností a pravidel pro rozlišování byly zvoleny vzhledem ke stanovenému cíli výzkumu a potřebným, relevantním výsledkům, které pomohou k interpretaci. Jako základní identifikátory sloužící zejména pro základní rozdělení budou zaznamenány následující identifikační proměnné:

1. číslo příspěvku
2. datum vysílání
3. pořad
4. pořadí příspěvku
5. titulek

Dále jsou určeny tyto obsahové proměnné:

6. začátek příspěvku
7. žánr
8. hard news, soft news
9. domácí, zahraniční zpravodajství
10. původce výpovědi
11. téma
12. hlavní téma, vedlejší téma
13. povaha výpovědi
14. charakter (interpretativní, deskriptivní)
15. přítomnost zpravodajské hodnoty – negativita
16. přítomnost zpravodajské hodnoty – personalizace
17. přítomnost zpravodajské hodnoty – elitní národy
18. obecný rámec (epizodický, tematický)
19. specifické rámce
20. konec příspěvku
21. stopáž příspěvku

Celkem bude tedy zaznamenáváno 21 kategorií, hodnotových skupin na základě tohoto předem stanoveného seznamu.

Identifikátory 1. – 5. není zapotřebí blíže vysvětlovat, pouze uvedu, že pořadí příspěvku = umístění zprávy v relaci, označuji číslicí.

Kategorie 6. začátek příspěvku a 20. konec příspěvku byly definovány (viz. kapitola 4.3).

Při kódování kategorie 7. *žánr* je stanoveno pro kódování této práce pravidlo, že pokud se během příspěvku vyskytne více žánrů najednou, budeme kódovat ten, který se jeví ve zprávě jako nejvýraznější, pro toto posouzení může být nápomocno časové pokrytí příspěvku, příkladem – pokud začne zpráva jako živý vstup o jedné větě reportéra, ale zbytek příspěvku tvoří připravená reportáž, kóduji jako reportáž. Žánr rozdělujeme dle následující charakteristiky:

- živý vstup (aktuální a živý mediální přenos, pro tuto kategorii může být nápomocno značení „živě“ uváděné během relace)
- obrazová zpráva (moderace moderátorem či redaktorem, doprovázeno pouze obrazy na pozadí s komentářem (mimo mimořádnou zprávu))
- mimořádné studio (přerušování plánovaného vysílání kvůli mimořádné situaci, zpráva prezentována mezi dalšími příspěvky, nemusí mít vlastní titulky. moderace či výstup (krom živého stupu nebo moderace v běžném vysílání). Indikátory: přerušování původního vysílání a přepnutí na moderaci do studia kvůli nejaktuálnějším informacím, nejčastěji čtená zpráva)
- reportáž (v příspěvku promlouvá i jiná osoba než moderátor nebo redaktor v asynchronu)

V rámci této analýzy bude rozdělení kategorie 8. *hard news x soft news* následovné (dle Tuchmanové 1978):

- Do kategorie *hard news* spadají ty zprávy, které svou povahou představují naléhavost na čas odvysílání a informování veřejnosti, tzv. hodnotu „newsworthiness“. Naléhavost a významnost se usuzuje dle celostátního či světového významu. Z vyplývající souvislosti by pro určení mohl být nápomocen také ukazatel, kdy jsou označeny v kategorii 7. *žánr* jako živý vstup (nejedná se ale o podmínku).

V případě války na Ukrajině se tedy bude jednat především o válečné útoky a důležité politické dění. Pro příklad může jít o zprávu informující o návštěvě amerického prezidenta na území Ukrajiny nebo zaútočení ruské armády na ukrajinské území.

- *Soft news* představují zejména zprávy, jež není třeba odvíjet ihned, do této skupiny tedy budeme řadit témata jako jsou konkrétní lidské příběhy, informace ze světa kultury, sociální každodenní život. Pro příklad lze uvést zprávu informující o kvalitě výuky ukrajinských dětí v České republice.

Pro identifikaci může rovněž pomoci proměnná „pořadí příspěvku“. Umístění zprávy v konkrétní relaci totiž pomáhá naznačit významnost zprávy, proto lze očekávat, že *hard news* budou umístěny zejména v první polovině relace, zatímco *soft news* mohou být mezi posledními a není jim tak věnována vysoká pozornost. Tuto proměnnou budeme sledovat zejména proto, jelikož Kodex ČT výslovně zadává povinnost informovat o aktuálních zprávách¹⁵ a můžeme tak díky získaným hodnotám zjistit, zda Česká televize tyto postupy dodržuje.

Zda se jedná o *9. domácí* nebo *zahraniční zprávu* určíme v kategorii dle toho, zda je zpráva zahraniční z pohledu České republiky. Za domácí zprávu se kóduje zpráva, jejíž první/hlavní téma zmíněné v konkrétním příspěvku bude souviset s děním na českém území. Zahraniční zpráva je taková, která ve shrnutí obsahu příspěvku značně vypovídá o situaci mimo Českou republiku (pomocí mohou i uvedené zdroje, zobrazování dopadů i na jiné země než ČR, přítomnost zahraničních autorů výpovědi atd.) Tedy příkladem zpráva o uprchlících v české společnosti bude kódována jako zpráva domácí, stejně tak zpravodajský příspěvek o poskytnutí zbraní od České republiky pro Ukrajinu. Naopak mezinárodní jednání nebo informace z bojišť jako zprávu zahraniční.

V kategorii *10. původce výpovědi* definujeme každý subjekt vystupující (vyjadřující se) v příspěvku. Pokud v rámci moderace ze studia mluví více osob, počítají se jako jeden původce výpovědi; pokud novinář klade otázky kandidátovi před kamerou, nepočítá se jako původce. Každá jiná změna původce výpovědi je kódována zvlášť. V případě, že moderátor či redaktor ČT někoho cituje, parafrázuje, je citovaná osoba kódována jako původce výpovědi, tedy v případě citace výroku prezidenta Miloše Zemana bude zakódováno *Prezident: prezident či hlava státu konkrétní země mimo Ukrajinu a Rusko*. Tímto přístupem se kódují rovněž ukázky příspěvků na sociálních sítích, dopisy apod.

1. Prezident (prezident či hlava státu konkrétní země mimo Ukrajinu a Rusko. Včetně mluvčích prezidentů)

¹⁵ Viz. Kodex ČT 19.3 (2003): „...Při zpravodajském zpracování kritických situací je nezbytné, dokud taková situace trvá, přednostně věnovat pozornost prognóze a aktuálnímu vývoji události.“

2. Volodymyr Zelenskyj
3. Vladimir Putin
4. Političtí reprezentanti Ukrajiny
5. Političtí reprezentanti Ruska
6. Politický zástupce ČR (aktivní v politice, vyjma prezidentů. Zde zahrnujeme rovněž vedení měst, obcí a krajů – např. starostové (vzhledem k tomu, že představují rovněž politickou příslušnost)
7. Zastupitelé mezinárodních společenství (zastupitelé mezinárodních organizací OSN, NATO, EU)
8. Političtí reprezentanti jiných zemí (kromě Ruska, Ukrajiny, ČR)
9. Expert/vědec (disponující odborným vzděláním, či vykonávající profesi vyžadující odborných znalostí (profesoři bývají oslovovaní jako experti na problematiku, pokud nemluví o výuce, tak kódujeme jako experta)
10. Moderátor/reportér (zástupce ČT podílející se na vysílání, jak v Česku, tak zahraniční zpravodajové)
11. Úředník, zaměstnanec státní správy, zaměstnanci škol a univerzit (vč. vedení škol a univerzit), zástupci nemocnic (mluvčí a ředitelé mimo zdrav. personál)
12. Bezpečnostní složky Ukrajiny (člen, zástupce ukrajinské armády, policie, justice)
13. Bezpečnostní složky Ruska (člen, zástupce ruské armády, policie, justice)
14. Mluvčí nevládních, humanitárních organizací (Příkladem Lékaři bez hranic, Člověk v tísni, Adra, Červený kříž, spolky, projekty a festivaly, dále např. zastupitelé církví)
15. Zástupce hospodářské sféry (zástupci ekonomických subjektů, zástupci a mluvčí firem)
16. Ukrajinský občan (identifikátorem také označení „uprchlík“. Do této kategorie se kódují rovněž jiné národnosti s trvalým pobytem na Ukrajině, příkladem Bělorus žijící na území Ukrajiny)
17. Ruský občan
18. Média (zástupce jiných médií mimo ČT)

19. Lékařský a nemocniční personál, hasiči, policie, příslušníci vojska (jiné země než Ukrajiny a Ruska)

20. Zástupce veřejnosti (nespadá do žádných kategorií výše (příkladem je český občan osloven na ulici pro rozhovor), dobrovolníci (jedná se o běžné občany, kteří se rozhodli ze své vlastní vůle pomáhat, nejedná se o zástupce humanitárních organizací – příkladem český občan pomáhající uprchlíkům dopravit se do České republiky od hranic Ukrajiny)

Při kódování kategorie *11. téma* bude konkrétní výpověď zařazena dle následujícího rozdělení (pokud se téma výpovědi u původce výpovědi změní, kódujeme jako další výpověď):

1. Ruský postoj (vysvětlení konfliktu, oficiální stanovisko a vyjádření Ruska (politických zástupců Ruska vč. ruského prezidenta, obyvatel) k válce a krokům Ruska = základní informace o cílech Ruska, popis kontextu z ruského pohledu, výklad válečného útoku jako legální a nutné rozhodnutí, promluvy k občanům Ruska (ze strany prezidenta či vlády Ruska), reakce na postoj Západu)

2. Ukrajinský postoj (vysvětlení konfliktu, oficiální stanovisko a vyjádření Ukrajiny (politických zástupců Ukrajiny vč. ukrajinského prezidenta, obyvatel) k válce a krokům Ruska = odsouzení ruského útoku, nelegitimní napadení Ukrajiny Ruskem, odmítnutí ruských požadavků, vyhlášení válečného stavu, promluvy k občanům Ukrajiny (ze strany prezidenta či vlády Ukrajiny), reakce na postoj Západu)

3. Postoj a vysvětlení konfliktu zbytkem světa (oficiální stanovisko a vyjádření zemí mimo Ukrajinu a Rusko (politických zástupců jednotlivých zemí, mezinárodních organizací, ale i obyvatel) = vyjádření názoru k ruskému útoku, postoj k válečné situaci)

4. Bezpečnostní situace ČR (jaký má vliv války na bezpečnost České republiky, českých obyvatel (vč. zaměstnanců na zahraničních ambasádách), kroky ministerstva obrany směrem k ČR. Rovněž otázka proruského postoje v české společnosti – nelegálnost, propaganda aj.). Nebezpečí v podobě podpory Ruska, ruské propagandy. Situace Čechů a jejich přemístění zpět do ČR v rámci bezpečnosti)

5. Humanitární pomoc (zdroje a typy humanitární pomoci poskytované v oblasti války, např. jídlo, lékařská péče pro zraněné civilisty i vojáky. Vyjadřování podpory

– např. finanční podpora (např. sbírky), také ale i třeba pohonné hmoty. Pomoc v podobě zbraní viz. kategorie č. 17. *armáda*

6. Sociální, hospodářské dopady (pro země konfliktu – změna kvality života na Ukrajině a v Rusku (zásoby a přístup k elektřině, zajištění tepla, podmínky v úkrytech, zničená infrastruktura a bydlení, nedostatek zboží v obchodech), vzpomínky a zážitky z válečných scénérií běžného obyvatelstva. V případě Ruska dopady na sociální život také v podobě např. zavírání mezinárodních značek obchodů, cenzura, nedostupnost jistého zboží, dopravní komplikace mezinárodní dopravy – pozastavení letadel, autobusů, mezinárodních linek (dopady z pohledu Ukrajiny a Ruska, pro ostatní země viz. kategorie č. 16)

7. Uprchlíci (při útěku – cesta z Ukrajiny do jiných zemí, podmínky v dopravě, rozdělení rodin při cestách, překračování hranic, humanitární pomoc mimo Ukrajinu – jídlo, oblečení atd. Do tohoto tématu zařazujeme rovněž příběhy Čechů žijících na Ukrajině)

8. Ukrajinská menšina na území ČR před válkou (příběhy Ukrajinců na českém území před válkou, rodinné vztahy na Ukrajině, situace Ukrajinců, kteří se z území ČR vrací na Ukrajinu)

9. Školství (Ukrajinci na českém území oblast školství, výuka)

10. Zdravotnictví (zdravotní pojištění (v Česku))

11. Oblast sociální podpory (asistenční centra a zařízení pro základní oficiality a úřednosti po příchodu a možnosti přechodného ubytování, sociální dávky a finanční výpomoc od státu, pomoc se socializací, stálé ubytování v ČR, úřady mimo pracovní úřad)

12. Oblast zaměstnání (pracovní trh, možnosti pracovních míst pro Ukrajince, počty Ukrajinců na českém pracovním trhu, rekvalifikace uprchlíků, pracovní povolení)

13. Oběti (zobrazení zraněných a mrtvých vojáků, civilistů, příběhy vojáků a jejich rodin, počty obětí)

14. Politická jednání (mírová jednání, diplomatické snahy, zapojení mezinárodních společenství, hledání východiska pro obě strany konfliktu, řešení následků, návštěvy na Ukrajině, politické schůze a jednání, Ukrajina a vstup EU)

15. Uvalení sankcí na Rusko (ekonomické dopady na Rusko, mezinárodní vyšetřování jedinců a skupin napojených na Rusko, zabavování majetku ruských

oligarchů v zahraničí, zastavení vydávání českého občanství a víz, uzavírání zahraničních ruských konzulátů, sankce rovněž směr Bělorusko)

16. Ekonomické, hospodářské a energetické dopady (uvedené konkrétní dopady války na situaci jak v Česku, tak ve světě (s výjimkou Ruska a Ukrajiny). Omezení mezinárodního obchodu, omezení mezinárodní dopravy (uzavírání leteckého prostoru, lodní doprava...), dodávky plynu z Ruska.

17. Armáda (boje, zdroje armádního vybavení (vč. darování Západem), armádní zásoby, typy zbraní použité v bojových operacích, popis průběhu válečných bojů a postupů, situace na frontě a válečné scenérie, armádní složení, počty, vojenská povinnost. Do bojů zahrnujeme i kybernetický prostor, dezinformační weby)

18. Váleční zajatci (zobrazení válečných zajatců, podmínky pro výměnu zajatců)

19. Kultura (kulturní bohatství a ztráty jako důsledek války, téma umění, tradic. Umělci a dopady války na kulturní sféru, např. rušení mezinárodních koncertů)

20. Náboženství (postoje jednotlivých církví k válečnému konfliktu, situace církví během války (působení, finance))

21. Veřejné protesty, shromáždění (veřejná setkání, veškerá hromadná setkání občanů vyjadřující postoj k válce, zahrnujeme rovněž dobročinné koncerty)

22. Jiné (nespadá do žádné z výše uvedených kategorií)

Parametr kategorie 12. *hlavní téma x vedlejší téma* zaznamenává, zda téma bylo uvedeno již v moderaci ze studia (hlavní téma) nebo se vyskytuje až během příspěvku (vedlejší téma). Pro 10. *povaha výpovědi* je definováno následující rozdělení proměnné, kde budeme tedy posuzovat celkové vyznění/valenci konkrétního příspěvku a prezentaci tématu mluvčího dle následující škály:

- Neutrální: Rusko či Ukrajinu nevykreslují v negativním ani pozitivním světle, neobsahují žádné hodnotící soudy, nelze zařadit ani mezi pozitivní, ani negativní

Indikátory = jako indikátory neutrální zprávy považujeme ty zprávy, které neobsahují hodnotící soudy, pronesením neutrálním výpovědi poskytují informace, ze kterých nelze odvodit hodnotící postoj a názor dané osoby. Příkladem může být výpověď učitelky na základní škole, která neutrální výpovědí popisuje počet ukrajinských dětí ve třídě.

- Pozitivní: kladný obraz, používání superlativ

Indikátory = indikátorem pozitivní výpovědi může být používání superlativ, z výpovědi je zřetelný pozitivní přístup, hodnoty, ideologie ke konkrétnímu tématu. Výpověď může také reprezentovat popis, že jedna ze stran vyhrává, lepší stav ve válce apod.

Příkladem může být výpověď Vladimíra Putina, jehož výpověď se vztahuje k tématu armáda a popisuje pozitivně vojenskou převahu na frontě.

- Negativní: opak pozitivních, výskyt negativních konotací, slov, vyvolání negativních emocí, jedna ze stran konfliktu význačně označující jako „špatná“ strana/viník

Indikátory: záporné výrazy, negativní valence, zřetelný negativní postoj ke konkrétnímu tématu. Příkladem je výpověď ukrajinského občana, který negativně popisuje téma „sociální dopady války pro země konfliktu“ nebo vyjádření autorů výpovědí, kteří se budou vyjadřovat k negativním ekonomickým dopadům války.

- Ambivalentní: v jedné výpovědi je pozitivní i negativní informace

Při této kategorii je zapotřebí posuzovat valenci dle původce výpovědi a zahrnout jistým způsobem jeho výchozí hodnotící pozici. U veřejnoprávní televize se očekává, že u moderátorů a reportérů by měla převažovat neutrální povaha, naopak u občanů Ukrajiny jsou předpokládány emociálně zabarvená vyjádření a tedy pozitivní/negativní povaha výpovědi.

Zda je příspěvek *13. interpretativního nebo deskriptivního charakteru* budeme rozlišovat dle definic a postupu zkoumání Falkheimera, Norda a Olssona (2015):

- Příspěvek *deskriptivního charakteru* obsahuje základní informace o tom, co se stalo, přináší informaci o místě a času. Také uvádí informace o osobách podílejících se na události. Indikátorem je tedy odpověď na základní otázky: *Co? Kde? Kdy? Kdo?*

- Příspěvek *interpretativního charakteru* obsahuje základní informace stejně jako výše definovaný deskriptivní charakter, navíc ale přináší bližší informace, které mohou poskytnout odpovědi na otázky: Proč se událost stala? Z jakého důvodu jsou přítomny tyto osoby? Blíže tedy popisuje příčiny, souvislosti a detaily události (pomocí vysvětlování a případně i hodnocení situace). Indikátorem je tedy odpověď na otázky: *Co? Kde? Kdy? Kdo? Proč? Jak?*

Na základě výsledků podobných výzkumů (Falkheimer, Nord, Olsson 2015; Zatloukal 2006) vyvozujeme očekávání, že poměr deskriptivních a interpretativních charakterů bude při tomto výzkumu poměrně vyrovnaný, pokud ale přihlídneme k pravidlům a povaze veřejnoprávní televize, je pravděpodobnější vyšší frekvence zpráv deskriptivního charakteru.

Jak již bylo zmíněno, je kódován také výskyt zpravodajských hodnot, jež vnímáme vzhledem k tématu války jako relevantní a očekáváme jejich značné zastoupení na základě již uvedených empirických výzkumů výše. Tyto zpravodajské hodnoty budu definovat na základě definic a stanovení operacionalizace zkoumání zpravodajských hodnot dle Sedlákové (2014: 324-326).

Vycházím z předpokladu, že konkrétní událost může nabývat najednou více než jednu hodnotu, proto budu zaznamenávat každou jednotlivou zpravodajskou hodnotu, která se v příspěvku vyskytne.

15. *Negativita: přítomna/nepřítomna*

= sdělovaná událost má negativní ráz, příkladem: konflikty, boje, smrt, oběti, protesty, ekonomické a sociální dopady (neznamená, že zpráva je negativně zpracována)

16. *Personalizace: přítomna/nepřítomna*

= zpráva vztažena ke konkrétní identifikovatelné osobě (tzv. human interest story), směřuje se k důsledkům jednání konkrétní osoby/aktéry děje: politikové, vojáci, civilisté

17. *Vztah k elitním národům: přítomna/nepřítomna*

= událost se odehrává nebo svým významem ovlivňuje státy EU, NATO, Čínu a USA. Nebudeme mezi tyto země řadit Rusko, jelikož je jedním ze dvou účastníků konfliktu, a proto je samozřejmé, že výskyt v relacích bude vysoký, což by zapříčinilo zkreslení výsledných hodnot této části výzkumu).

Kategorie 18. *obecné rámce* bude určena dle rozdělení Entmana (1993): epizodický rámec, tematický rámec.

Epizodické představují konkrétní příběhy a situace, tematické rámce jsou součástí širšího kontextu, jsou obecnější (viz. kapitola 2.4.5 Framing).¹⁶ Na základě teorie Iyengara (1990) bychom mohli říct, že tematické rámce jsou pro obraz války vhodnější vzhledem ke kolektivním, obecným závěrům.

¹⁶ Epizodický rámec spočívá v konkrétních příbězích, událostech. Příkladem konkrétní příběh pozůstalých mrtvého vojáka. Tematické rámce jsou spíše společensky zaměřené, více obecné, např. obecné názory na válku.

Následně jsou určovány *19. specifické rámce*, ty rozlišuji následovně:

- Humanitární rámec: jak válka ovlivnila obyvatele Ukrajiny, ztráty na majetku, dále zobrazení obětí, zničené infrastruktury, situace uprchlíků v Česku i ve světě. Sociální situace, každodenní život, sbírky, koncerty
- Protiruský rámec: delegitimující, intervence Ruska na území Ukrajiny prezentováno jako nelegitimní, proti demokratickým hodnotám, představující porušení mezinárodních smluv nerespektováním suverenity Ukrajiny, proukrajinský postoj, vojenské úspěchy Ukrajiny
- Proruský rámec: legitimizující, zpracování většiny obsahu příspěvku z pohledu souhlasu či podpory ruské intervence, vojenská intervence podávána jako logická a správná
- prozápadní rámec: výskyt elitních národů, pomoc Ukrajině ze strany západních zemí, ekonomických vztahů mezi Západem a Východem, ekonomická světová situace. Armádní vybavení, ekonomická pomoc, podpora Ukrajiny a snaha o mírová jednání, tendence Ukrajiny o připojení k EU, sankce a jejich dopady na země Západu
- nelze určit

Pro kategorii *21. stopáž příspěvku* bude sloužit rozdíl mezi koncem a začátkem příspěvku.

5. Analytická část

V následujícím textu budou uvedeny výsledky provedené analýzy, včetně grafů a zároveň zodpovězení výzkumných otázek a ověření hypotéz.

V prvním sledovaném období bylo zakódováno v pořadí Události 205 odvysílaných příspěvků, konkrétně 1446 výpovědí, v pořadí Události v regionech 45 příspěvků, ze kterých bylo zakódováno 289 výpovědí.

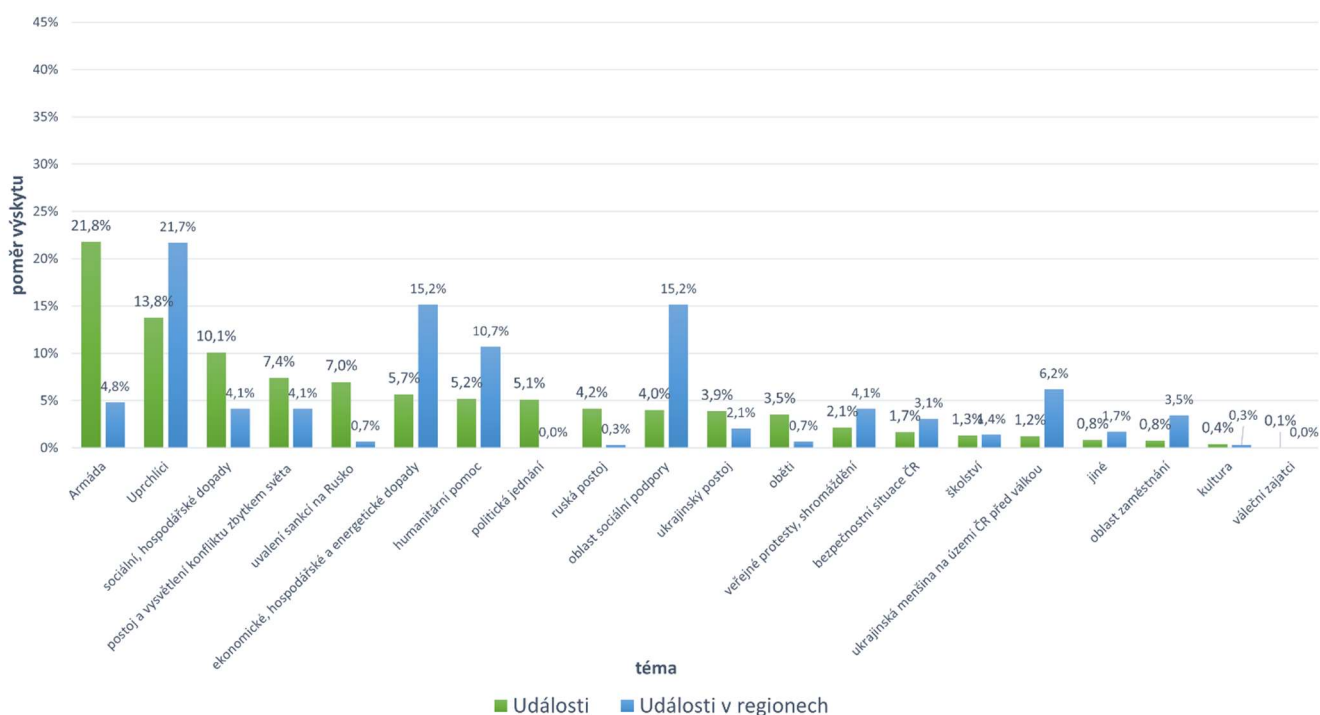
V druhém sledovaném období bylo zakódováno v pořadí Události 41 odvysílaných příspěvků, konkrétně 356 výpovědí, v pořadí Události v regionech 4 příspěvky a 26 výpovědí.

Jako první byla stanovena následující výzkumná otázka:

VVO1: Jaká témata se v souvislosti s válkou na Ukrajině objevovala ve zvolených relacích České televize nejčastěji?

Pro první sledované období byla tematická skladba následující:

Graf č. 1: Tematická skladba srovnání (1. období)

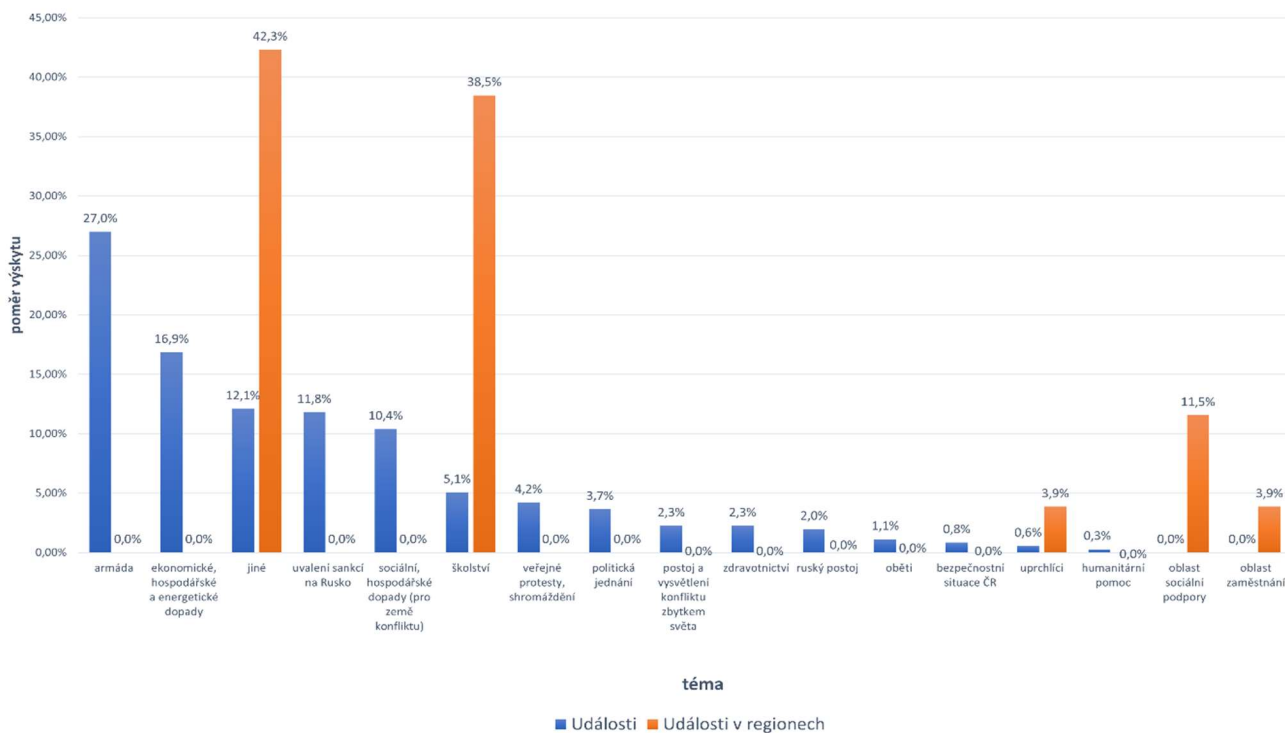

Na prvním grafu, tedy zobrazení dat a srovnání z prvního analyzovaného období, je velice dobře rozpoznatelný rozdíl mezi tematickou skladbou jednotlivých zpravodajství. Nejzřetelnější rozdíly lze sledovat v tématech, která měly v pořadech četnost zastoupení

nejvyšší. Na první příčce se v Událostech dostalo téma armády, v regionálním zpravodajství se jednalo o téma uprchlíků.

Pro druhé sledované období byla tematická skladba následující:

Graf č. 2: Tematická skladba srovnání (2. období)

Díky těmto výsledkům je možno poukázat na to, jak dobře se na základě tematické agendy odráží povaha zkoumaného zpravodajství. Je zřejmé, že příspěvky např. o zbrojním vybavení či konkrétní informace o stavu na bojištích neodpovídají tematickému zaměření regionálního zpravodajství, uvedená armádní tematika je spíše celostátního charakteru. Pro regionální zpravodajství jsou charakterističtější převážně ty zprávy, jež referují o bližších, konkrétnějších tématech, kterými mohou být příběhy uprchlíků nebo humanitární pomoc, která se přímo dotýká cíleného, demograficky specifikovaného publika – např. sběr potřebných potravin a oblečení v místní organizaci.

Při srovnání s výsledky ze druhého období bylo zjištěno, že tematická skladba relací se nejen proměnila, ale v případě regionálního vysílání Události v regionech se škála témat také značně zúžila, což je také způsobeno menším počtem výskytu tohoto tématu ve vysílání v druhém období celkově.

V celostátních Událostech témata v druhém analyzovaném období více odrážejí otázky, které byly po půl roce trvání války aktuální jak ve společnosti, tak na politické půdě. Armáda

si ponechala své prvenství, jelikož i vzhledem k délce setrvávajícího konfliktu Česká televize stále sledovala aktuální stav bojů na území Ukrajiny, stejně tak jako stav a dodávky zbraní ostatními zeměmi.

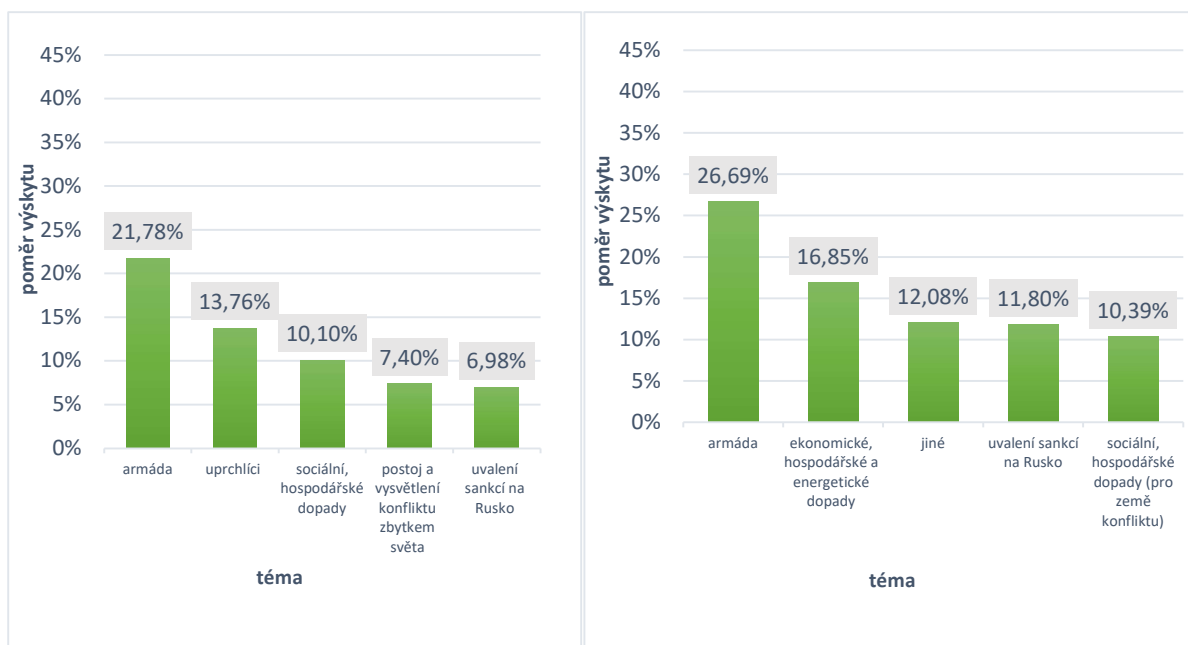
Velice důležitým tématem, které se dostalo do popředí, se stalo téma uvalení sankcí na Rusko a s tímto spojené ekonomické a hospodářské dopady, které jsou velice aktuální a znatelné i dnes. Sankce svým způsobem ve vysílání tedy reprezentovaly postoj světa, včetně České republiky, k válečné situaci na Ukrajině, tedy možno říct podporu Ukrajiny.

První hypotéza „V analyzovaném zpravodajství bude tematická skladba různorodá, v prvním sledovaném období budou převažovat témata armáda a postoje jednotlivých zemí konfliktu.“ se tedy potvrdila z části. Tematická různorodost je značná v obou analyzovaných pořadech, v Událostech se téma armády na první příčku dostalo, stejně jako postoje k válce, ale ne zemí konfliktu, jedná se o postoj ke konfliktu zbytkem světa.

Při analýze výskytu témat pro mě bylo vhodné poukázat na ta nejčastější. Pro zobrazení 5 témat, která byla v pořadech zmíněna nejvíce, přikládám rovněž grafy s daty ke srovnání mezi pořady.

Graf č. 3 srovnání 5 nejvyskytovanějších témat Události (1. období) – vlevo

Graf č. 4 srovnání 5 nejvyskytovanějších témat Události (2.období) - vpravo

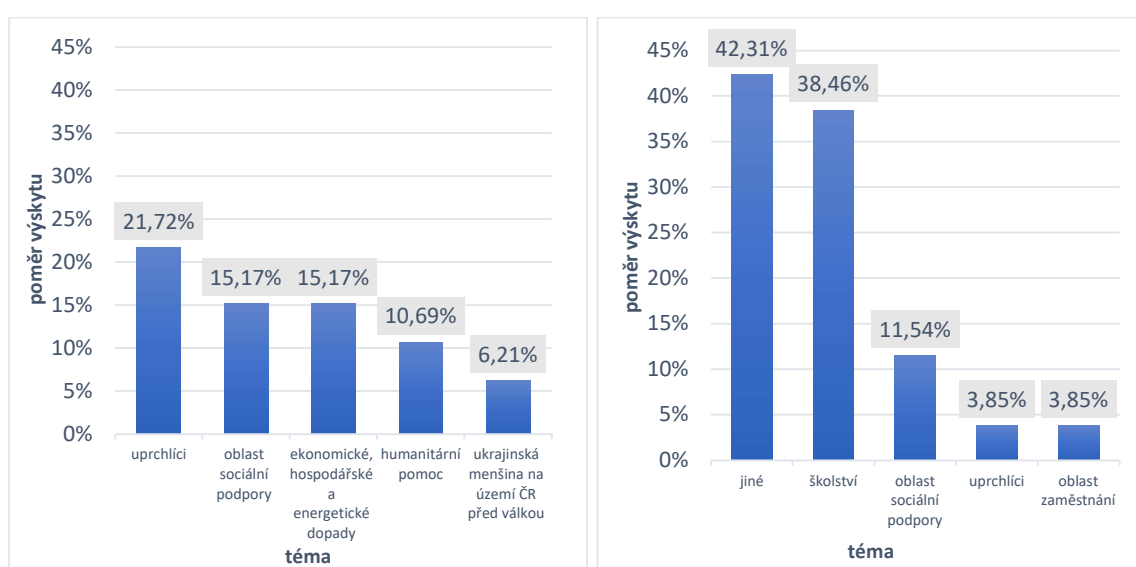

I na základě těchto grafů se potvrzuje, co již bylo uvedeno. Tedy zjištění, že v celostátních Událostech jsou nejvyskytovanější témata podobná, důležitými byly dopady jak na obyvatele zemí konfliktu, tak na zbytek světa. Poukázáním na tyto dopady je dle mého velice efektivní způsob, jakým mohou média zdůraznit důležitost věnování pozornosti válce a její globální závažnosti.

Následně bylo porovnáno také 5 nejfrekventovanějších témat v pořadí Události v regionech a jejich proměna v časovém odstupu.

Graf č.5 srovnání 5 nejvyskytovanějších témat Události v regionech (1. období) – vlevo

Graf č.6 srovnání 5 nejvyskytovanějších témat Události v regionech (2. období) – vpravo

Na tomto srovnání vystupuje do popředí rozdílná tematická skladba v regionálním vysílání. Druhé analyzované období bylo více zaměřené již na socializaci uprchlíků v české společnosti a s tímto spojenými tématy, jako je školství a zaměstnání.

Dle předkládaných výsledků se některá ze skupiny témat do zpravodajského vysílání nedostala skoro vůbec, příkladem je absence tématu náboženství a také malé procento tématu válečných zajatců. Může se ale jednat o téma, které se ve vysílání vyskytovalo, jen bohužel mimo zvolené analyzované období této diplomové práce. Proto by se na tento výzkum dalo navázat a v delším časovém období zaznamenat, zda se již tato témata vyskytovala, v jakém poměru a případně v jakých souvislostech.

Následující hypotéza „Druhé analyzované období je očekáván větší výskyt témat spojených se začleňováním Ukrajinců do české společnosti.“ se tímto potvrdila u Událostí v regionech, kde lze tato témata očekávat i vzhledem k demograficky specifikovanému publiku a tendenci

pracovat více s konkrétními příběhy a událostmi, zde právě s příběhy uprchlíků, oblasti školství, socializace apod.

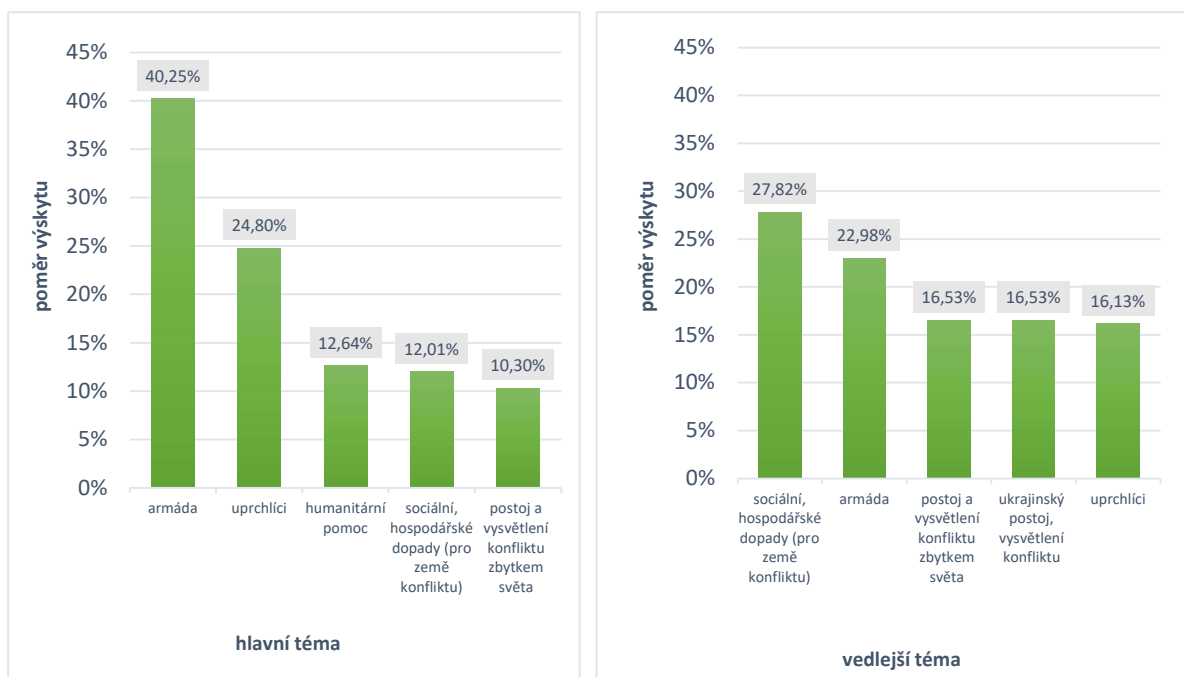
Výskyt tématu *jiné* byl zastoupen ve větší míře vzhledem k tomu, že v analyzovaných příspěvcích šlo o témata, která se nevěnovala válce v přímé rovině, resp. pokud šlo o příspěvek, kdy tématem byly mimo jiné ekonomické problémy škol s energiemi a nebyla zde vyslovena přímá návaznost na to, že jde o situaci zapříčiněnou dopady války, nemohlo se proto toto zakódovat jako dopady války, ač pokud by se přistoupilo ke kvalitativnímu výzkumu a možnosti číst „mezi řádky“, tak bych tak učinit mohla.

Krom samotného výskytu témat byla sledována rovněž kategorie, kdy jsem u konkrétní výpovědi a tématu určila, zda téma bylo v příspěvku hlavním nebo vedlejším. Toto rozdělení pomohlo zejména tomu, že výše uvedené výsledky tematické skladby mohou být jasnější a konkretizovanější, vysvětluje se tak i např. nepředpokládaný vysoký výskyt kategorie *jiné*, protože se mohlo jednat o téma vedlejší, doplňující.

Výsledkem byly následující hodnoty (grafy zobrazují opět 5 témat s nejvyšší frekvencí v daných zpravodajstvích). První sledované období přineslo tato data:

Graf č. 7 hlavní téma Události (1. období) – vlevo

Graf č. 8 vedlejší téma Události (1. období) – vpravo

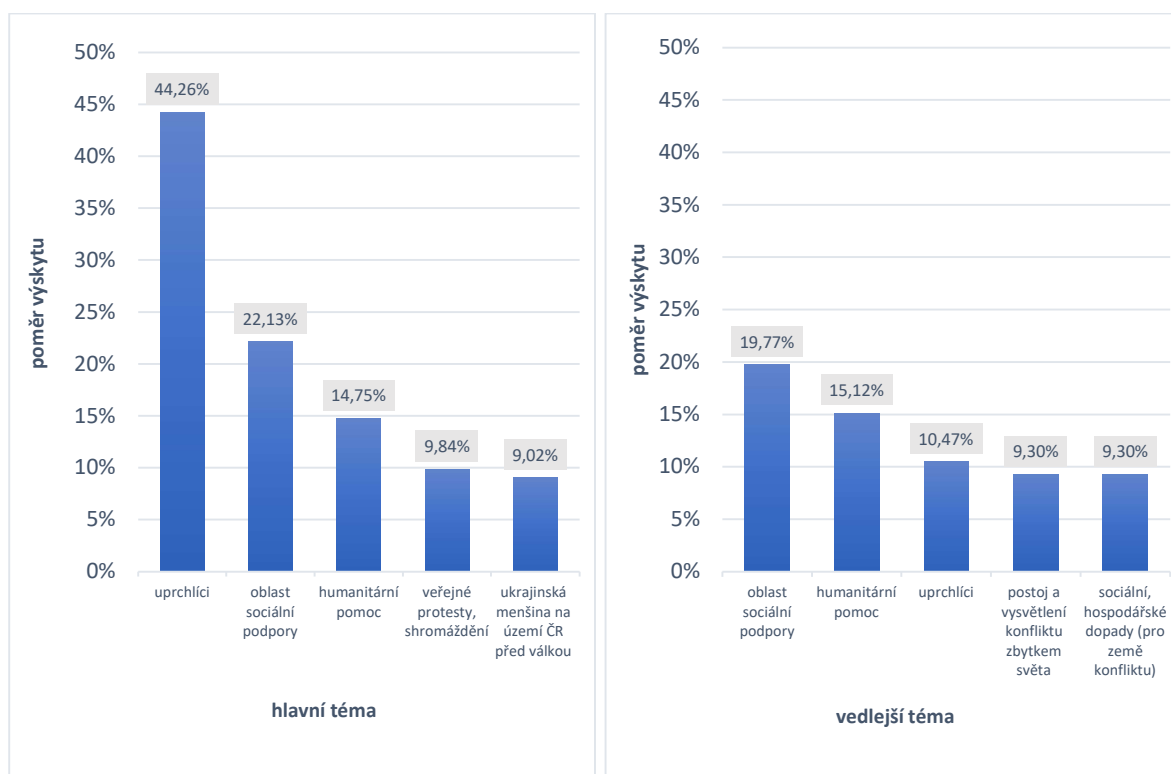
Rozdíly mezi hlavními a vedlejšími tématy zde nejsou příliš markantní, naopak se kromě ukrajinského postoje ve vedlejších tématech neobjevila rozdílná témata. Tato tematická skladba

skupiny témat hlavních a vedlejších prezentuje dohromady zajímavou tematickou agendu, která obsahuje již dříve zmíněné poznatky o vysílání Události v prvním období. Při přihlédnutí k prvnímu sledovanému období usuzuji, že skladba odvysílaných témat odpovídá tehdejšímu aktuálnímu dění. Tedy především armáda, vyjádření postojů k válce, zobrazování uprchlíků, humanitární pomoc a dopady války tak dohromady reprezentovaly dění na Ukrajině. Jedná se také o témata, jež v sobě nesou hodnotu negativity, stejně tak jako vztah k elitním národům a personalizaci, proto naplnila podmínky pro umístění do vysílání v takto vysokém počtu.

Dále uvedu zjištěné hodnoty z regionálního vysílání:

Graf č. 9 hlavní téma Události v regionech (1. období) - vlevo

Graf č. 10 vedlejší téma Události v regionech (1. období) – vpravo

V prvním období tedy poměr hlavních a vedlejších témat v regionálním zpravodajství znázorňuje, že do nejvyskytovanějších hlavních témat patřilo téma uprchlíků, sociální podpora, humanitární pomoc, postoj ke konfliktu a dopady války. I v tomto případě se hlavní a vedlejší témata opakují a prolínají, což dle mého o to více poukazuje na jejich důležitost ve vysílání.

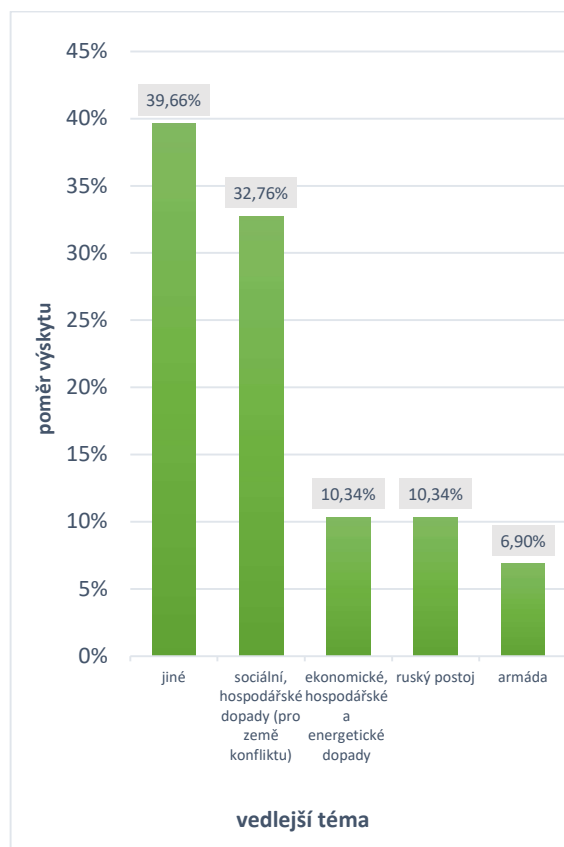
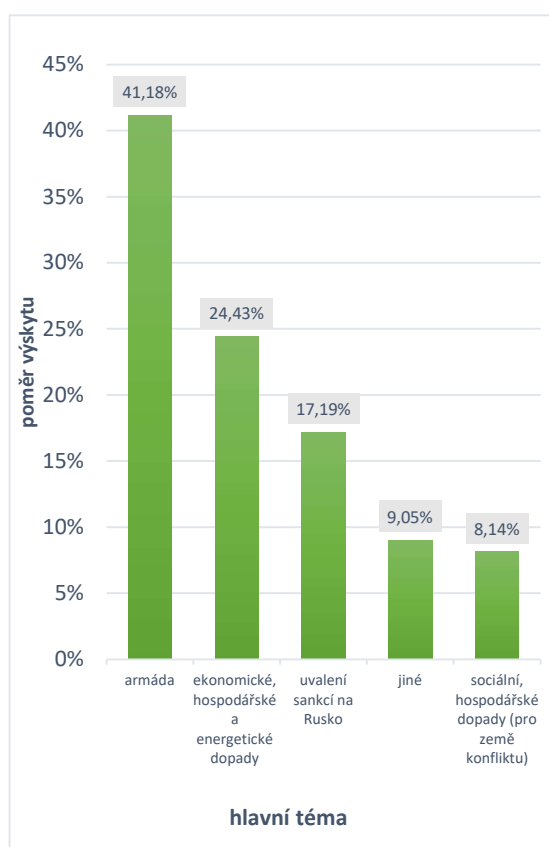
Při srovnání s celostátními zprávami je tematická skladba v prvním období srovnatelná. Rozdílnou situací v jisté míře je naopak porovnání v druhém analyzovaném období, kdy se zastoupení témat při hlavních a vedlejších tématech v obou zpravodajstvích lišil. Díky tomuto je zřetelnější fakt, že výskyt konkrétního tématu v příspěvku nutně nemusí znamenat,

že je toto konkrétní téma nejzásadnější, jelikož může hrát jako téma vedlejší roli doplňující, tudíž rozdělení na hlavní a vedlejší témata přineslo jasnější data o tematické agendě.

Druhé sledované období přineslo následující hodnoty:

Graf č. 11 hlavní téma Události (2. období) - vlevo

Graf č. 12 vedlejší téma Události (2. období) - vpravo

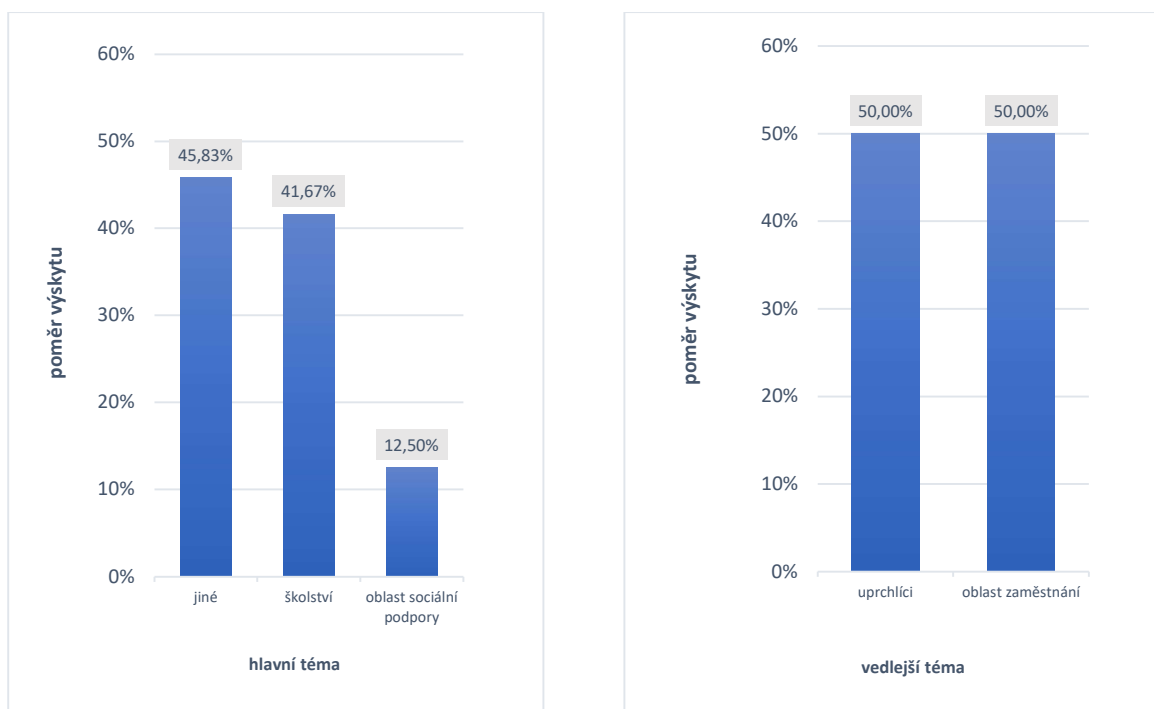
Ve vysílání Událostí během druhého období je zřejmý rozdíl mezi tím, která témata byla v příspěvcích tím zásadním a primárním, tedy armáda, sankce na Rusko a dopady války, o čem jsem se již zmínila v rámci prvního analyzovaného období. Doplňující témata, která se v příspěvcích vyskytovala, navazují na témata hlavní a při srovnání je čitelné, že byla přítomna také pro usazení kontextu konkrétní události. Výsledky přináší možnost poukázat na tematickou provázanost mezi hlavními a vedlejšími tématy.

Také při srovnání mezi poměrem hlavních a vedlejších témat u druhého analyzovaného zpravodajství, Událostí v regionech, je rozdíl patrný. Na níže uvedených grafech jsou hodnoty opět odpovídající také ale tomu, jak malý počet příspěvků ve sledovaném období byl odvysílán. Jelikož v tomto časovém úseku regionální zpravodajství válečnému tématu příliš prostoru nevěnovalo, nebylo tudíž výjimkou, že příspěvky pojednávaly zároveň válce, stejně jako

o tématech, jež s válkou nesouvisela. Proto kategorie „jiné“, kdy válečné téma mělo roli doplňující, informativní.

Graf č. 13 hlavní téma Události v regionech (2. období) - vlevo

Graf č. 14 vedlejší téma Události v regionech (2. období) - vpravo

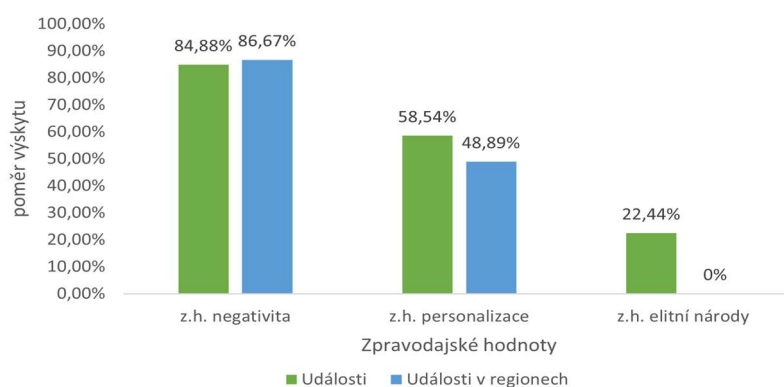

Na základě další vedlejší výzkumné otázky jsem se v analýze věnovala výzkumu zpravodajských hodnot a tomu, v jaké míře se ve zkoumaných relacích objevovaly.

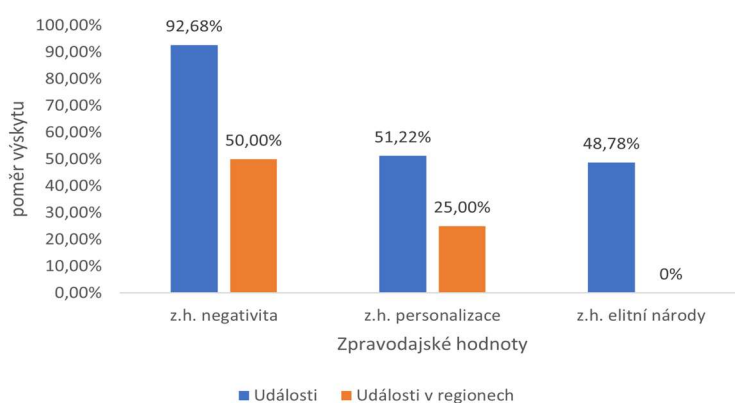
VVO2: Které zpravodajské hodnoty lze v příspěvcích zkoumaných pořadů nalézt a jak často byly zastoupeny?

Výskyt zpravodajských hodnot, tedy přesněji hodnota negativita, personalizace a vztah k elitním národům, byl změřen ve sledovaných obdobích a zaznamenán následovně:

Graf č. 15 zpravodajské hodnoty (1. období)

Graf č. 16 zpravodajské hodnoty (2. období)

Toto srovnání frekvencí výskytu zpravodajských hodnot znamená potvrzení mého výzkumného předpokladu. Absence zpravodajské hodnoty elitních národů v regionálním zpravodajství není překvapením, a to nejen na základě povahy tohoto zpravodajského vysílání, tedy úzce demograficky orientovanému, ale také na základě témat příspěvků, jež jsem analyzovala.

S velkým zastoupením, dokonce s tou nejvyšší frekvencí, byla v rámci hypotézy předpokládána zpravodajská hodnota negativita. Válka na Ukrajině je událostí, která s sebou ve většině příspěvků zpravodajskou hodnotu negativity nesla, což. Záběry z místa bojů na válečné frontě, příběhy uprchlíků, ekonomické celosvětové dopady války, názory politických zástupců i veřejnosti. Toto jsou všechna témata, kde negativní hodnota hraje důležitou roli. I následný výběr o zařazení zpráv do vysílání počítá také na základě této hodnoty s očekávanou reakcí diváků na tento typ zpráv – zaujetí, vyvolání emocí, pozornost.

Toto vše potvrzují data o výskytu uvedená v grafech výše, jež znázorňují, že oproti ostatním dvěma zpravodajským hodnotám byla negativita přítomna skoro dvojnásobně. Stále aktuální a negativní událost se tak stala „atraktivní“ pro mediální zpracování na dlouhou dobu, ke 31. březnu 2023 to bylo přesně 400 dní, kdy Ukrajina vzdoruje Rusku a toto téma je stále ve vysílání pravidelně zahrnováno.

Tudíž hypotéza „*Nejčastěji se bude v analyzovaných příspěvcích vyskytovat zpravodajská hodnota negativita.*“ byla potvrzena jak u obou analyzovaných období, tak samotných relací.

Co se týče zpravodajské hodnoty personalizace, byla přítomna zejména při konkrétních výstupech představitelů konfliktu či Západu, ale také při vykreslování příběhu uprchlíků, obětí nebo dobrovolníků. Zatímco v prvním sledovaném období byl poměr zpravodajských hodnot mezi pořady vyrovnaný, v druhém období je značný pokles zejména u Událostí v regionech,

a to jak u hodnoty negativity, tak hodnoty personalizace. Absence vztahu k elitním národům přetrvala i ve druhém období.

Vyskytly se rovněž příspěvky, které neobsahovaly žádnou zpravodajskou hodnotu, což poukazuje nejen na to, že se zpráva může dostat i přes jejich absenci do vysílání, ale pravděpodobněji to dle mého názoru odkazuje rovněž k tomu, že konkrétní událost nabývá hodnot jiných, které nebyly zvoleny pro výzkum této diplomové práce.

VVO3: Jak velký prostor dostávalo téma války na Ukrajině ve zpravodajství České televize?

Aby tato výzkumná otázka mohla být zodpovězena, uvádím základní časové hodnoty pro přehled o časovém prostoru, jež byl ve zkoumaných obdobích válečným tématům ve vysílání věnován.

Tabulka č. 1 průměrná stopáž příspěvků

průměrná délka příspěvku	Události	Události v regionech
1. období	0:01:34	0:01:42
2. období	0:02:00	0:01:42

Tím, že vysílání regionálního zpravodajství nabízí poloviční vysílací čas než celostátní vysílání Událostí, bývá sice příspěvků v Událostech v regionech méně, za to jsou na základě zpracování konkrétních událostí a příběhů stopáže srovnatelné.

Ve druhém analyzovaném období se dokonce průměrná stopáž příspěvků oproti prvnímu období v Událostech prodloužila.

V následující tabulce předkládám podrobnější informace o stopáži příspěvků v konkrétních sledovaných dnech a jaký poměr téma války v daném dnu vysílání tvořilo.

Tabulka č.2 konkrétní časové údaje

Události	24. 2.	25. 2.	26. 2.	27. 2.	28. 2.	1. 3.	2. 3.
celkový čas	0:54:52	0:53:57	0:50:44	0:50:00	0:53:57	0:54:33	0:54:02
téma války	0:51:07	0:51:36	0:39:08	0:38:06	0:48:02	0:47:19	0:45:32

podíl tématu ve vysílání	85,19%	95,30%	77,19%	76,12%	89,04%	86,74%	84,27%
Události v regionech	24. 2.	25. 2.	26. 2.	27. 2.	28. 2.	1. 3.	2. 3.
celkový čas	0:25:00	0:25:00	nevysíláno	nevysíláno	0:25:00	0:25:00	0:25:00
téma války	0:13:18	0:11:40	-	-	0:17:32	0:14:35	0:19:15
podíl tématu ve vysílání	53,20 %	46,67 %			70,13 %	58,33 %	77,00 %

Události	29. 8.	30. 8.	31. 8.	1. 9.	2. 9.	3. 9.	4. 9.
celkový čas	0:54:11	0:53:54	0:54:08	0:54:25	0:52:54	0:49:51	0:50:11
téma války	0:17:27	0:11:59	0:09:21	0:09:56	0:05:19	0:18:20	0:07:44
podíl tématu ve vysílání	32,21 %	22,23 %	17,27 %	18,25 %	10,05 %	36,78 %	15,41 %
Události v regionech	29. 8.	30. 8.	31. 8.	1. 9.	2. 9.	3. 9.	4. 9.
celkový čas	0:25:00	0:25:00	0:25:00	0:25:00	0:25:00	nevysíláno	nevysíláno
téma války	Bez výskytu	Bez výskytu	0:00:15	0:05:38	0:00:54	-	-
podíl tématu ve vysílání	0,00 %	0,00 %	1,00 %	22,53 %	3,60 %	0,00 %	0,00 %

Hypotéza H3a „Příspěvkům o tématu války na Ukrajině bude věnován nadpoloviční vysílací čas relací v prvním sledovaném období.“ se potvrdila skoro stoprocentně. Válečnému tématu byl v celostátním zpravodajství věnován většinový prostor vysílání, v regionálním zpravodajství byl podíl min. okolo hodnoty 50 %. Na základě kódování bylo zjištěno, že ve druhém vysílacím období bylo vysíláno příspěvků o válečném tématu znatelně méně, ve dvou dnech se v Událostech v regionech dokonce neobjevila zpráva žádná. Toto tedy

potvrzuje i další hypotézu H3b „*S odstupem času bude příspěvků o válečné agendě ubývat zejména v regionálním vysílání.*“, úbytek je znatelný v obou sledovaných zpravodajstvích.

Pokud srovnáme pořady mezi sebou, je rozdíl patrný zejména ve druhém období, kdy celostátní Události stále válečnou tematiku do vysílání zahrnovalo, ač již znatelně méně oproti období začátku války. Při srovnání ale nezapomínám na to, že svou vysílací délkou má regionální zpravodajství méně možností, jak zahrnout téma mezi ostatní, aktuálnější události z regionu.

Následná hypotéza H3c „*Válečná agenda bude v prvním období na rozdíl od období druhého umístěna na první pozice analyzovaných pořadů,*“ se rovněž potvrdila, v prvním analyzovaném období totiž v každém dni bylo na prvních pozicích téma o válce na Ukrajině. Mezi tématy na prvních příčkách prvního sledovaného období byla v Událostech témata: *armáda, postoj a vysvětlení konfliktu zbytkem světa, uvalení sankcí na Rusko, oběti*. V událostech z regionů se jednalo o témata: *uprchlíci, ukrajinský postoj, humanitární pomoc, oblast sociální podpory*.

Ve druhém sledovaném období se v Událostech výskyt válečných témat na prvních příčkách ve vysílání zmenšil o polovinu, mezi nejčastější témata na těchto pozicích byla konkrétně: *Politická jednání; ekonomické, hospodářské a energetické dopady; armáda, postoj a vysvětlení konfliktu zbytkem světa*.

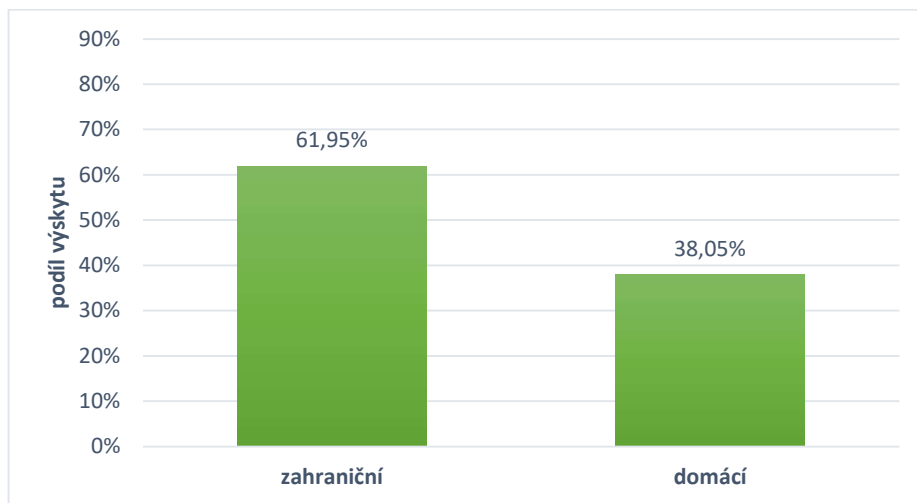
V Událostech v regionech byly pouze 4 příspěvky, ale na stranu druhou všechny zaujaly pozici v první čtvrtině vysílání. Jednalo se o témata *školství a oblast sociální podpory*. Výše uvedené výsledky odráží jak povahu daného pořadu (celostátní, regionální), jelikož i dle teorie primingu preferovaly pořady poněkud rozdílnější témata, která by měla být umístěna v popředí. Rovněž se prokázalo, že období po vypuknutí války, tedy 1. sledované období, přikládalo válečnému tématu značnou důležitost, resp. redaktoři pracovali s tématy dle empirického očekávání. Válka se tak po svém vypuknutí stala velice zásadní událostí pro celý svět, což Česká televize svým vysíláním reprezentovala a situaci takto zrcadlila. Divákům byla tak záměrně vysokou mírou medializace války ve vysílání předkládána důležitost, významnost události a jejího vývoje.

VVO4: Jaký byl poměr zahraničních a domácích zpráv ve zkoumaných pořadech?

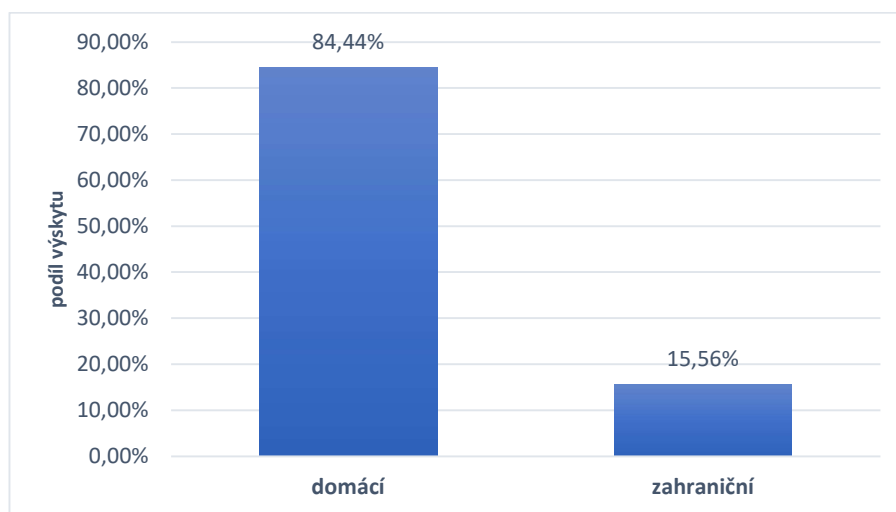
Při stanovování této výzkumné otázky bylo mým výzkumným záměrem zjistit poměr zahraničních zpráv ve vysílání vzhledem k tomu, že se jedná o válku probíhající v zahraničí, tedy mimo Českou republiku. Na druhou stranu jsem si byla a jsem vědoma přímého dopadu konfliktu i na naši zemi, proto mi přišlo vhodné analyzovat rovněž tento poměr výskytu.

V prvním analyzovaném období byly poměry zpráv domácích a zahraničních následující:

Graf č. 17 poměr zahraničních a domácích zpráv Události (1. období)

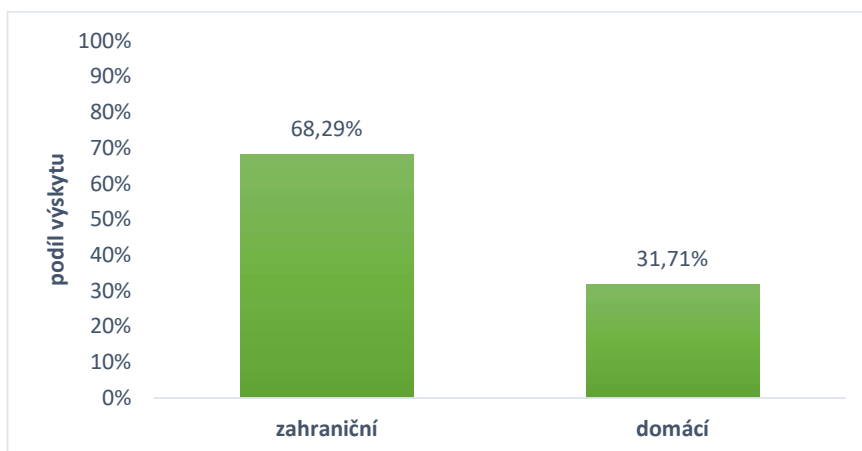

Graf č. 18 poměr zahraničních a domácích zpráv Události v regionech (1. období)

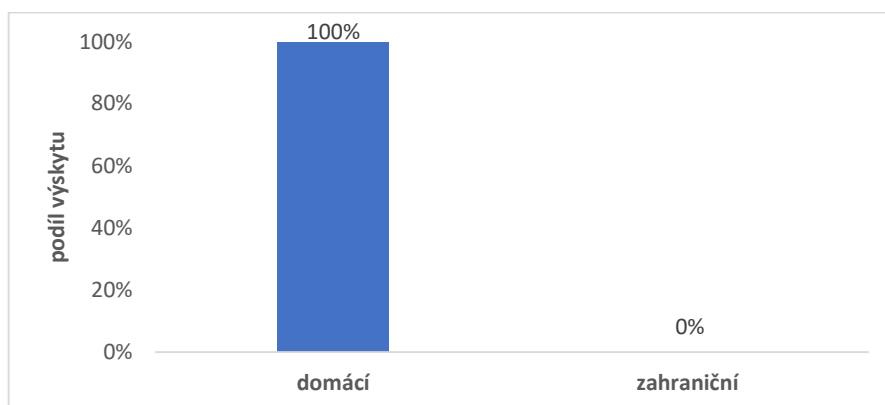

Ve druhém analyzovaném období zůstal poměr v zásadě podobný, u celostátního vysílání zjištěné hodnoty byly dokonce skoro totožné jak v prvním, tak druhém období. Konkrétně vypadaly poměry následovně:

Graf č. 19 poměr zahraničních a domácích zpráv Události (2. období)

Graf č. 20 poměr zahraničních a domácích zpráv Události v regionech (2. období)

Hypotéza „Předpokládám, že zprávy týkající se válečného konfliktu na Ukrajině v prvním sledovaném období a v pořadí Události budou převážně zahraniční, v regionálním vysílání z logiky věci vyvozují předpoklad větší míry zpráv domácích,“ byla potvrzena, jelikož v Událostech převyšovaly v obou obdobích zprávy zahraniční, v Událostech z regionů domácí zprávy.

V celostátních Událostech byl značný počet zpráv, které se vztahovaly k bojům na Ukrajině, k mezinárodním politickým jednáním o řešení válečné situace, rovněž častým bylo například mapování cest uprchlíků a popis situace na hranicích různých zemí. Naopak regionální zpravodajství se věnovalo situaci uprchlíků na našem území, jejich socializaci a lokální pomoci. Naměřené hodnoty tak přináší odpovídající obraz toho, jak pořady s tématem nakládají vzhledem ke svým možnostem i publiku. Výsledky odpovídají rovněž povaze těchto zpravodajství.

Další vedlejší výzkumná otázka poukázala na důležitost analýzy toho, kteří původci výpovědi dostávali v relacích prostor se k tématu vyjádřit, jelikož např. poskytnutí prostoru různým názorovým postojům odpovídá i o jisté formě vyváženosti zpravodajství a tomu, jaké hodnoty mohou být divákům prezentovány.

VVO5: Který autor výpovědi dostával nejvíce prostoru?

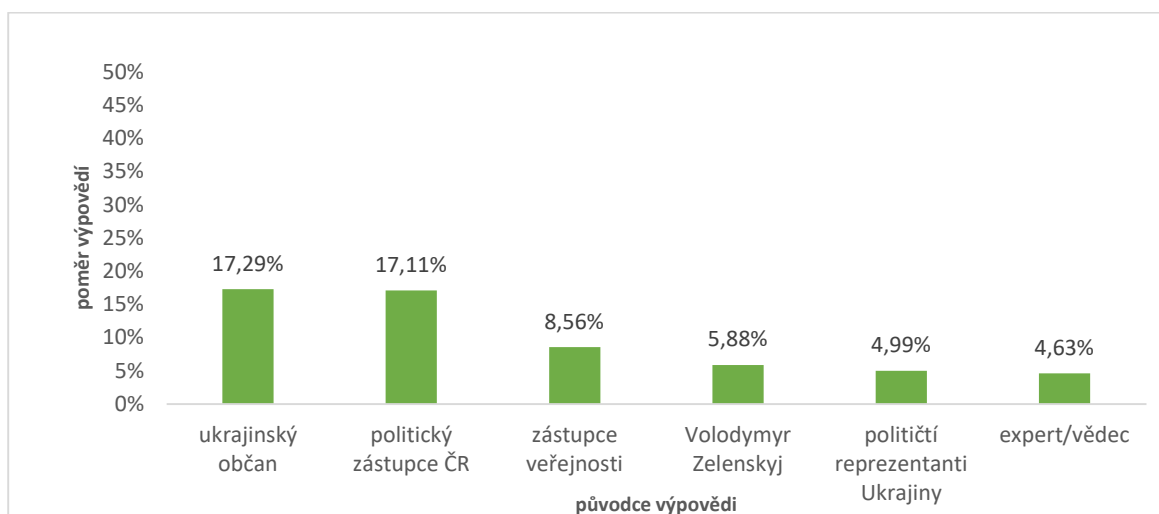
V prvním analyzovaném období vypadalo zastoupení původců výpovědi následovně (následující grafy byly zpracovány pro 6 kategorií původců s nejvyšší frekvencí výskytu, původce výpovědi 10, tedy přesněji moderátor/redaktor, nebyl do grafů zařazen. Poměr kategorie totiž tvořil více než nadpoloviční část celkového souhrnu výpovědí, vždy se tedy umístil na první místo, proto by poměr zastoupení jiných původců než zástupců České televize, dostatečně nevynikl.) V prvním období byla tato kategorie v Událostech v zastoupení 61,20 %, v regionálním vysílání 58,13 %, u druhého sledovaného období byl podíl původců moderátor/reportér v celostátní relaci 50,56 % a regionální 57,69 %. Záměrem je pomocí přiložených grafů ukázat, kteří další původci výpovědi dostávali prostor.

Pro shrnutí a komplexnost zjištěných hodnot přikládám samozřejmě také celkový přehled zastoupení původců výpovědí, který je uveden níže.¹⁷

¹⁷ Celkové zastoupení, vč. kat. 10: (Události) Moderátor/reportér 61,20 %; ukrajinský občan 6,71 %; politický zástupce ČR 6,64 %; zástupce veřejnosti 3,32 %; Volodymyr Zelenskyj 2,28 %; političtí reprezentanti Ukrajiny 1,94 %; expert/vědec 1,80 %; zástupce hospodářské sféry 1,66%; prezident (mimo UA a RUS) 1,66 %; političtí reprezentanti jiných zemí 1,6 %; ruský občan 1,52 %; zastupitelé mezinárodních společenství 1,45 %; úředník, zaměstnanec státní správy, zaměstnanci škol a univerzit 1,38%; bezpečnostní složky Ruska 1,24 %; lékařský personál 1,18 %; bezpečnostní složky Ukrajiny 1,18 %; mluvčí nevládních, humanitárních organizací 1,11 %; média 0,76 %; političtí reprezentanti Ruska 0,69 %; Vladimír Putin 0,62 %

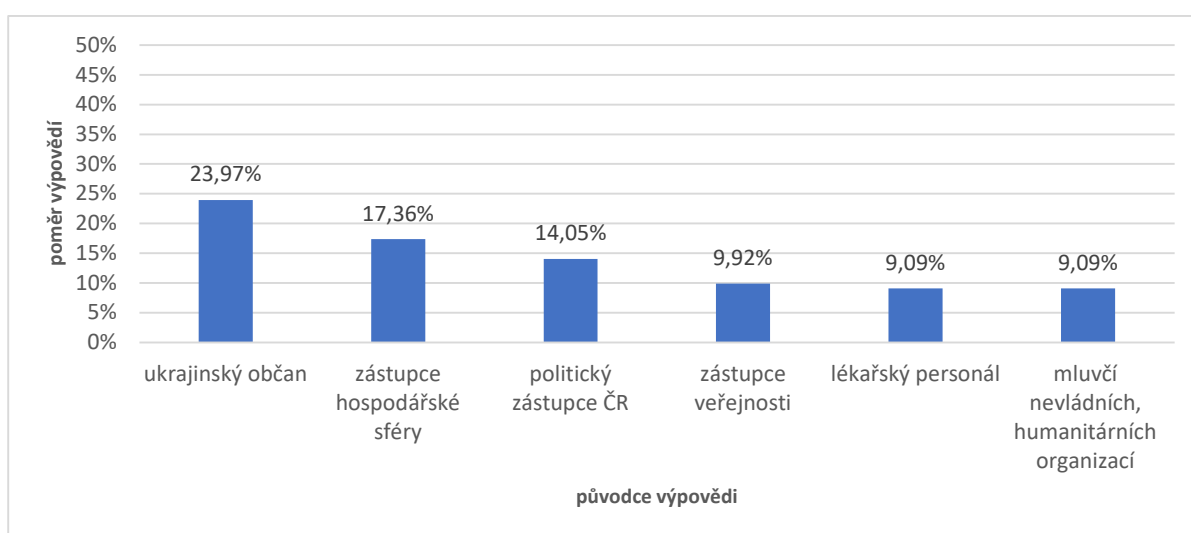
(Události v regionech) Moderátor/redaktor 58,13 %; ukrajinský občan 10,03 %; zástupce hospodářské sféry 7,27 %; politický zástupce ČR 5,88 %; zástupce veřejnosti 4,15 %; lékařský personál 3,81 %; mluvčí nevládních, humanitárních organizací 3,81 %; expert/vědec 3,46 %; úředník, zaměstnanec státní správy, zaměstnanci škol a univerzit 2,77 %; političtí reprezentanti Ukrajiny 0,35 %; média 0,35%

Graf č. 21 původce výpovědi Události (1. období)

V prvním sledovaném období dostávali nejvíce (tedy na druhé pozici za moderátory a redaktory ČT) nejvíce prostoru Ukrajinci, političtí zástupci České republiky a zástupci veřejnosti. Jako důležitý aktér v této tematice se s vyšším počtem výskytu objevuje také ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj, který se v porovnání s ruským prezidentem dostal do příspěvků častěji. Velice podobný je poměr mezi výskytem výpovědí politických reprezentantů Ukrajiny oproti politickým reprezentantům Ruska. Tyto výsledky mohou v jisté míře odkazovat k tomu, že ukrajinský postoj k válce tak dostal příležitost být zvýrazněn více.

Graf č. 22 původce výpovědi Události v regionech (1. období)

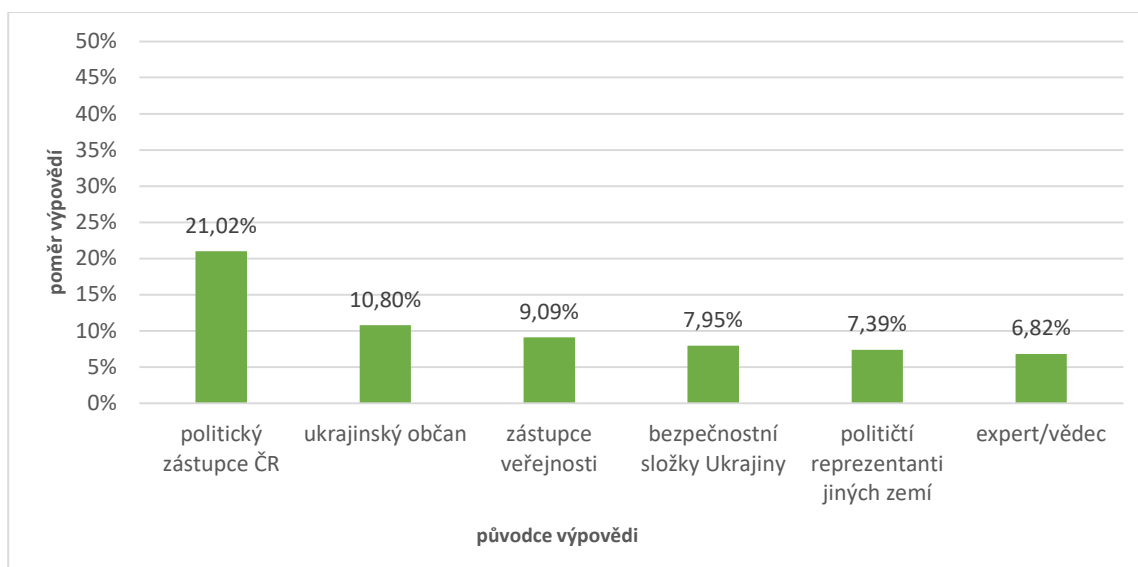

Ve výše zobrazeném grafu je zřetelné, že zastoupení původců výpovědi se v regionálním vysílání natolik nelišilo od toho celostátního. I zde se na první příčce umístil ukrajinský občan, což doplňuje i výše zmíněné výsledky tematické skladby tohoto zpravodajství. Dále šlo rovněž

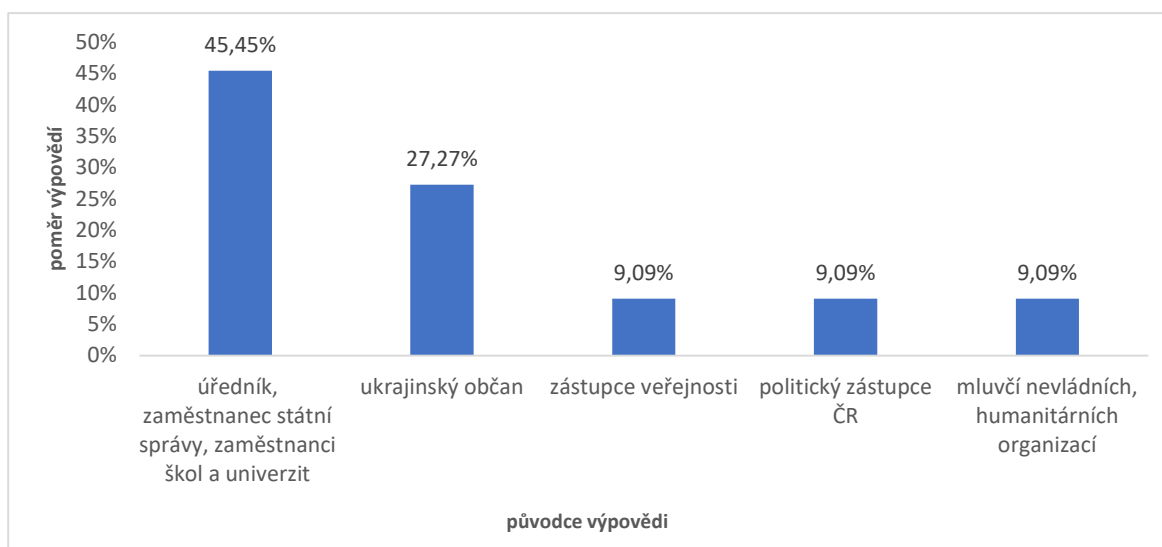
o zástupce veřejnosti, rozdíl je zde v zástupcích hospodářské sféry, v příspěvcích se jednalo většinou o zástupce konkrétních firem komentující dopady války na chod společností.

Druhé sledované období přineslo tyto výsledky:

Graf č. 23 původce výpovědi Události (2. období)

Graf č. 24 původce výpovědi Události v regionech (2. období)

Rovněž i pro toto období uvádím celkový záznam poměrového zastoupení, vč. kategorie původce výpovědi moderátor/reportér.¹⁸

¹⁸ (Události) Moderátor/redaktor 50,56 %; politický zástupce ČR 10,39 %; ukrajinský občan 5,34 %; zástupce veřejnosti 4,49 %; bezpečnostní složky Ukrajiny 3,93 %; političtí reprezentanti jiných zemí 3,65 %; expert/vědec 3,37 %; zástupce hospodářské sféry 3,09 %; bezpečnostní složky Ruska 2,81 %; zastupitelé mezinárodních společenství 2,53 %; političtí reprezentanti Ukrajiny 2,53 %; ruský občan 1,69 %; političtí reprezentanti Ruska

Tato dvě grafická srovnání již znázorňují značné rozdíly mezi analyzovanými obdobími. Díky výsledkům mohu poukázat na větší míru původců výpovědí z politické a státní oblasti. Konkrétně v Událostech zastoupení odpovídá vyššímu výskytu záznamů z politických jednání na českém i zahraničním území a s tímto prezentovaný postoj České republiky, tedy skrze české politiky. Vzhledem k výše uvedenému vysokému zastoupení tématu armády je pro komplexní potvrzení i zde přítomno značné zastoupení původců výpovědí z armádní oblasti reprezentující bezpečnostní složky Ukrajiny, které často byly původcem informací o situaci na bojištích a postupech armády.

I ve druhém pořadu, tedy Událostech v regionech, se změnila první příčka největšího poměru výskytu. Rovněž tyto výsledky navazují na tematickou skladbu příspěvků – školství, oblast sociální podpory a zaměstnání. Původci výpovědí byli jak učitelé ve školách komentující začlenění Ukrajinců do výuky, tak úředníci vysvětlující proces administrativy a podpory ze strany státu. Ve vysokém podílu zůstal prostor výpovědi ukrajinského občana, což byli v regionálním zpravodajství především uprchlíci socializující se v české společnosti.

Při srovnání výsledků a jejich zhodnocením docházím k závěru, že další hypotéza H5a, přesněji *„Sledované relace dávaly přednost původcům výpovědi, jež reprezentují proukrajinský postoj, tedy krom Ukrajiny a zástupců zejména představitelů Západu,“* se rovněž potvrdila.

Abych ale na základě analýzy celkově zhodnotila vyvážený výskyt ruských a ukrajinských původců výpovědí, Česká televize ruským původcům výpovědi poskytla, jednalo se jak o politické zástupce, tak rovněž ruské občany. Celková skladba a poměry původců výpovědi ale může v jisté míře odrážet postoj západního, demokratického názoru k tomuto konfliktu, přesněji proukrajinský postoj.

Další hypotéza H5b zněla následovně: *„V pořadu Události bude nejvyšší počet původců výpovědí představitelů států a mezinárodních organizací, v relaci Události v regionech vysokých hodnot výskytu očekáváme naopak u ukrajinských občanů a zástupců veřejnosti vzhledem k povaze obou pořadů.“* Tato hypotéza se dle výsledků analýzy může rovněž považovat za potvrzenou vzhledem ke zjištění, že v Událostech byla nejvyšší frekvence

1,40 %; úředník, zaměstnanec státní správy, zaměstnanci škol a univerzit 1,40 %; prezident (mimo UA a RUS) 1,12 %; média 0,84 %; Volodymyr Zelenskyj 0,56 %; lékařský personál 0,28 %

(Události v regionech) Moderátor/redaktor 57,69 %; úředník, zaměstnanec státní správy, zaměstnanci škol a univerzit 19,23 %; ukrajinský občan 11,54 %; zástupce veřejnosti 3,85 %; politický zástupce ČR 3,85 %; mluvčí nevládních, humanitárních organizací 3,85 %

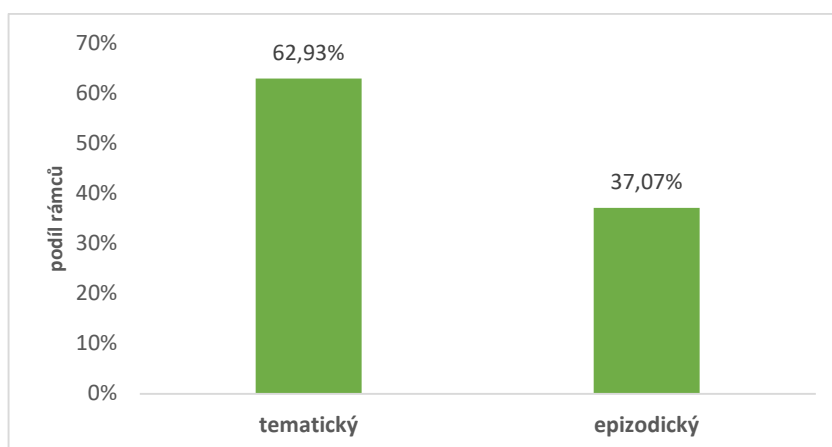
politických zástupců Ukrajiny a České republiky, v Událostech v regionech se hypotéza potvrdila zcela, jelikož jak výskyt výpovědí ukrajinských občanů, tak zástupců veřejnosti, byl mezi nejpočetnějšími v obou analyzovaných obdobích.

VVO6: S jakými mediálními rámci analyzovaná zpravodajství pracují při reprezentaci válečného konfliktu na Ukrajině?

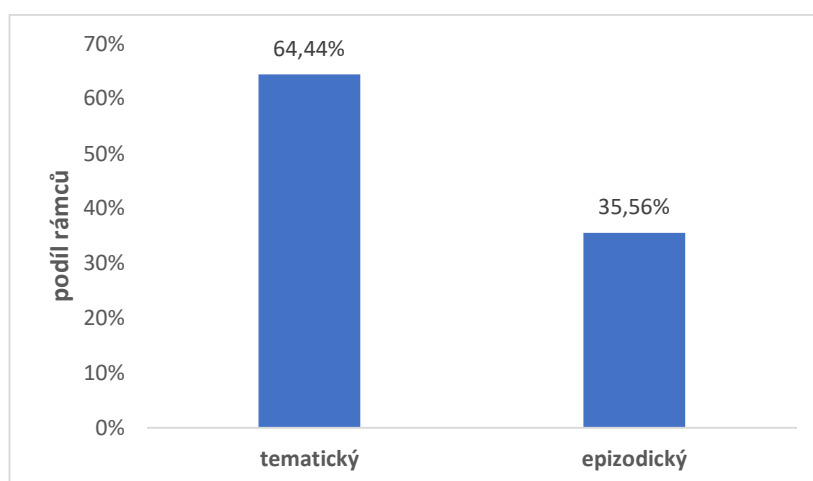
Tematický rámec v celostátním zpravodajství Události byl oproti epizodickému rámci dvojnásobný, rámce zasazovaly událost do širších souvislostí, následující grafy z druhého analyzovaného období ale přináší zajímavé výsledky o nárůstu užití epizodického rámce, což může vypovídat o zobrazování konkrétnějších příběhů, konkrétních situacích.

Poměry výskytu rámců byly zaznamenány do grafů, výsledky v prvním analyzovaném období byly následovné:

Graf č.25 obecné rámce Události (1. období)

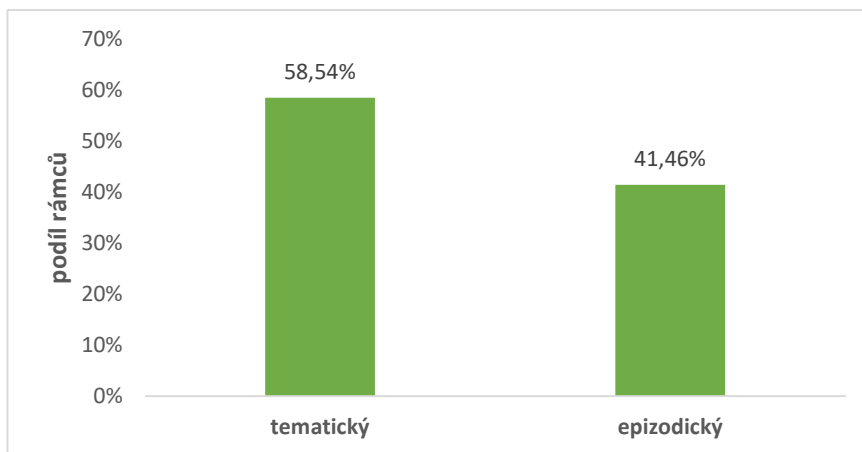

Graf č. 26 obecné rámce Události v regionech (1. období)

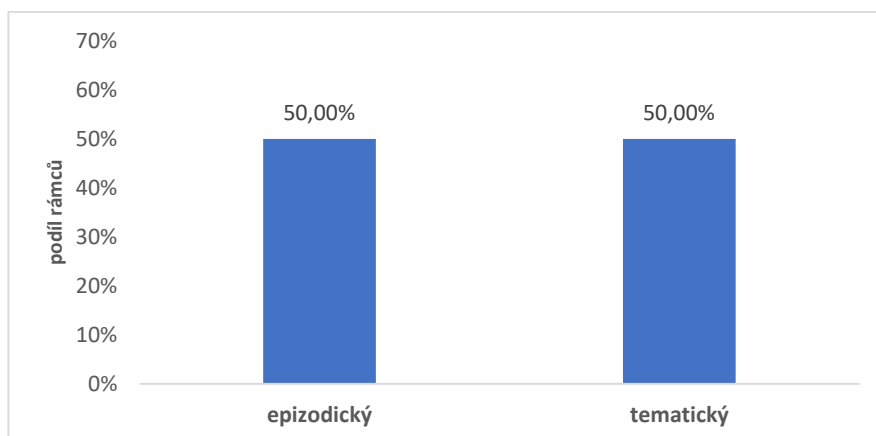

V regionálním vysílání je situace srovnatelná s celostátním vysílání, poměr obecných rámců je téměř totožný.

Graf č.27 obecné rámce Události (2. období)

Graf č.28 obecné rámce Události v regionech (2. období)

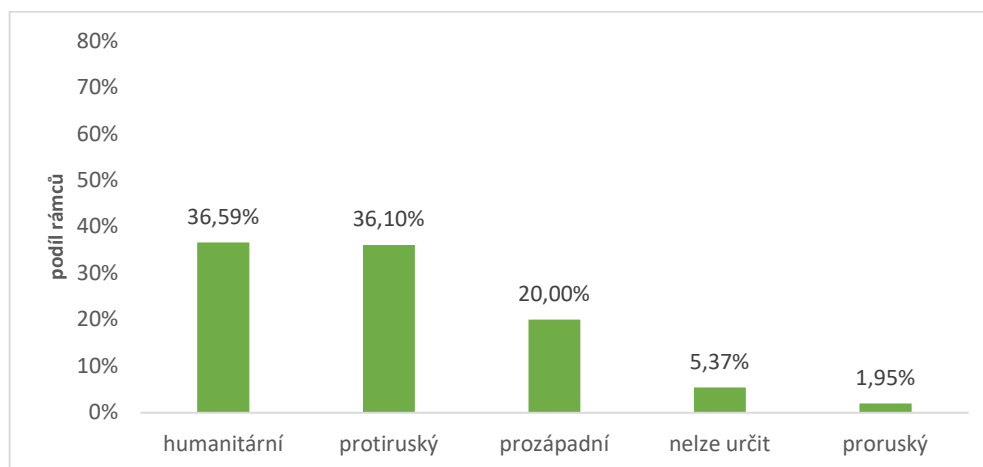

Toto srovnání mezi pořady mělo přinést potřebné informace k hypotéze H6a: „Pro téma války předpokládáme při kategorizaci obecných rámců větší podíl tematických rámců v obou analyzovaných zpravodajstvích.“

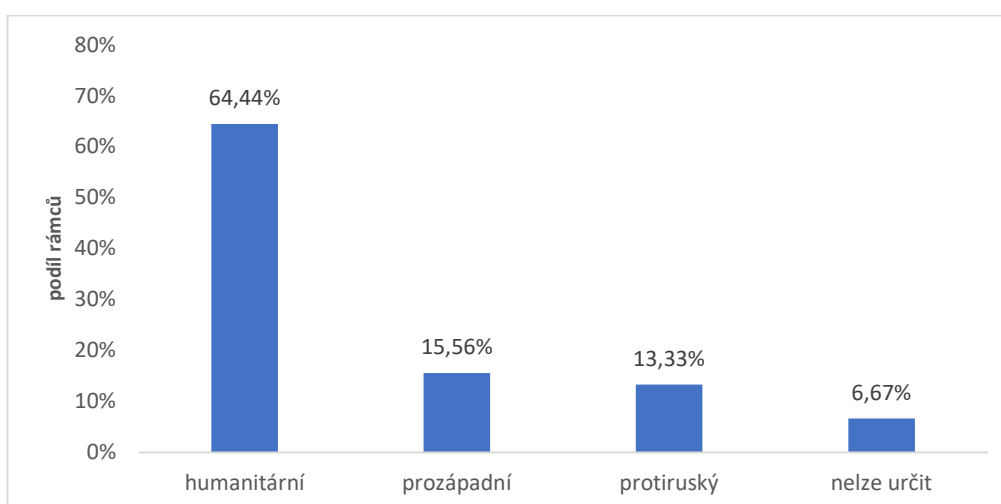
Díky zjištěné výsledkům tuto hypotézu mohu potvrdit. Válka nabízí širokou škálu témat, která mohou být v médiích zpracována, ale jelikož se události ve zpravodajství často opakují, staly se z mnohých epizodických rámců rámce tematické. Další hypotéza H6b zněla následovně: „Česká televize bude pracovat nejméně s proruským rámcem.“

V prvním analyzovaném období byly poměry specifických rámců následovné:

Graf č. 29 specifické rámce Události (1. období)

Graf č. 30 specifické rámce Události v regionech (1. období)

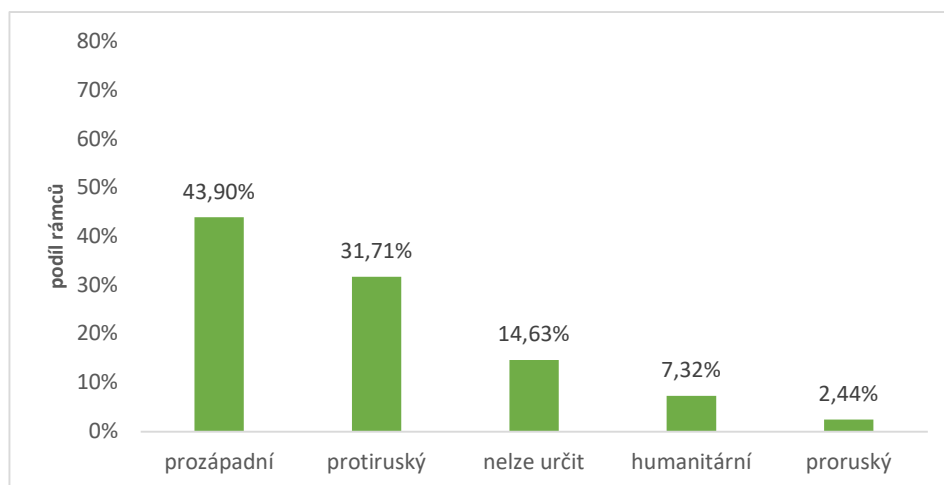

Specifické rámce v prvním období na základě výsledků odrážejí jednak tematické zaměření relací, tak rovněž cílové zaměření prezentace války směrem k publiku. V pořadu Události je zajímavým zjištěním, že rámce humanitární a protiruský byly zastoupeny skoro v totožném poměru. V prvním období, kdy válka započala, byl procentuálně užíván nejvíce humanitární rámec, což vypovídá o tendencích reprezentovat jak dopady války, tak pomoc u nás i ve světě. Dále byl v celostátním vysílání zastoupen rámec protiruský, který reprezentuje negativní postoj k válce, odsouzení ruské agrese, demokratické hodnoty západního světa, a tím tak divákům prezentuje názor k tomuto konfliktu.

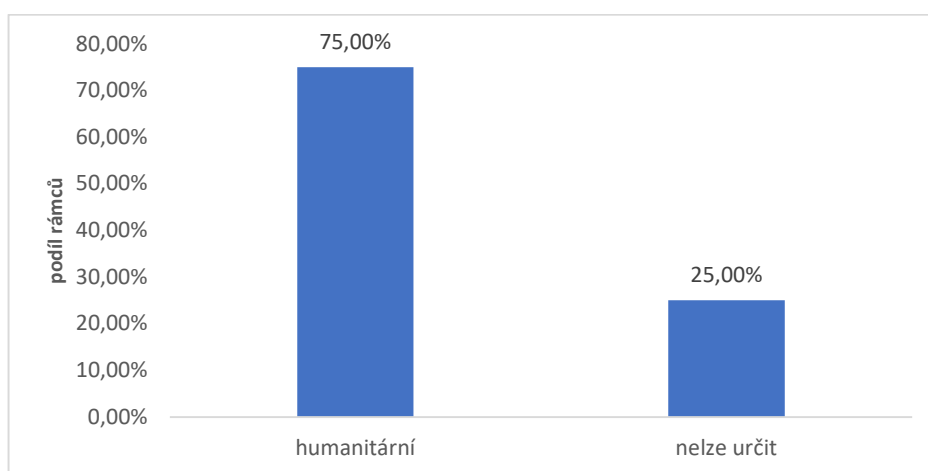
Rámce byly realizovány nejen na základě výpovědí, ale také prostorem věnovaném konkrétním původcům výpovědí a tématy, o kterých referovali v jistých kontextech a s určitou

valencí výpovědi. Specifickým zjištěním možná může být to, že počet zpráv, u kterých specifický rámec nešlo určit, byl vyšší než počet zpráv s proruským rámcem.

Graf č. 31 specifické rámce Události (2. období)

Graf č. 32 specifické rámce Události v regionech (2. období)

Ve druhém analyzovaném období byl znatelný rámec prozápadní, celostátní vysílání často prezentovalo témata sankcí na Rusko a dopady války na celý svět. Příspěvky byly prezentovány v rámci, jež odkazoval na důsledky pro západní svět, postoj západního světa k průběhu války a poskytnutí podpory Ukrajině, zejména finanční a uvalení sankcí na Rusko. Skrze humanitární rámce byly předkládány sociální dopady na obyvatele zemí konfliktu nebo např. příběhy uprchlíků. Převaha humanitárního rámce v Událostech v regionech také odpovídá povaze vysílání, regionální zpravodajství zasazovalo své příspěvky v tematice pomoci Ukrajincům.

I tuto hypotézu lze na základě výsledků analýzy označit za potvrzenou, jelikož ze zvolených specifických rámců byl proruský rámec tím, který se vyskytoval nejméně. Poměry rámců opět v jisté míře zrcadlí povahu analyzovaných zpravodajství. Celostátní Události rámcovaly zprávy

v prvním období, které mohu již charakterizovat opět i v kooperaci s výsledky tematické agendy, nejvíce v humanitárním a protiruském rámci, jelikož po vypuknutí konfliktu byly zobrazovány jak oběti a dopady války, tak názorové postoje reprezentující odmítnutí narušení suverenity Ukrajiny Ruskem.

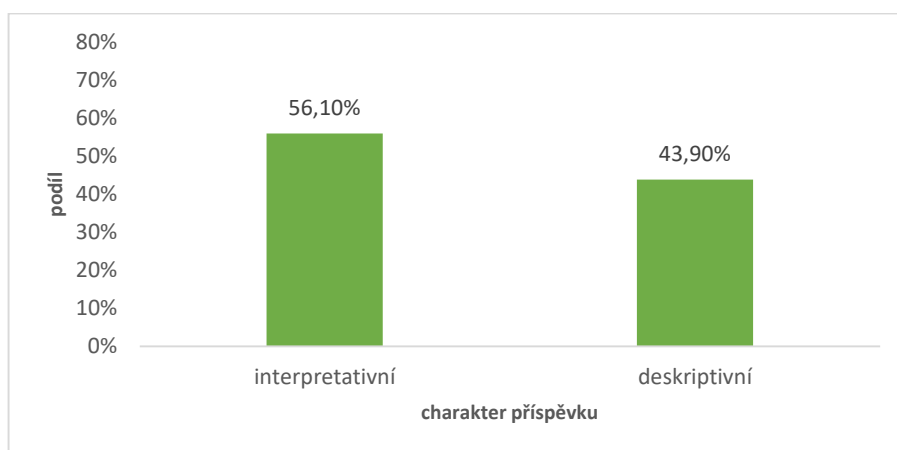
Poslední vedlejší výzkumná otázka zněla následovně:

VVO7: Jakého charakteru byly zprávy, které se týkaly války na Ukrajině?

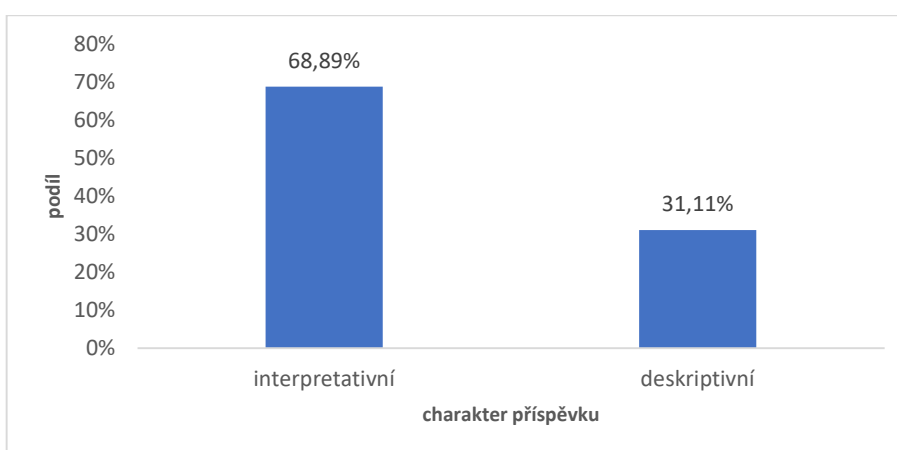
Hypotéza H7a: „Výskyt zpráv deskriptivního charakteru bude převyšovat nad interpretativním charakterem.“

Výsledky analýzy jsou následující:

Graf č.33 charakter příspěvku Události (1. období)

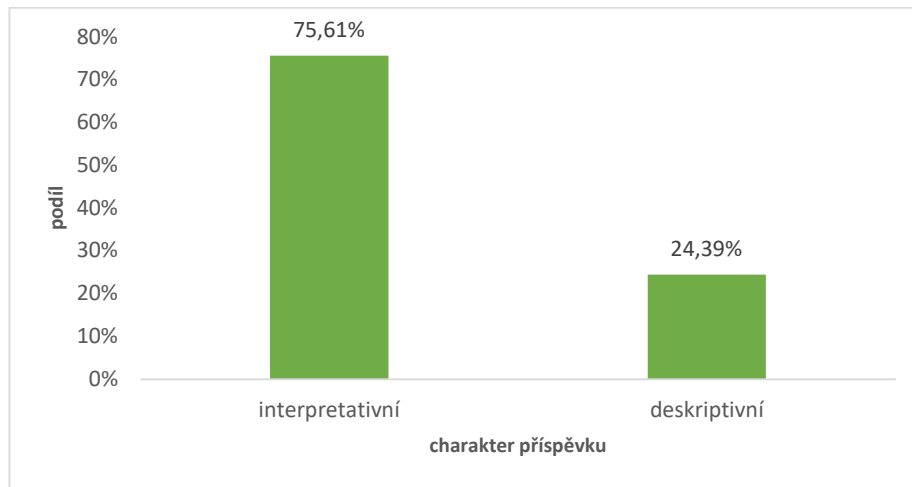

Graf č. 34 charakter příspěvku Události v regionech (1. období)

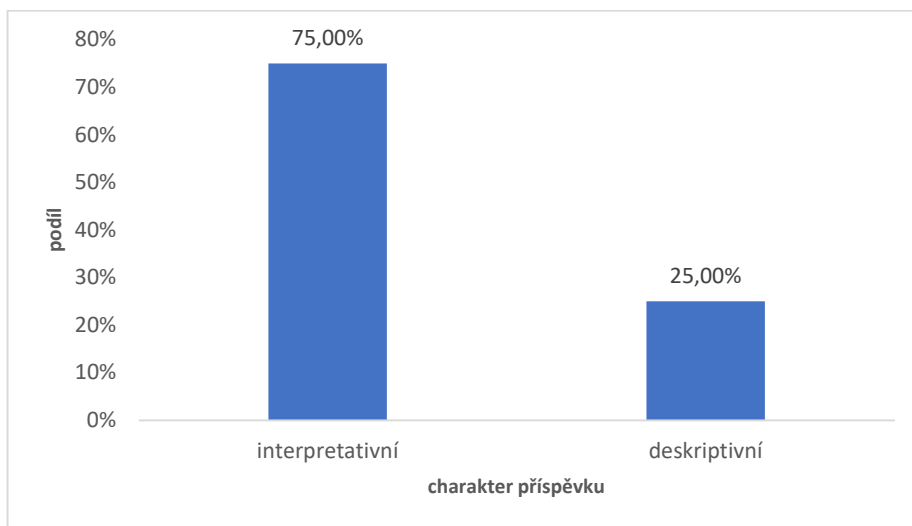

Druhé analyzované období mělo následující podobu:

Graf č.35 charakter příspěvku Události (2. období)

Graf č.36 charakter příspěvku Události v regionech (2. období)

Dle uvedených výsledků v grafech konstatuji, že tato hypotéza není potvrzena, protože předložené výsledky jsou zcela opačné – interpretativní charakter převyšuje v prvním období nad deskriptivním. I ve druhém období analyzovaných zpravodajství převyšoval rámec interpretativní. Tudíž ani zde má hypotéza není potvrzená.

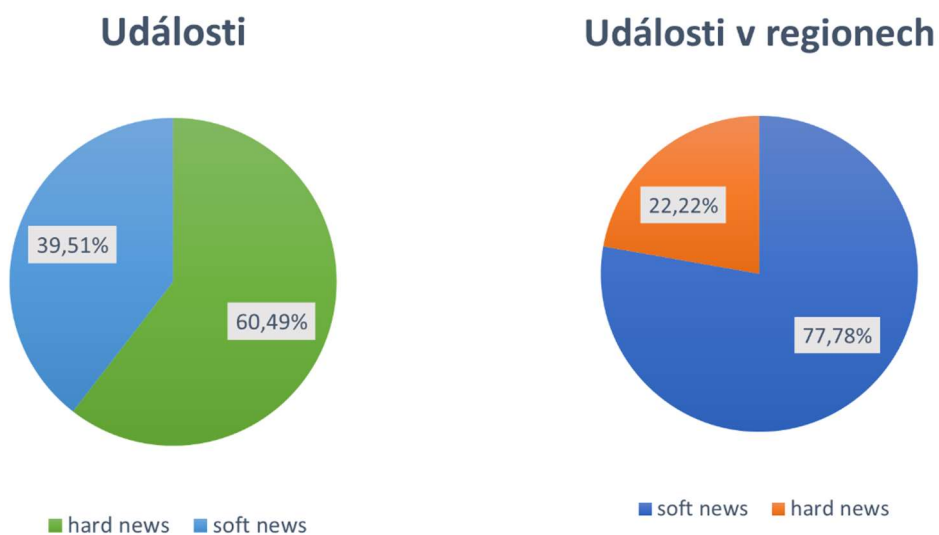
Tento výsledek ukazuje, že zpravodajské příspěvky byly více popisné, uváděly více informací a zejména vysvětlení souvislostí – jak již bylo zmíněno, interpretativní příspěvky odpovídají na otázku *Proč?* což nyní při zpětném ohlédnutí k procesu analýzy potvrzují. Potvrdilo se tedy tvrzení Zatloukala (2006), že při konfliktní události převyšuje interpretativní rámec.

Následující hypotéza byla formulována takto: „*Předpokládáme vyšší počet hard news zejména v prvním sledovaném období. Hard news budou při porovnání zvolených pořadů převažovat v pořadu Události.*“

Poměr hard news a soft news v prvním analyzovaném období vypadal následovně:

Graf č. 37 poměr hard news a soft news Události (1. období) – vlevo

Graf č. 38 poměr hard news a soft news Události v regionech (1. období) – vpravo

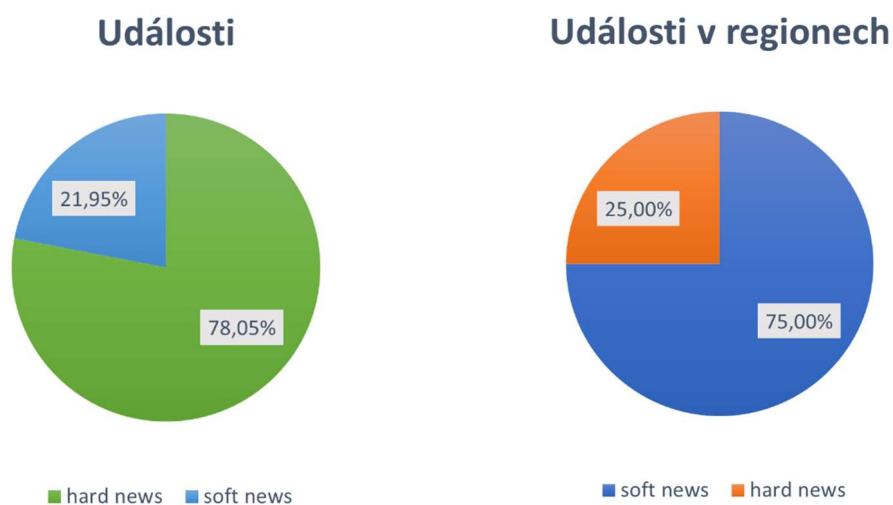

Toto srovnání ukazuje, že poměr hard news a soft news byl v analyzovaných pořadech zcela opačný.

Druhé sledované období přineslo podobné výsledky:

Graf č. 39 poměr hard news a soft news Události (2. období) – vlevo

Graf č. 40 poměr hard news a soft news Události v regionech (2. období) – vpravo

Tato hypotéza je potvrzena z poloviny. První část se nepotvrdila, jelikož v prvním sledovaném období celkově není procentuální zastoupení hard news větší než v období druhém. Druhá část hypotézy potvrdit lze, jelikož předpoklad, že Události budou mít větší výskyt hard news oproti Událostem v regionech, byl správný.

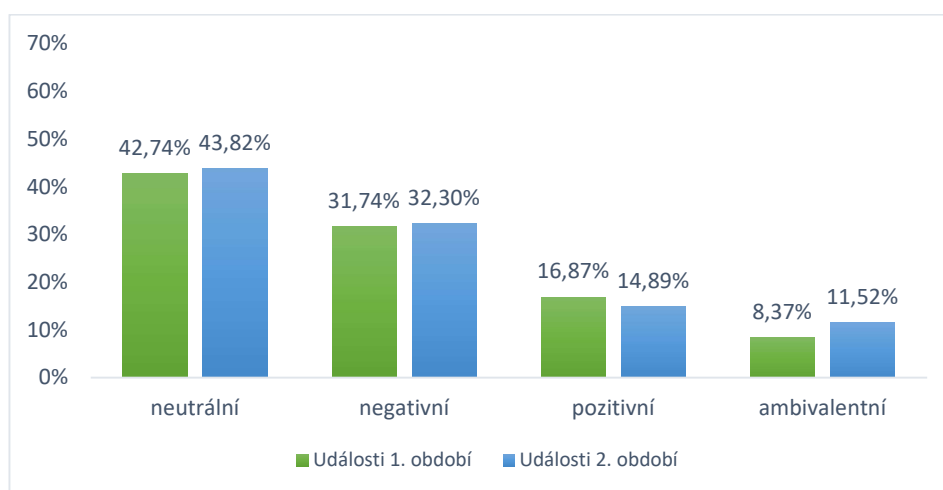
Výsledky opět odkazují k povahám analyzovaných zpravodajství. Celostátní vysílání má nejen delší časový prostor pro více příspěvků a může tak umístit aktuální zprávy, ale vybírány jsou také události, jež do kategorie hard news spadají větší mírou. Jak jsem totiž již konstatovala u tematické skladby příspěvků, Události v regionech mají značnější výskyt událostí týkajících se konkrétních lidí, příběhů nebo zajímavostí, které ač jsou zajímavé jakkoliv, jejich nutnost na odvysílání ihned je zcela jistě menší než u příspěvků v Událostech.

Poslední hypotéza H7c zněla takto: „Vzhledem k tomu, že zkoumaným tématem ve zpravodajství je válka, bude v analyzovaném vzorku převažovat frekvence negativních výpovědí.“

Pro potvrzení této hypotézy musely být v rámci analýzy zaznamenány u původců výpovědí valence, jimiž byly komentována různá témata. Poměry těchto valencí u všech sledovaných původců byly zaznamenány ve formě složených grafů.

Pro srovnání dat mezi obdobími byl vytvořen graf, který zobrazuje valenci výpovědí dané relace a poměr konkrétní valence.

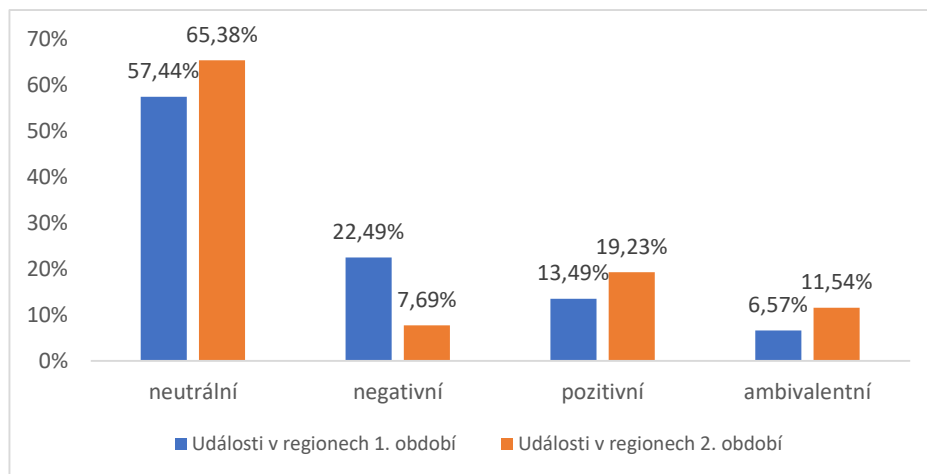
Graf č. 41 srovnání valence výpovědí Události

Při srovnání hodnot naměřených v relaci Události jsou celkové procentní hodnoty v analyzovaných obdobích velice srovnatelné, nelze si ale nevšimnout, že se ve druhém období navýšilo procentuální zastoupení neutrálních, negativních a ambivalentních výpovědí. U posledních dvou uvedených došlo k nárůstu dle mého mimo jiné proto, že byly ve velkém

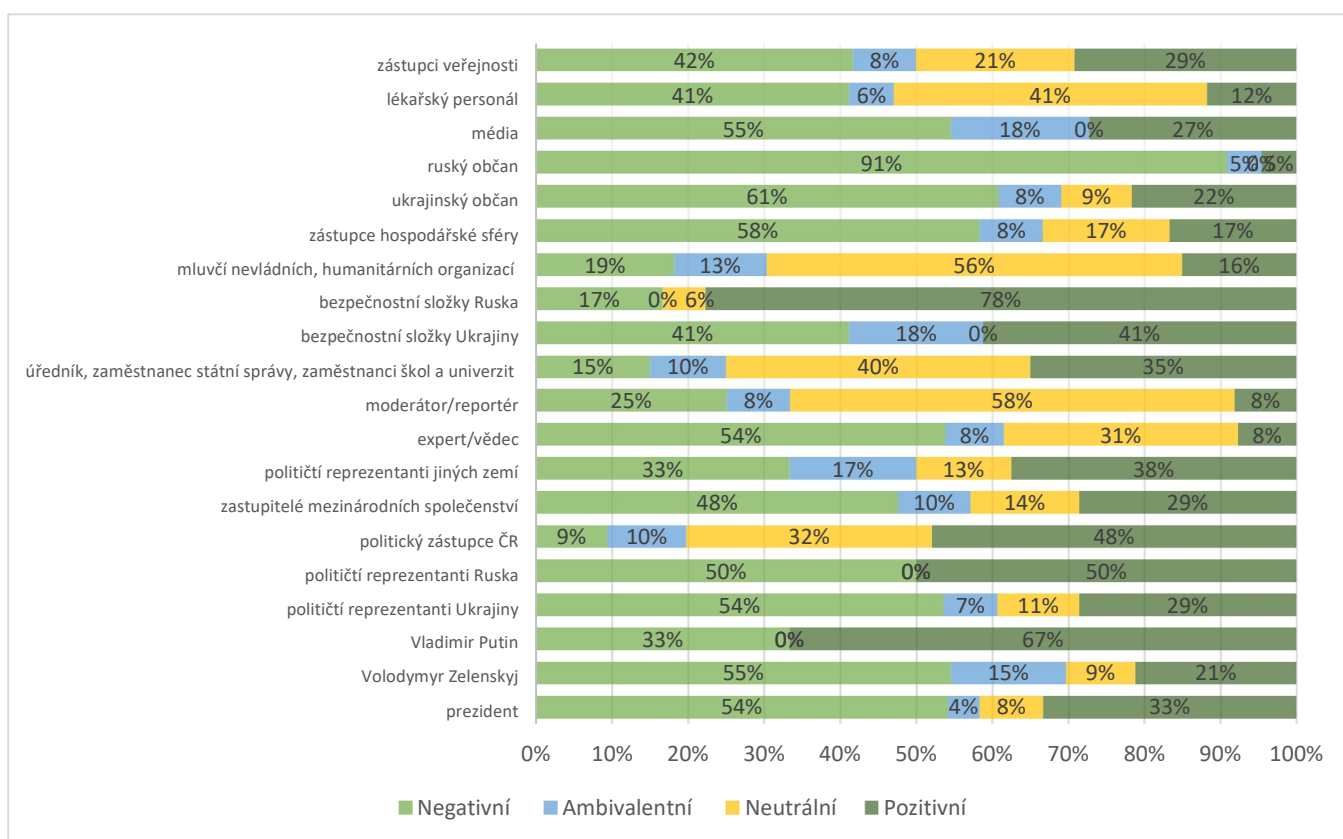
počtu zastoupeny příspěvky o dopadech války a sankcí na Rusko, což jsou témata, která prvky negativity, tedy i části ambivalence, obsahují a promítají toto do výpovědi.

Graf č. 42 srovnání valence výpovědí Události v regionech

Dále jsem shrnula do grafu poměrová zastoupení valencí výpovědí u konkrétních původců výpovědi.

Graf č. 43 valence výpovědí Události v prvním analyzovaném období

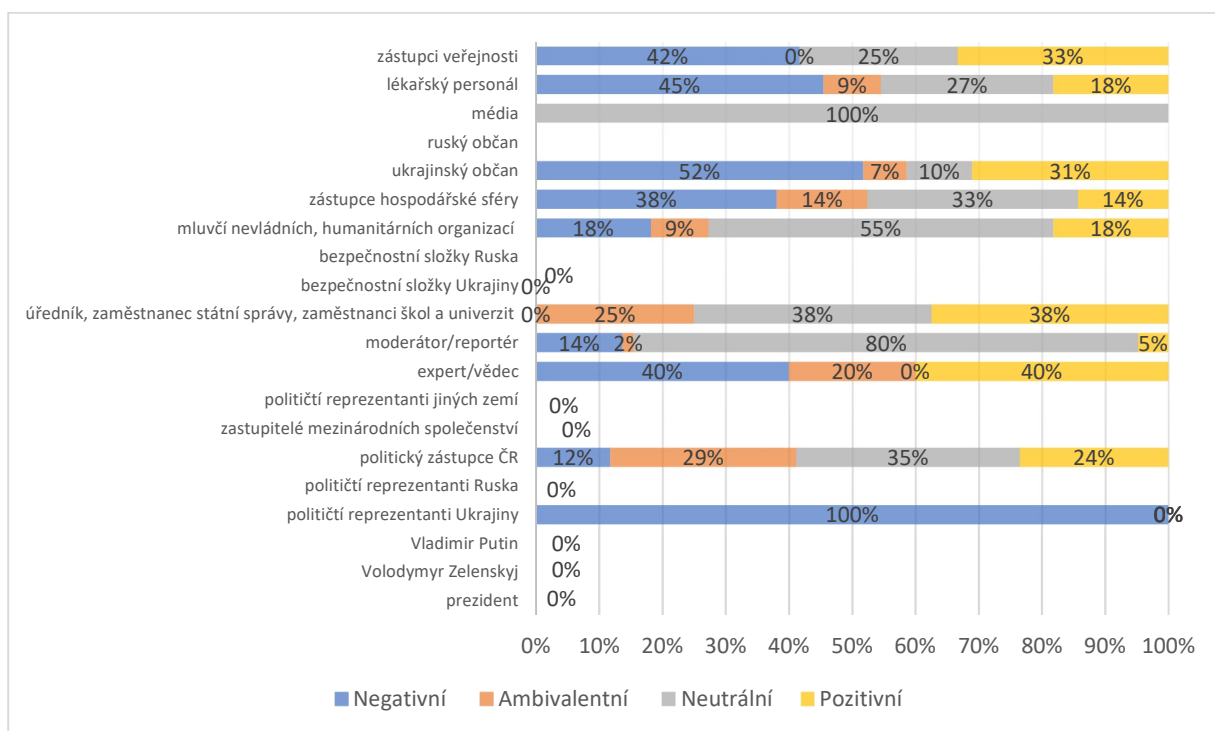

Celkové zjištěné poměry z počtu výpovědí 1446 v procentuálním zastoupení: 8,37 % ambivalentních, 31,74 % negativních, 42,74 % neutrálních a 16,87 % pozitivních výpovědí.

Nejvíce negativních výpovědí bylo zaznamenáno u občanů zemí konfliktu, tedy jak ruské, tak ukrajinské strany, dále hospodářské sféry, expertů, prezidentů ostatních zemí a prezidenta Ukrajiny, Volodymyra Zelenského, ale i ze strany médií.

U pozitivních výpovědí lze zaznamenat vysoká procenta u opačné strany konfliktu, tedy Ruska. Vladimir Putin a bezpečnostní ruské složky mají vysoké hodnoty pozitivních vyjádření, jelikož ve svých vyjádřeních pozitivně přistupovali vývoj války a bojů obecně, válku prezentovali v pozitivním světle.

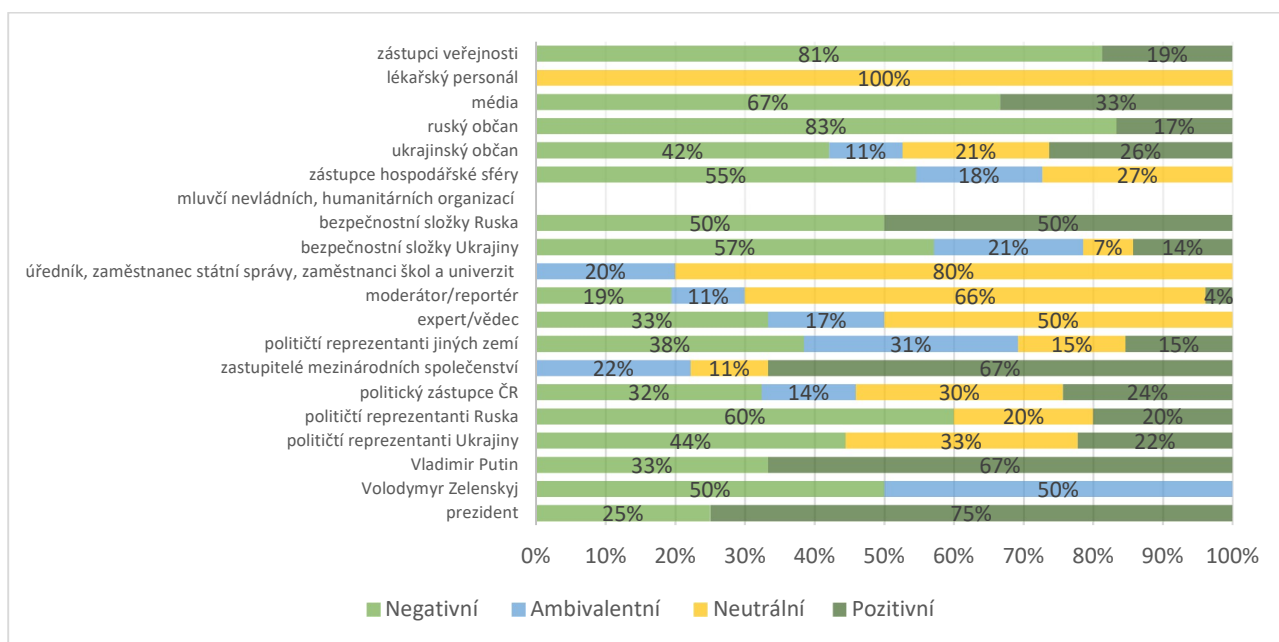
Graf č. 44 valence výpovědí Události v regionech v prvním analyzovaném období

Celkové zjištěné poměry z počtu výpovědí 289 v procentuálním zastoupení: 6,57 % ambivalentních, 22,49 % negativních, 57,44 % neutrálních, 13,49 % pozitivních výpovědí.

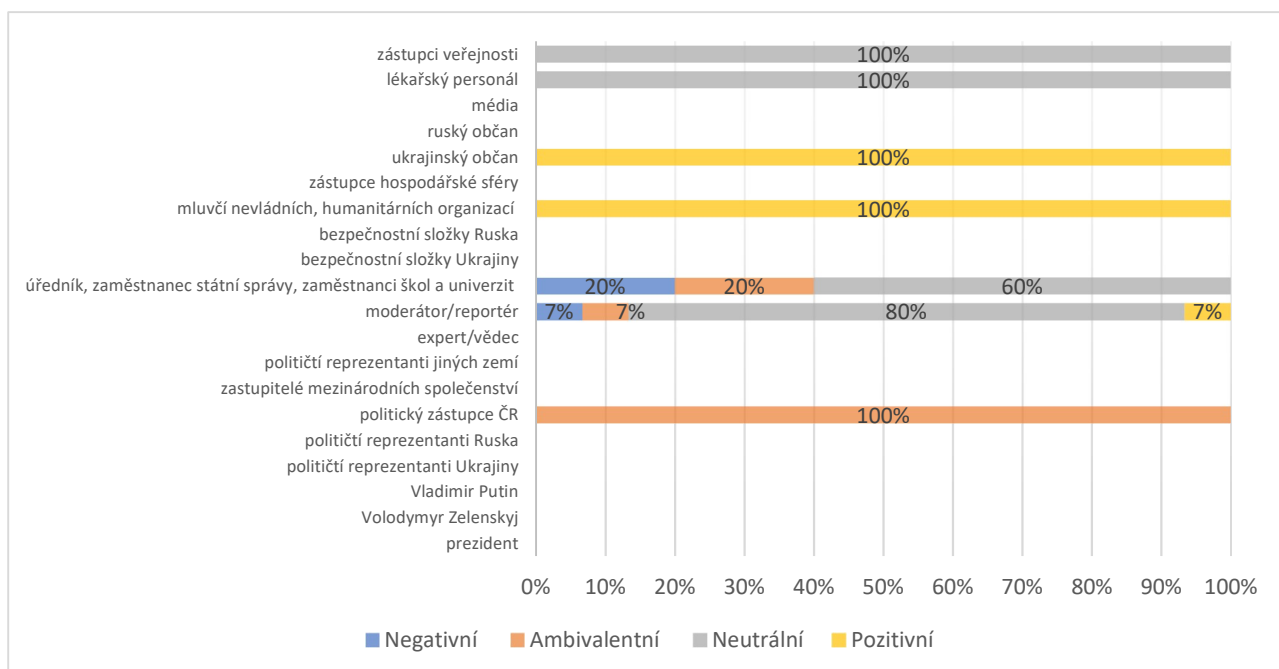
V regionálním vysílání už byla užší škála původců výpovědí, proto i porovnání valencí výpovědí nabízí již méně dat.

Graf č. 45 valence výpovědí Události ve druhém analyzovaném období

Celkové zjištěné poměry z počtu výpovědí 356 v procentuálním zastoupení: 11,52 % ambivalentních, 32,30 % negativních, 43,82 % neutrálních, 14,89 % pozitivních výpovědí.

Graf č. 46 valence výpovědí Události v regionech ve druhém analyzovaném období

Celkové zjištěné poměry z počtu výpovědí 26 výpovědí v procentuálním zastoupení: 11,54 % ambivalentních, 7,69 % negativních, 65,38 % neutrálních, 19,23 % pozitivních výpovědí.

Jelikož data ukázala největší zastoupení původců výpovědí moderátor/redaktor, při zaměření se na výsledky o valenci výpovědí této kategorie, zastoupena byla ve všech srovnáních nejvíce neutrální výpověď, což odpovídá povaze veřejnoprávního vysílání, ale nelze opomenout zmínku o vysokém poměru zastoupení i negativních výpovědí, které např. u Událostí v prvním analyzovaném období tvořily podíl 25 % výpovědí.

Tyto výsledky odkazují k tomu, že při válečném tématu se při vysílání ani moderátoři, redaktoři nevyjadřovali pouze nestranně, neutrálně. Nejčastěji byla negativní výpověď přítomna například na základě užití negativních přídavných jmen, příkladem popis, komentář k dopadům války, o zničené infrastruktuře aj.

Oproti ukrajinskému postoji byla valence ruských výpovědí, pochopitelně a očekávaně, rozdílná. Ruský prezident Putin, stejně jako ruské bezpečnostní složky, samozřejmě vystupovali s pozitivním přístupem k válce a k úspěchům Ruska, na stranu druhou ruští občané výslovně válku nepodporovali a prostor byl velmi často určen právě ruským občanům, kteří s válkou nesouhlasí nebo poukazují na negativní dopady.

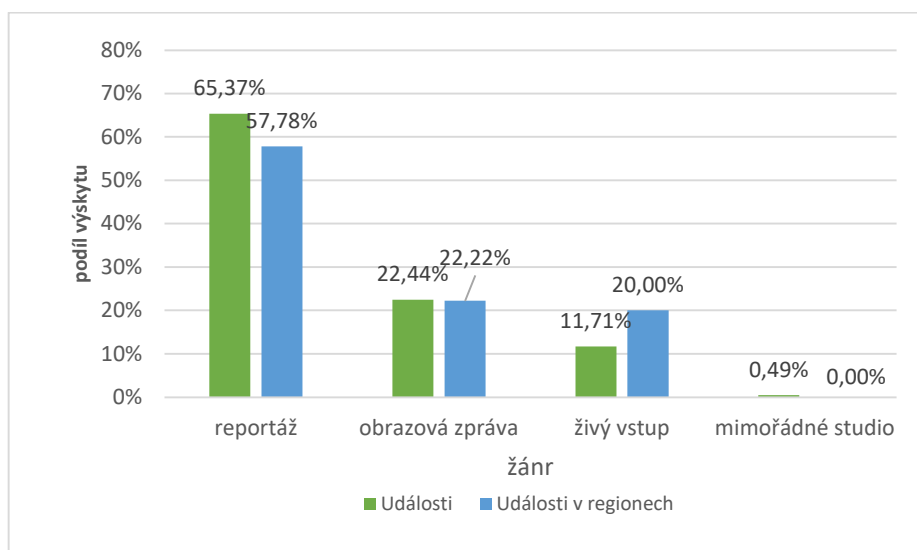
Touto analýzou jsem zjistila, že v obou zpravodajských pořadech tvořily neutrální výpovědi největší podíl, což v jisté míře odpovídá tendenci zpravodajství o nestrannosti při prezentaci celkového obrazu války. Pokud se zaměříme na konkrétní původce výpovědí, odpovídají hodnoty předpokládanému postoji k válce a užitým rámcům. U válečného tématu není ani velkým výzkumným překvapením, že je vysoce zastoupena negativní valence, která byla přítomna často i u politických zástupců, u kterých by někteří očekávali objektivní neutrálnost, ale vzhledem k vyjadřování postojů k válce je negativita pochopitelná.

Tato poslední hypotéza nemůže být prohlášena za potvrzenou, jelikož negativní výpovědi zajímaly především pozici druhou, a to za neutrální výpovědí, což je ve své podstatě výsledek správný, analyzujeme-li veřejnoprávní zpravodajství, jež by mělo prezentovat zejména tento typ výpovědí.

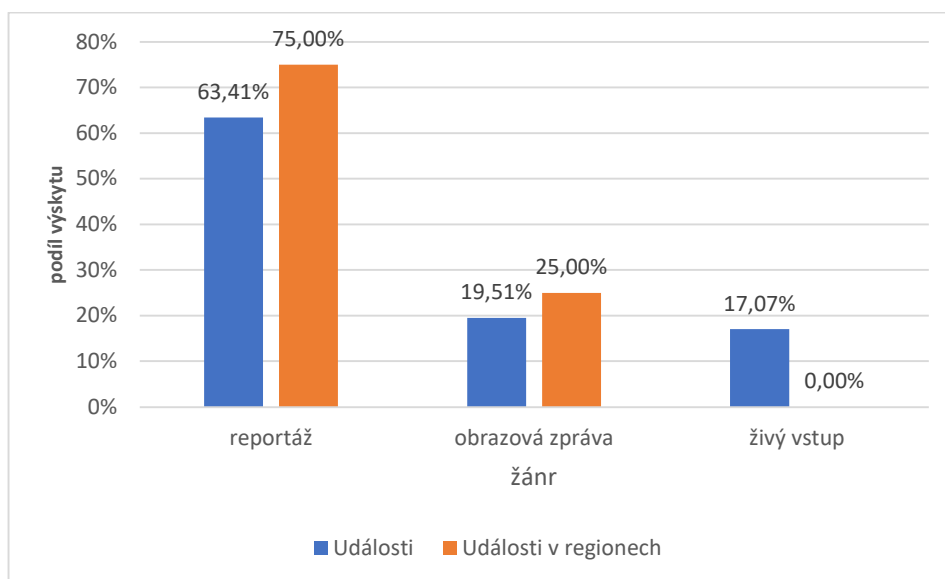
Celkově byl poměr mezi neutralitou a negativitou značně ovlivněn právě původcem výpovědí č.10 – moderátor/reportér, jejichž neutralita převyšovala. Pokud bychom tedy zvažili tento fakt, mohu prohlásit předpoklad při tvorbě hypotéz za správný.

Pro doplnění zodpovězení hypotézy byly v rámci analýzy kódovány žánry příspěvků. Výsledky a jejich následné srovnání vypadá následovně:

Graf č. 47 žánr (1. období)

Graf č. 48 žánr (2. období)

Díky znázorněným hodnotám můžeme vidět, že v obou pořadech v obou obdobích převyšoval žánr reportáže. Tyto výsledky jsou pro mě překvapením zejména z důvodu, že jsem především v prvním zkoumaném období očekávala mnohem větší zastoupení mimořádného vysílání, a to v celostátním vysílání. Naopak se jednalo pouze o zprávu, kdy byl vyhlášen nouzový stav České republiky, a to pouze z důvodu možnosti poskytovat potřebnou pomoc Ukrajině. V druhém období se v regionálním vysílání rovněž neužíval žánr živého výstupu, jelikož témata a prezentované události byly zpracovány formou připravených reportáží.

6. Shrnutí

Na základě uvedených dat a výsledků nyní mohu přistoupit ke shrnutí analýzy a odpovědi na stanovené hlavní výzkumné otázky.

Výzkumnou metodou obsahové analýzy byly shromážděna data v kategoriích, které jsem si stanovila. Dále tato data byla zpracována do grafů pro přehlednost zjištěných informací. Musím poznamenat, že proces kódování byl od začátku do konce podnětný, jelikož ač by se mohlo zdát, že se zprávy budou opakovat, bylo zpravodajství různorodé a tím pádem i vyvážené.

Pokud shrnu výsledky výzkumných otázek, odpovědi jsou následující.

HVO1: Jaký byl mediální obraz války na Ukrajině ve vysílání České televize?

Mediální obraz války na Ukrajině ve vysílání České televize splnil na základě předpokladu o vysílání veřejnoprávní televize většinu očekávaných vzorců a postupů zpravodajské tvorby. Tematická skladba odpovídala období vysílání příspěvků, resp. odraz válečné situace byl znatelný zejména v prvním sledovaném období, kdy téma války pokrylo většinu vysílacího času ve zpravodajství.

Jak jsem v této práci již několikrát zmínila, měření stoprocentní objektivity není ve své podstatě možné, ale na základě výsledných dat je dle mé empirické zkušenosti s analyzovanými obdobími vysílání skladba témat vyvážená a odpovídající aktuálnímu dění jak na území České republiky, tak v zahraničí. Na základě rámců lze vyčíst i navzdory tendence nestrannosti postoj k intervenci Ruska na ukrajinském území, a to postoj negativní, založený zcela pochopitelně na demokratických hodnotách západního světa.

HVO2: Jak velký prostor byl válce na Ukrajině věnován ve zpravodajství České televize?

Prostor věnovaný válce na Ukrajině byl ve vysílání dvou sledovaných zpravodajstvích poměrně odlišný. Co se týče prvního sledovaného období, tedy února po vypuknutí konfliktu, událost se stala na základě své aktuálnosti, kulturní i demografické blízkosti hlavním tématem zejména v celostátním vysílání, Událostech. Téma bylo rovněž značně pokryto i v regionálním vysílání, nicméně na rozdíl od zmíněné celostátní relace byl poměr doplněn i o témata jiná, která na základě povahy regionální televize byla rovněž pro diváky aktuální.

Ve druhém analyzovaném období bylo pokrytí tématu ve vysílání už poměrně odlišné. Přirozeně byl po uplynutí půl roku znatelný úbytek zpráv o válce v obou sledovaných relacích.

V Událostech ale stále zůstal poměr válečného tématu skoro až třetinový z celkového vysílacího času, naopak v regionálním vysílání se během týdne, kde jsem očekávala značné pokrytí tématu na základě období nástupu dětí do škol – důležitého socializačního období pro uprchlíky, bylo téma pokryto v malé míře, ve dvou dnech se dokonce téma již nevyskytovalo vůbec.

Samozřejmě jsou časové údaje o vysílaném obsahu závislé na tom, jaké období bylo zvoleno. Je pravděpodobné, že pokud bych na tuto analýzu navázala a provedla delší výzkum v délce jednoho roku, mohlo by se ukázat, že trend vypadal rozdílně. Nicméně pro shrnutí odpovědi na základě výzkumu mohu prohlásit, že časové mediální pokrytí odpovídalo jak aktuálnímu válečnému vývoji, tak povahám analyzovaných pořadů.

HVO3: Jaké byly rozdíly ve formálních a obsahových postupech při tvorbě mediálního obrazu ukrajinsko-ruské války v pořadech Události a Události v regionech (Ostrava)?

Mezi zvolenými relacemi, Událostmi a Událostmi v regionech, jsou rozdíly v postupech tvorby zpravodajství poměrně znatelné. V zásadě každý graf, každé srovnání znázorňuje jisté rozdíly, které odpovídají povahám zmíněných zpravodajských pořadů a jejich odlišnostem.

V Událostech byly využívány prozápadní, protiruské, ale i humanitární rámce, prezentovány byly události jak domácí, tak zahraniční. Významné zastoupení měly zprávy, jež představovaly hard news, tedy velice aktuální zprávy, které byly umožněny zejména díky přítomnosti zahraničních zpravodajů na území konfliktu. Rovněž pokrytí původců výpovědi a témat odráží snahu o co nejširší škálu informací, které jsou divákům podávány. Válka byla prezentována jak z pohledu bojů a bojišť, tak z pohledu politických mezinárodních jednání, ale i skrze dopady na obyvatele konfliktu či dokonce na situaci v České republice, sociální i ekonomickou. Častým zdůrazněním tématu skrze opakování a umístění témat na první příčky byla tato témata divákům připomínána a často ve zmíněných rámcích.

Ekonomické a hospodářské dopady byly často nástrojem, jak byla válka prezentována z pohledu západních zemí – tedy nejen jako nelegální, ale rovněž jako velice negativní pro globální ekonomickou situaci. Na základě humanitárních rámců a volbě témat o uprchlících a celosvětové pomoci byly rovněž poukázány tendence západního světa, včetně České republiky, pomáhat a situaci vyřešit co nejdříve.

Regionální vysílání Události v regionech využívalo nástrojů, jež odpovídají možnostem tohoto typu zpravodajství. Válka tak mohla být prezentována díky konkrétním příběhům o uprchlících, situacím v regionálních firmách nebo také na základě názorového postoje obyvatel. Tato sociální témata se dostávala na první příčky ve vysílání, přesněji v prvním sledovaném období.

Potvrdilo se, že tento typ zpravodajství je důležitý pro bližší pocítění dopadů války na všechny z nás, jelikož nabízí prostor, kde poukázat na konkrétní dopady války v našem každodenním životě.

HVO4: Jakým způsobem se lišil vysílaný obsah o tématu po vypuknutí konfliktu v porovnání s časovým odstupem po půl roce od trvání války?

S časovým odstupem byly některé výsledky analýzy překvapující, z mého výzkumného pohledu šlo zejména o zajímavou proměnu obecně ve výskytu tématu v relacích. Jak již bylo uvedeno, v regionálním zpravodajství bylo očekáváno větší zastoupení válečného tématu i ve druhém období. Celostátní vysílání v tomto ohledu předpoklad splnilo, nejen na základě zpravodajské hodnoty negativity byly zprávy o válečném tématu do zpravodajství zařazovány v menším, ale stále značném počtu.

Po půlročním odstupem od začátku konfliktu se změnila pochopitelně tematická skladba pořadů, ale nešlo o témata značně rozdílná, mnohdy změna proběhla v podobném významovém okruhu, tedy např. uprchlíci a poté jejich socializace ve společnosti. Překvapivým pro mě bylo časové srovnání původců výpovědi, zejména tedy výběr 6 nejfrekventovanějších, kde jsem očekávala značnější diferenciaci na základě uplynutí času od vypuknutí války.

Je samozřejmé, že po půl roce od počátku války je referována jiným způsobem než při prvním období, kdy je situace nejaktuálnější, nejpřekvapivější a z pohledu médií možná zajímavější. I přes to celostátní vysílání referovalo o situaci dostatečně, různorodě a aktuálně. Obsah věnovaný válce v regionálním vysílání na stranu druhou byl ve druhém období znatelně menší, což ale poukazuje na základě výzkumu pozitivně na to, že sledovaná zpravodajství vysílají dle svých charakteristik, cílů a zejména na základě aktuálnosti pro publikum. Proto úzce demograficky konkretizované studio zpracovávalo jiná, pro region aktuálnější témata.

7. Závěr

Cílem předkládané diplomové práce byla analýza a popis mediálního obrazu války na Ukrajině ve vysílání České televize, a to na základě srovnání dvou zpravodajských relací, celostátních Událostí a regionálních Události v regionech Ostrava, stejně tak komparací dvou časových období.

Práce byla rozdělena na teoretickou, metodologickou a analytickou část. V první, teoretické části, byla pozornost věnována teoretickým konceptům pro výzkum médií a kontextu výzkumu. Následná metodologická část sloužila pro představení metody výzkumu a ke stanovení výzkumných otázek a hypotéz. Na tomto základě byla dále vypracována operacionalizace a stanovení jednotlivých kategorií a proměnných. V části analytické byl proveden výzkum, jehož výsledky byly zpracovány do grafů pro přehlednou prezentaci zjištěných dat. Díky těmto výsledkům mohl být poskytnut souhrn odpovědí na výzkumné otázky a hypotézy pro sumarizaci prezentace válečného tématu optikou veřejnoprávního média.

Zkoumané zpravodajské relace České televize prezentují válečný konflikt na Ukrajině dle svých výsledků způsobem odpovídajícím jejich povaze a možnostech vysílání. Při přihlédnutí k cílovému publiku konkrétních zpravodajství odpovídal jak výběr prezentovaných událostí, témat, tak poté jejich zpracování.

Skladba regionálního vysílání odkazovala ke konkrétnějším událostem, příběhům, zprávy byly domácího charakteru a referovaly o dění v Moravskoslezském kraji, nejčastěji v humanitárním rámci. Celostátní zpravodajství Události vysílalo vyšší počet zahraničních zpráv, tedy referovalo více o dění v zahraničí, a to o válečné situaci na Ukrajině. Krom humanitárního a protiruského rámce byly zprávy prezentovány v prozápadním rámci, ke kterému se rovněž vztahovala tematická agenda sankcí na Rusko, dopadů války na západní svět, mírovým tendencím apod.

Zvolené teoretické přístupy pro výzkum médií se ve většině případů ukázaly jako platné, přínosné a v analyzovaném zpravodajství prokazatelné. Na základě zjištěných výsledků mohu prohlásit, že uvedené mediální koncepty a nástroje, tedy zpravodajské hodnoty, gatekeeping vliv na tematickou skladbu relací, stejně tak agenda-setting, priming, framing poukázaly na mnohé aspekty, které se při analýze nejen vyskytovaly, ale jsou svým způsobem tímto výzkumem potvrzeny. Válka byla veřejnoprávní televizí prezentována jako zásadní téma, jemuž by diváci měli věnovat pozornost. Míra referování ve zpravodajství odpovídala stavu jak

ve společnosti, politickému dění, ale také stavu a vývoji války. Tato diplomová práce rovněž poukazuje na skutečnost, že oproti jiným válečným konfliktům ve světě věnuje Česká televize značnou a odpovídající pozornost ukrajinsko-ruské válce vzhledem k tomu, jak se dotýká české společnosti v mnoha aspektech.

Pro zpracování této práce byl prostudován značný počet výzkumů na podobné téma, stejně tak jako podkladů pro teoretický základ, výzkum tak mohl přinést zajímavé poznatky na základě různých mediálních teoretických konceptů. Mnohá z uvedených zjištění sice nepřináší zásadní informace a výsledky, jež by přinesly zcela nové poznatky v této oborové oblasti, přesto volba komparace pořadů v kombinaci s časovým porovnáním přináší alespoň v určité míře, především na základě provedených podobných výzkumů, specifický úhel výzkumu jak v oblasti válečného tématu, tak výzkumu konkrétního zpravodajství.

V jistém měřítku zde byla snaha o jedinečný přístup k metodě výzkumu, tedy obsahové analýze, především pomocí volby sledovaných kategorií, jejich škály modifikovat dle cílů výzkumu a osobních výzkumných zájmů. Tato práce si dávala rovněž za cíl předložit takový přístup k analýze, na jejíž výsledky by se mohlo ve výzkumu dále navázat, toto bylo v rámci možností naplněno, jelikož z pozice výzkumníka jsem při analýze zaznamenala mnohé další příležitosti pro navazující výzkum. Stanovené cíle byly z mého pohledu naplněny, jelikož je předložena podoba prezentace války Českou televizí, stejně tak jako výsledky uvedené komparace. Část stanovených hypotéz nebyla potvrzena, většinou část hypotéz ale za potvrzenou prohlásit mohu.

Způsob, jakým byla válka Ukrajině zpracována Českou televizí, považuji za odpovídající veřejnoprávnímu vysílání, v celkovém shrnutí shledávám míru vyváženosti (dle možností) za dostatečnou, stejně tak v naplnění demokratických, prozápadních hodnot.

Při výběru tématu diplomové práce, který proběhl v loňském roce, jsem ani netušila, že toto téma bude značně aktuální i po roce od samotného vypuknutí války. Nejenže i nyní, na jaře v roce 2023, tedy rok poté, je téma bohužel stále ve vysílání přítomno, ale přibývají také nadále možnosti, jak konflikt mohou média zpracovat, a výzkumníci následně tyto obsahy zkoumat.

8. Zdroje

Agentura Focus. *Válka na Ukrajině optikou české veřejnosti*. In: *focus-agency.cz* [online]. 3. 5.2022 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.focus-agency.cz/z-nasich-vyzkumu/valka-na-ukrajine-optikou-ceske-verejnosti>

ATO – Asociace televizních organizací. *Analýza 1.1.-31.12. 2021/2022, TV živě+TS0-3 ke dni 1.1. 2023* [online]. 2023 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.ato.cz/>

ATO – Asociace televizních organizací. *Česká tvorba v TV sledovanosti vítězí nad zahraniční. Před obrazovkami trávíme průměrně 4 hodiny denně* [online]. 21. 11. 2022 [cit. 2023-02-10].

Dostupné z: <https://www.ato.cz/2022/ceska-tvorba-v-tv-sledovanosti-vitezi-nad-zahranicni-pred-obrazovkami-travime-prumerne-4-hodiny-denne/>

BELL, Martin. *TV News: How Far Should We Go?* British Journalism Review [online], 1997 [cit. 2023-02-10] 8/1, 7-16. DOI: <https://doi.org/10.1177/095647489700800102>

BENNETT, L. W. 1996. *News: The Politics of Illusion*. New York: Longman Publishers USA. ISBN: 9780582283350.

BERELSON, B. *Content Analysis in Communication Research*. Michigan: Free Press, 1952.

BERGER, Peter L; LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-46-1.

BIERNATZKI, William E. *War and media*, Communication Research Trends, Centre for the study of Communication and Culture, Vol 22, No. 3, 2003. Dostupné z: http://cscsc.scu.edu/trends/v22/v22_3.pdf

BOYON, N. *One year in, global public opinion about the war in Ukraine has remained remarkably stable*. In: *Ipsos.com* [online]. 20. 1. 2023 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.focus-agency.cz/z-nasich-vyzkumu/valka-na-ukrajine-optikou-ceske-verejnosti>

BREČKA, Samuel; BENKOVIČOVÁ, Dana. *Regionálne a lokálne médiá na Slovensku: Záverečná správa z riešenia výskumného projektu "Zmeny infraštruktúry médií na regionálnej a lokálnej úrovni v podmienkach nového územnosprávneho usporiadania Slovenska*. Bratislava: Print-Servis Národné centrum mediálnej komunikácie, 1998. ISBN 80-88755-80-8.

BROWN, R. M. *The Gatekeeper Reassessed: A Return to Lewin*. Journalism Quarterly. 56(3), [online] 1979 [cit. 2023-02-06]. 595–679. DOI: <https://doi.org/10.1177/107769907905600320>

BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001. ISBN 80-85947-67-6.

COHEN, Bernard C. *The Press and Foreign Policy*. Princeton: Princeton University Press, 1963.

Česká televize. *Česká televize začíná tlumočit Události do ukrajinštiny*. Tisková zpráva. In: *ceskatelevize.cz* [online]. 11. 3. 2022 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/press/tiskove-zpravy/?id=9666&strana=2=10&category=2>

Česká televize. *Kodex ČT* [online]. 2003 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>

Český statistický úřad. *10 nejčastějších státních občanství cizinců: cizinci – občané EU a občané třetích zemí v krajích ČR k 31. 12. 2015*. Zpracoval Český statistický úřad ve spolupráci s Ministerstvem vnitra ČR [online]. 2015 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/32912864/29002716_t1-07.pdf/bb67ea45-6a00-4df0-8b22-542d166afc09?version=1.0

ČT24. *CNN je průkopníkem nepřetržitého zpravodajství*. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 1. 6. 2010 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/1338018-cnn-je-prukopnikem-nepretrziteho-zpravodajstvi>

DIMITROVA, Daniela. *Comparative News Framing Analysis*. In: D'ANGELO, Paul, ed. *Doing News Framing Analysis II*. Taylor & Francis, 2018. ISBN: 9781315642239

DÓCZY, Jaroslav. *Vplyv regionálnych televízií na rozvoj regionálnej kultúry*. In: BEDNAŘÍK, Petr, Jan ČULÍK, Jaroslav DÓCZY, et al. *Autor - vize - meze - televize*. Praha: Česká televize, 2015. ISBN 978-80-7404-176-1.

ENTMAN, Robert M. *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*. *Journal of Communication*. 43, 51-58, 1993.

EVANS, Matt. *Framing international conflicts: Media coverage of fighting in the Middle East*. *International Journal of Media & Cultural Politics*, 6(2). [online]. 2010 [cit. 2023-03-09]. DOI: 10.1386/mcp.6.2.209_1

FALKHEIMER, J., & OLSSON, Eva Karin. *Depoliticizing terror: The news framing of the terrorist attacks in Norway, 22 July 2011*. *Media, War & Conflict*, 2015, 8(1), 70–85. DOI: <https://doi.org/10.1177/1750635214531109>

FALKHEIMER, Jesper; NORD, Lars; OLSSON; Eva-Karin. *Media Coverage Crisis Exploitation Characteristics: A Case Comparison Study*. *Journal of Public Relations Research*, 2015. DOI: 10.1080/1062726X.2014.976827.

FALKHEIMER, Jesper; OLSSON, Eva Karin. *Depoliticizing terror: The news framing of the terrorist attacks in Norway, 22 July 2011*. *Media, War & Conflict* [online]. 2015, vol. 8, no. 1, pp.

70-85 [cit. 2023-02-01]. DOI: 10.1177/1750635214531109. ISSN 1750-6352. Dostupné z: <http://mwc.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1750635214531109>

FLUSSER, Vilém. *Do universa technických obrazů*. Praha: nakladatelství OSVU 2001, 1985. Eseje. ISBN 80-238-7569-8.

GALTUNG, J. *Friedensjournalismus: Was, warum, wer, wie, wann, wo?* In: Kempf, W. & Schmidt-Regener, I. (eds.) *Krieg, Nationalismus, Rassismus und die Medien*. Münster: Lit, 3-20, 1998.

GALTUNG, Johan; RUGE, Mari H. *The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers*. *Journal of Peace Research* [online]. Oslo: Peace Research Institute, 1965, 2(1) [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/423011>

GAMSON, W. A.; MODIGLIANI, A. *Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructionist approach*. *American Journal of Sociology*, 1989, 95(1). DOI: <https://doi.org/10.1086/229213>

GAZDA, Imrich. In: BELOBRAD, Michal. 2008. *Kvalitatívna a kvantitatívna analýza spravodajských relácií slovenských mienkotvorných televízií: zborník z odborných seminárov Katedry žurnalistiky FF KU: k riešeniu projektovej úlohy VEGA 1/3692/06*. Ružomberok: Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta. Vedecké podujatia. ISBN 978-80-8084-323-6.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. ISBN:80-7203-124-4

GREGORY, T. *Bias in Media Coverage of Conflict*. Pearson Global Forum Convenes Academics, Practitioners to Discuss Global Discrimination & Marginalization. In: harris.uchicago.edu [online]. 13. 1. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://harris.uchicago.edu/news-events/news/bias-media-coverage-conflict>

GOFFMAN, Erving. *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Boston: Northeastern University Press, 1974. ISBN 0-930350-91-X.

HANITZSCH, Thomas. *Journalists as Peacekeeping Force? Peace journalism and mass communication theory*. *Journalism Studies*, vol 5, no. 4. [online]. 2004 [cit. 2023-02-04]. DOI: 10.1080/14616700412331296419

HAVLÍČEK, P. *Obsahová analýza nabízí nezaujatost a přehled*. In: hn.cz [online]. 19. 1. 2005 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://hn.cz/c1-15507760-obsahova-analyza-nabizi-nezaujatost-a-prehled>

- HOUDEK, P. *Za Ukrajinou stojí 90 procent české společnosti. Ale to neznamená, že proti těm zbylým máme používat právo jako kladivo*. In: denikn.cz [online]. 11. 3. 2022 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://denikn.cz/834512/za-ukrajinou-stoji-90-procent-ceske-spolecnosti-ale-to-neznamena-ze-proti-tem-zbylym-mame-pouzivat-pravo-jako-kladivo/>
- HURTÍKOVÁ, Hana. *Framing televizního zpravodajství a jeho účinek na formování politických postojů veřejnosti: případová studie pádu vlády Mirka Topolánka v roce 2009*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2016. Politika a společnost. ISBN 978-80-7325-400-1.
- IYENGAR, S.; KINDER, D. R.; PETERS, M. D.; KROSNICK, J. A. *The evening news and presidential evaluations*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1984, 46(4), 778–787. DOI: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.46.4.778>
- IYENGAR, S.; PETERS, M. D.; KINDER, D. R. *Experimental demonstrations of the “not-so-minimal” consequences of television news programs*. *American Political Science Review*, 1982, 76, 848–858.
- IYENGAR, Shanto. *Framing Responsibility for Political Issues: The Case of Poverty*. *Political Behavior*, 1990, 12 (1): 19–40.
- KLVAŇOVÁ, Radka. *Uprchlíci v zahraničí na stránkách českého tisku*. In: Migraceonline.cz [online]. Multikulturální centrum Praha, 2007 [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: http://www.mkc.cz/uploaded/download/Cizinci_nasinci_a_media.pdf.
- KŘÍŽKOVÁ, Martina et al. *Cizinci, našinci a média: mediální analýzy*. Praha: Multikulturální centrum ve spolupráci s UNHCR, 2007. 106 s. ISBN 978-80-239-8475-0
- LAPČÍK, Marek. *Televizní zpravodajství jako paradox: jak (ne)rozumět zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci pro Centrum kulturních mediálních a komunikačních studií při Filozofické fakultě Univerzity Palackého, 2012. ISBN 978-80-244-3326-4.
- LEWIN, K. *Frontiers in group dynamics: concept, method and reality in social science; social equilibria and social change*. *Human Relations*. 1947, 1, 5–41. DOI: <https://doi.org/10.1177/001872674700100103>
- LIPPMANN, Walter. *Public Opinion*. New York: Harcourt, Brace and Company Inc, 1922.
- LOKŠÍK, M. *Regionální televizní zpravodajství ve vysílání celoplošných televizí*. In: Waschková Čísařová, Lenka (ed.). *Regionální média v evropském kontextu*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4473-9.
- LOKŠÍK, Martin. *Televizní zpráva a televizní zpravodajství*. In: OSVALDOVÁ, Barbora, 2011. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1899-9.

MAHER, Michael T. *Framing : an emerging paradigm or a phase of agenda setting?* In: REESE, Stephen D., GANDY JR., Oscar H. a GRANT, August E. *Framing public life : perspectives on media and our understanding of the social world*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 2003, 83–94. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781410605689>

MCCOMBS, M. E.; SHAW, D. L. The Agenda-Setting Function of Mass Media. *The Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176–187, 1972. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2747787>

MCCOMBS, Maxwell E. *Setting the Agenda. The Mass Media and Public Opinion*. Cambridge: Polity Press, 2004. ISBN 9780745681085.

MCCOMBS, Maxwell E. *Setting the agenda: the mass media and public opinion*. Cambridge: Polity Press, 2004. ISBN: 9780745623122.

Ministerstvo kultury České republiky. *Veřejnoprávní vysílání* [online]. [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/verejnopravni-vysilani-cs-489>

NEČAS, V. *Mediální agenda a korelační analýza*. In: Škodová, Markéta, Vlastimil Nečas (eds.). 2009. *Veřejná a mediální agenda: komparativní analýza tematizace veřejné sféry*. Praha: Professional Publishing. 148 s. ISBN 978-80-7431-009-6.

NYGREN, G.; GLOWACKI, M.; HÖK, J.; KIRIA, I.; ORLOVA D. & TARADAI D. *Journalism in the Crossfire*. *Journalism Studies*. 2018, 19:7, 1059–1078. DOI: [10.1080/1461670X.2016.1251332](https://doi.org/10.1080/1461670X.2016.1251332)

OLEKŠÁK, Peter; ZASEPA, Tadeusz. *Mediálna výchova*. Ružomberok: Katolícka univerzita v Ružomberku, 2008. ISBN 978-80-8084-291-8.

PAVELKA, Jiří; GALVASOVÁ, Iva. *Problémy medializace společenských témat v masových médiích*. Gender up [online]. 2008 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: http://projekt-gender.upol.cz/soubory/VZ_006_Problemy_medializace.pdf

REESE, Stephen D. *Framing public life: a bridging model for media research*. In: REESE, Stephen D., GANDY JR., Oscar H. a GRANT, August E. *Framing public life : perspectives on media and our understanding of the social world*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 2003. ISBN: 9780805849264.

ROŽÁNEK, F. *Data: Válka na Ukrajině stále zajímá televizní diváky, přibylo těch mladších*. In: *Lupa.cz* [online]. 23. 3. 2022 [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/aktuality/data-valka-na-ukrajine-stale-zajima-televizni-divaky-pribylo-tech-mladsich/>

ŘIHÁČKOVÁ, Věra. *Foreign policy and external security: The diverging trajectories of domestic actors vis-à-vis the Russian-Ukrainian conflict*. In KUCHARCZYK, Jacek a Grigorij MESEŽNIKOV, ed. *Diverging voices, converging policies: the Visegrad states' reactions to the Russia-Ukraine conflict*. Praha: Heinrich-Böll-Stiftung, 2015. ISBN 9788361340294.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Konstrukce reality – reprezentace druhých*. Pp. 345–360 in Foret, M. – Lapčík, M. – Orság, P. (eds.): *Média dnes. Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008. ISBN 978-80-244-2023-3.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3568-9.

SEIB, Philip. *News and Foreign Policy: Defining Influence, Balancing Power*. In: STUART, Allan. *The Routledge Companion to News and Journalism* (Routledge Media and Cultural Studies Companions). Taylor & Francis [online]. 2009. [citováno 2023-01-15]. Dostupné z: https://bpb-use1.wpmucdn.com/sites.psu.edu/dist/f/5180/files/2014/08/The_Routledge_Companion_to_News_and_Journalism.pdf

SHOEMAKER, P.J.; VOS, T. *Gatekeeping Theory* (1st ed.). Routledge, 2009. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203931653>

SHOEMAKER, Pamela. *Gatekeeping*. SAGE Publications, 1991. ISBN: 9780803944367.

SCHERER, Helmut. *Úvod do metody obsahové analýzy*. In SCHULZ, Winfried, et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Vydání 1. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-548-5.

SCHULZ, Winfried; REIFOVÁ, Irena. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0827-8.

SIEBERT, F. S.; PETERSON, T.; SCHRAMM, W. *Four Theories of the Press: The Authoritarian, Libertarian, Social Responsibility, and Soviet Communist Concepts of What the Press Should Be and Do*. University of Illinois Press, 1984. DOI: <https://doi.org/10.5406/j.ctv1nhr0v>

SIMMONS, A. M. Putin Announces Special Military Operation in Eastern Ukraine. In: wsj.com [online]. 2022 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/livecoverage/russia-ukraine-latest-news/card/putin-announces-special-military-operation-in-eastern-ukraine-BBbiFSHMKssPMTur01Vh>

ŠKODOVÁ, Markéta (ed.), Jan Červenka, Vlastimil Nečas, František Kalvas, Paulína Tabery, Tomáš Trampota. 2008. *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-7330-151-4.

ŠKODOVÁ, Markéta; Vlastimil NEČAS; ČERVENKA, Jan. *Veřejná a mediální agenda: komparativní analýza tematizace veřejné sféry*. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-7431-009-6.

TABERY, Paulína. *První a druhý stupeň nastolování agendy (agenda setting), rámcování (framing) a vypíchnutí (priming)*. In: ŠKODOVÁ, Markéta, NEČAS, Vlastimil, ČERVENKA, Jan, TABERY,

- Paulína, KALVAS, František a TRAMPOTA, Tomáš. *Agenda-setting : teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-7330-151-4.
- THUSSU, Daya Kishan; FREEDMAN, Des. *War and the Media: Reporting Conflict 24/7*. London: Sage Publications, 2003. ISBN 0-7619-4312-9.
- TRAMPOTA, Tomáš. *Mediální agenda*. In Škodová, Markéta (ed.), Jan Červenka, Vlastimil Nečas, František Kalvas, Paulína Tabery, Tomáš Trampota. *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-7330-151-4.
- TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-096-8.
- TUCHMAN, Gaye; BERKOWITZ, Daniel A.; LIU, Zhengjia. *Making News by Doing Work: Routinizing the Unexpected*, 1978. ISBN 10.4324/9781843924432.
- TUŠER, Andrej. *Stredoeurópsky rozmer slovenských regionálnych médií*. In Waschková Císařová, Lenka (ed.). *Regionální média v evropském kontextu*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN: 978-80-210-4473-9.
- URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef; MURDZA, Karol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3563-4.
- VOLEK, Jaromír. *Média v omezené válce: Simulovaný konflikt v Perském zálivu*. Pp. 1-10 in *Revue pro média*. [online] 2002. [citováno 2023-01-15]. Dostupné z http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Revue02/volek_mediavomezenevalce.pdf.
- VOLEK, Jaromír; URBAN, Jan. *Mediální obraz politiky(a): Dokáží média rozhodnout volby?* Praha: Americké centrum, 2013. Dostupné také z: http://www.clovekamedia.cz/konference/sborniky/cm_2013_jaro.pdf
- WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ, Lenka, ed. *Regionální média v evropském kontextu*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. *Média, kultura, komunikace*. ISBN 978-80-210-4473-9.
- WEAVER, D. H. *Media agenda-setting and public opinion: Is there a link?* In: BOSTROM, R. N. (Ed.), *Communication Yearbook 8* (pp. 680–691) Beverly Hills, CA: Sage, 1984. ISBN: 9780203856222.
- WESTLEY, B. H.; MACLEAN, M. S. *A Conceptual Model for Communications Research*. *Journalism Quarterly*, 1957, 34(1), 31-38. <https://doi.org/10.1177/107769905703400103>
- WHITE, D. M. *The "Gate Keeper": A Case Study in the Selection of News*. *Journalism Quarterly*, [online]. 1950 [citováno 2023-01-05]27(4), 383–390. DOI: <https://doi.org/10.1177/107769905002700403>

ZHUKOV, Yuri M.; BAUM, Matthew A. *How Selective Reporting Shapes Inferences about Conflict*. [online]. 2016. [citováno 2023- 01- 05]. 2016. Dostupné z: https://scholar.harvard.edu/site/scholar.harvard.edu/files/zhukov/files/2016_zhukovbaum_unpublished.pdf

Diplomové práce

ENGELMAJER, Jakub. *Analýza zpravodajství Lidových novin o obětech iráckého konfliktu mezi léty 2006-2009 se zaměřením na probíhající změny v tomto období* [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/eocnwb/>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Marek Lapčík, Ph.D.

GRABOWSKÁ, Helena. *Mediální reprezentace válečného konfliktu: obraz konfliktu na východní Ukrajině* [online]. Brno, 2015 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/f483l/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Jaromír VOLEK.

HUSÁKOVÁ, Klára. *Postup českých médií v období ukrajinské krize* [online]. Brno, 2016 [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/ifldz/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Iva SCHLIXBIEROVÁ.

IVIČIČOVÁ, Tereza. *Mediální obraz izraelsko-palestinského konfliktu* [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-01-18]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Jaromír VOLEK.

KWEI, Quaye-Foli. *A comparison of online news media framing of the 2022 Russia-Ukraine conflict in Ukraine, Russia, the U.S. & China* [online]. Praha, 2022 [cit. 2023-01-18]. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra bezpečnostních studií. Vedoucí práce Van Puyvelde, Damien.

NAIMUSHINOVA, Anastasiia. *Analýza mediálního obrazu války na Ukrajině ve vybraných médiích* [online]. Praha, 2021 [cit. 2023-02-23]. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Miessler, Jan.

PAVLÍKOVÁ, Eliška. *„Ve válce“ – Soubor publicistických rozhovorů o válce na Ukrajině pro Deník N* [online]. Brno, 2023 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/bx56o/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních věd. Vedoucí práce Lenka WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ.

PFAUSER, Lukáš. *Válka v Iráku optikou českého televizního zpravodajství* [online]. Brno, 2010 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/meeci/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Václav ŠTĚTKA.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Obraz Romů v televizním zpravodajství – příklad mediální konstrukce reality* [online]. Brno, 2007 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/zn6t5/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Jaromír VOLEK.

Volkohon, K. *Framing the Russia-Ukraine war: The case of the most popular Russian and Ukrainian Telegram news channel* [online], 2022 [cit. 2023-02-21]. Disertační práce. Dostupné z: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hj:diva-58974>.

VRBA, Petr. *The framing of the war in Ukraine in the U.S. media* [online]. Brno, 2022 [cit. 2023-02-21]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Otto EIBL.

ZATLOUKAL, Jan. *Mediální pokrytí teroristických útoků v Paříži dne 13. 11. 2015 ve zpravodajském pořadu Události. Obsahová analýza* [online]. Brno, 2016 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/e2p5i/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Michal TKACZYK.

Zdroj analyzovaného souboru: Česká televize; Události, Události v regionech (24. 2. - 2. 3. 2022; 29.8. – 4. 9. 2022). Dostupné z: iVysilani.cz.

9. Seznam grafů a tabulek

- *Graf č. 1: Tematická skladba srovnání (1. období), s. 56*
- *Graf č. 2: Tematická skladba srovnání (2. období), s. 57*
- *Graf č. 3 srovnání 5 nejvyskytovanějších témat Události (1. období), s. 58*
- *Graf č. 4 srovnání 5 nejvyskytovanějších témat Události (2.období), s. 58*
- *Graf č.5 srovnání 5 nejvyskytovanějších témat Události v regionech (1. období), s. 59*
- *Graf č.6 srovnání 5 nejvyskytovanějších témat Události v regionech (2. období), s. 59*
- *Graf č. 7 hlavní téma Události (1. období), s. 60*
- *Graf č. 8 vedlejší téma Události (1. období), s. 60*
- *Graf č. 9 hlavní téma Události v regionech (1. období), s. 61*
- *Graf č. 10 vedlejší téma Události v regionech (1. období), s. 61*
- *Graf č. 11 hlavní téma Události (2. období), s. 62*
- *Graf č. 12 vedlejší téma Události (2. období), s. 62*
- *Graf č. 13 hlavní téma Události v regionech (2. období), s. 63*
- *Graf č. 14 vedlejší téma Události v regionech (2. období), s. 63*
- *Graf č. 15 zpravodajské hodnoty (1. období), s. 63*
- *Graf č. 16 zpravodajské hodnoty (2. období), s. 64*
- *Graf č. 17 poměr zahraničních a domácích zpráv Události (1. období), s. 68*
- *Graf č. 18 poměr zahraničních a domácích zpráv Události v regionech (1. období), s. 68*
- *Graf č. 19 poměr zahraničních a domácích zpráv Události (2. období), s. 69*
- *Graf č. 20 poměr zahraničních a domácích zpráv Události v regionech (2. období), s. 69*
- *Graf č. 21 původce výpovědi Události (1. období), s. 71*
- *Graf č. 22 původce výpovědi Události v regionech (1. období), s. 71*
- *Graf č. 23 původce výpovědi Události (2. období), s. 72*
- *Graf č. 24 původce výpovědi Události v regionech (2. období), s. 72*
- *Graf č.25 obecné rámce Události (1. období), s. 74*
- *Graf č. 26 obecné rámce Události v regionech (1. období), s. 74*
- *Graf č.27 obecné rámce Události (2. období), s. 75*

- *Graf č.28 obecné rámce Události v regionech (2. období), s. 75*
- *Graf č. 29 specifické rámce Události (1. období), s. 76*
- *Graf č. 30 specifické rámce Události v regionech (1. období), s. 76*
- *Graf č. 31 specifické rámce Události (2. období), s. 77*
- *Graf č. 32 specifické rámce Události v regionech (2. období), s. 77*
- *Graf č.33 charakter příspěvku Události (1. období), s. 78*
- *Graf č. 34 charakter příspěvku Události v regionech (1. období), s. 78*
- *Graf č.35 charakter příspěvku Události (2. období), s. 79*
- *Graf č.36 charakter příspěvku Události v regionech (2. období), s. 79*
- *Graf č. 37 poměr hard news a soft news Události (1. období), s. 80*
- *Graf č. 38 poměr hard news a soft news Události v regionech (1. období), s. 80*
- *Graf č. 39 poměr hard news a soft news Události (2. období), s. 80*
- *Graf č. 40 poměr hard news a soft news Události v regionech (2. období), s. 80*
- *Graf č. 41 srovnání valence výpovědí Události, s. 81*
- *Graf č. 42 srovnání valence výpovědí Události v regionech, s. 82*
- *Graf č. 43 valence výpovědí Události v prvním analyzovaném období, s. 82*
- *Graf č. 44 valence výpovědí Události v regionech v prvním analyzovaném období, s. 83*
- *Graf č. 45 valence výpovědí Události ve druhém analyzovaném období, s. 84*
- *Graf č. 46 valence výpovědí Události v regionech ve druhém analyzovaném období, s. 84*
- *Graf č. 47 žánr (1. období), s. 86*
- *Graf č. 48 žánr (2. období), s. 86*

- *Tabulka č. 1 průměrná stopáž příspěvků, s. 65*
- *Tabulka č. 2 konkrétní časové údaje, s. 65-66*

10. Seznam příloh

Kódovací kniha, s. 104-105

Kódovací arch (viz přiložený soubor Excel)

11. Přílohy

Kódovací kniha

1. Pořadí příspěvku	4. Pořadí v relaci	7. Žánr
číslo pořadí v kódování	číslo pořadí v relaci	živý vstup
		obrazová zpráva
2. Datum vysílání	5. Čas začátku	mimořádné studio
datum	čas začátku příspěvku	reportáž
3. Pořad	6. Titulek	8. hard x soft news
Události = 1		hard news
Události v regionech = 2		soft news
		9. domácí x zahraniční
		domácí
		zahraniční

10. Původce výpovědi		
1.	Prezident	11. Úředník, zaměstnanec státní správy, zaměstnanci škol a univerzit
2.	Volodymyr Zelenskyj	12. Bezpečnostní složky Ukrajiny (člen, zástupce ukrajinské
3.	Vladimir Putin	13. Bezpečnostní složky Ruska (člen, zástupce ruské armády, policie, justice)
4.	Politici reprezentanti Ukrajiny	14. Mluvčí nevládních, humanitárních organizací
5.	Politici reprezentanti Ruska	15. Zástupce hospodářské sféry
6.	Politický zástupce ČR	16. Ukrajinský občan
7.	Zastupitelé mezinárodních společenství	17. Ruský občan
8.	Politici reprezentanti jiných zemí (kromě Ruska, Ukrajiny, ČR)	18. Média (zástupce jiných médií mimo ČT)
9.	Expert/vědec	19. Lékařský a nemocniční personál, hasiči, policie, příslušníci vojska (jiné země než Ukrajiny a Ruska)
10.	Moderátor/reportér ČT	20. Zástupce veřejnosti

12. Hlavní x vedlejší téma	15. zpravodajská hodnota negativita	19. specifický rámec
hlavní	přítomna	humanitární
vedlejší	nepřítomna	protiruský
		prozápadní
13. povaha výpovědi	16. zpravodajská hodnota personalizace	proruský
pozitivní	přítomna	nelze určit
negativní	nepřítomna	
ambivalentní		20. konec příspěvku
neutrální	17. zpravodajská hodnota vztah k elitním	21. stopáž
	přítomna	rozdíl mezi koncem a začátkem
14. charakter příspěvku	nepřítomna	
deskriptivní	18. obecný rámec	
interpretativní	epizodický	
	tematický	